

**JAČANJE REGULATORNE ULOGE VISOKOG
SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA BOSNE I
HERCEGOVINE (VSTV BIH) U EFIKASNOM I
KVALITETNOM RJEŠAVANJU PREDMETA
ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE**

NEZAVISNI IZVJEŠTAJ

Lucid Linx, juni 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
1.1. CILJEVI IZVJEŠTAJA.....	4
1.2. OBUHVAT IZVJEŠTAJA.....	5
1.3. METODOLOGIJA PROVOĐENJA ANALIZE I IZRADE IZVJEŠTAJA.....	8
1.4. PREGLED NALAZA MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA KOJE PRATE PROCESUIRANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PREPORUKA ZA VRŠENJE REGULATORNE ULOGE VSTV-A BiH	8
2. REGULATORNA ULOGA VSTV-A BIH U RJEŠAVANJU PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE – PREGLED STANJA, PRAKSI I PRIORITETA ZA UNAPREĐENJE	12
2.1. PREGLED NADLEŽNOSTI VSTV-A BiH KOJE SE ODOSE NA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE ¹²	
2.2. PREGLED PROPISA KOJE JE USVOJIO VSTV BiH I POLITIKA KOJE JE KREIRAO U SVRHU UNAPREĐENJA RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE	14
2.2.1. <i>Imenovanje NPF i rukovodilaca pravosudnih institucija</i>	14
2.2.2. <i>Ocjenjivanje rada nosilaca pravosudne funkcije i rukovodilaca pravosudnih institucija</i>	17
2.2.3. <i>Orijentaciona mjerila za rad nosilaca pravosudne funkcije</i>	19
2.2.4. <i>Označavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije</i>	20
2.2.5. <i>Strateško planiranje sudova i tužilaštava</i>	21
2.2.6. <i>Vremenski rokovi za rješavanje predmeta</i>	23
2.2.7. <i>Davanje smjernica/uputa sudovima i tužilaštvima u skladu sa nadležnostima VSTV-a</i>	25
2.2.8. <i>Stručno usavršavanje nosilaca pravosudne funkcije</i>	26
2.2.9. <i>Disciplinska odgovornost nosilaca pravosudne funkcije i rukovodilaca pravosudne institucije</i> ...	28
2.2.10. <i>Podrška sudovima i tužilaštvima u upravljanju ljudskim resursima i izradi godišnjih budžeta</i> 29	
STUDIJA SLUČAJA - <i>Percepcija članova VSTV-a o vršenju regulatornih i nadzornih nadležnosti u odnosu na sudove i tužilaštva u oblasit rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije</i>	31
3. POSTOJEĆI MEHANIZMI VSTV-A BIH ZA NADZOR NAD RADOM/REZULTATIMA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U POSEBNOJ OBLASTI RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PRIORITETI ZA UNAPREĐENJE	33
3.1. INSTITUCIONALNA STRUKTURA I INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA VRŠENJE NADZORNE ULOGE VSTV-A BiH	34
3.2. PLANIRANJE RADA VSTV-A BiH NA PITANJIMA VEZANIM ZA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PRAĆENJE PROVEDBE PLANOVA	37

3.3.	ODLUČIVANJE VSTV-A O PITANJIMA VEZANIM ZA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE ..	40
	<i>STUDIJA SLUČAJA – Pristup VSTV-a postupanju po preporukama i zahtjeva Evropske komisije u vezi rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije</i>	43
	<i>STUDIJA SLUČAJA – Razmatranje izvještaja drugih međunarodnih projekata i njihovih preporuka od strane VSTV-a BiH</i>	45
3.4.	PREGLED INDIKATORA ZA PRAĆENJE RADA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA I NADZORA NAD RADOM PRAVOSUĐA RADI EFIKASNOSTI I KVALITETA RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE	46
3.4.1.	<i>Razmatranja učinkovitosti sudova i tužilaštava u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane VSTV-a BiH</i>	47
	<i>STUDIJA SLUČAJA – Primjer korištenja statističkih izvještaja za upravljanje ljudskim resursima u svrhu postizanja boljih rezultata u radu tužilaštava</i>	49
3.4.2.	<i>Usklađivanje indikatora učinkovitosti sudova i tužilaštava u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane VSTV-a BiH sa drugim izvorima</i>	51
3.5.	KOMUNIKACIJA VSTV-A SA SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA U VRŠENJU NJEGOVE REGULATORNE I NADZORNE ULOGE	54
3.5.1.	<i>Podnošenje izvještaja o radu sudova i tužilaštava kao pretpostavka za vršenje regulatorne i nadzorne uloge VSTV-a BiH</i>	54
3.5.2.	<i>Druge vrste dvosmjerne komunikacije VSTV-a BiH sa sudovima i tužilaštvima u oblasti rješavanja predmet organiziranog kriminala i korupcije</i>	56
	SPISAK INTERVJUA	58
	SPISAK DOKUMENTARNIH IZVORA	59

1. UVOD

Ovaj Nezavisni izvještaj (u daljem tekstu: Izvještaj) izrađen je u sklopu **Projekta EU podrška reformama pravosuđa u BiH – IPA 2019** (u daljem tekstu: Projekt), kojeg provodi Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: VSTV BiH, VSTV, Vijeće). Prema Opisu posla za ovaj zadatak, predviđeno je da Izvještaj identificira nedostatke u provođenju regulatorne uloge VSTV-a BiH u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, te da ponudi preporuke i upute za unapređenje. Očekuje se da ovaj rezultat doprinese specifičnom cilju zadatka – Poboljšana efikasnost i kvalitet pravde, te sveukupnom cilju – Usklađivanje sistema pravde BiH sa pravnom stečevinom EU i primjenjivim evropskim standardima.

Nezavisni izvještaj je zatražen od strane VSTV-a BiH da bi se istražila minimalno sljedeća pitanja:

- postojanje sistemskog nadzora nad radom/rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije;
- postojanje prakse poduzimanja odgovarajućih mjera da bi se poboljšali rezultati sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije;
- postojanje systemske koordinacije između svih relevantnih zainteresiranih strana za efikasan odgovor pravosuđa na organizirani kriminal (sudovi, tužilaštva, centri za edukaciju, agencije za provođenje zakona, tijela za borbu protiv korupcije, ministarstva pravde, itd.);
- postojanje sistemskog nadzora nad efikasnosti i kvalitetom rezultata sudova i tužilaštava kao i strateškim i operativnim mjerama koje se poduzimaju da bi se unaprijedio rad sudova i tužilaštava u ovim segmentima.

Izvještaj treba da utvrdi postojeće prakse i strateške mjere koje preduzima VSTV BiH u vršenju svoje regulatorne uloge unutar pravosuđa u BiH te da identificira snage i slabosti institucije u ovom kontekstu. Izvještaj treba da posluži kao osnova za davanje uputa i preporuka (kratkoročnih i dugoročnih) za jačanje regulatorne uloge VSTV-a BiH u skladu sa njegovim nadležnostima.

Za izradu Izvještaja angažovana je bosanskohercegovačka konsultantska firma Lucid Linx, koja je radi izvršenja ovog zadatka okupila dva istaknuta međunarodna stručnjaka, Francesco De Sanctis i Stefan Trunk, kao i tim domaćih stručnjaka u oblasti pravosuđa, pravde i vladavine zakona.

1.1. CILJEVI IZVJEŠTAJA

Nezavisni izvještaj ima tri ključna cilja. Prvi cilj je identificiranje početnog stanja odnosno postojećih mehanizama i prakse VSTV-a BiH u vršenju njegove regulatorne uloge u specifičnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Identificiranjem postojećeg stanja nastoji se utvrditi do koje mjere je, na koji način i putem kojih politika i mjera VSTV BiH do sada koristio svoju ulogu regulatora da utiče na efikasnije i kvalitetnije rješavanje ovih predmeta. Drugi cilj Izvještaja je da odgovori na pitanje da li VSTV BiH u dovoljnoj mjeri i na ciljan način vrši svoje nadležnosti i preuzima odgovornost regulatora u odnosu na sudove i tužilaštva radi osiguranja efikasnog i kvalitetnog rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Na osnovu analize postojećih politika i praksi VSTV-a, te pregleda dobrih inostranih komparativnih praksi, treći cilj je identificirati koje je mjere potrebno preduzeti u narednom periodu da bi se osnažila uloga VSTV-a BiH kako u donošenju potrebnih relevantnih politika tako i njihovom provođenju i praćenju radi kontinuiranih poboljšanja i preuzimanja odgovornosti za rad pravosuđa u ovoj oblasti.

1.2. OBUHVAT IZVJEŠTAJA

Imajući u vidu prethodno utvrđene ciljeve Izvještaja, određen je obuhvat analize koju je potrebno provesti radi identificiranja početnog stanja i utvrđivanja prostora za jačanje regulatorne uloge VSTV-a BiH u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Za potrebe analize, pitanja koja su postavljena Opisom posla analizirana su sa aspekta ključnih uloga jednog regulatornog tijela (regulatora) kako ih definiše Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD).¹ Ključni principi i standardi, kako ih definiše OECD, u svrhu ove analize imaju za cilj da postave okvir za razmatranje djelotvornosti i kvaliteta rada regulatora te strukturiraju nalaze analize. Iz ovog razloga, posmatraju se četiri „neophodna elementa za bolje regulatorne rezultate“. Ovi elementi se jednostavno povezuju sa pitanjima iz Opisa posla:

Elementi za postizanje boljih regulatornih rezultata (OECD)	Pitanja zadata Opisom poslova sa elaboracijom pristupa odgovaranja na pitanja radi utvrđivanja nalaza, te formulisanja zaključaka i preporuka
1. Dobro formulisana pravila i propisi koji su efikasni i efektivni	<p><i>Do koje mjere je VSTV BiH provodio svoju regulatornu ulogu i koja je praksa iniciranja relevantnih mjera da bi se povećala učinkovitost sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije?</i></p> <p>Na ovo pitanje će biti odgovoreno pregledom propisa i politika koje je VSTV BiH usvojio odnosno kreirao da bi inicirao relevantne mjere za povećanje učinkovitosti sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. U ovom kontekstu će biti sagledane nadležnosti VSTV-a BiH i na koji način ih je VSTV BiH do sada vršio u ovoj posebnoj oblasti. Odgovori na ovo pitanje će obuhvatiti i pitanje razumijevanja i percepcije nadležnosti VSTV-a BiH od strane njegovih članova, te procjenu općenite posvećenosti pitanju rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije kroz vršenje regulatorne i nadzorne uloge VSTV-a BiH.</p> <p><i>Koje je akte još potrebno donijeti, ili postojeće izmijeniti, te koje mjere poduzeti da bi se osiguralo da VSTV BiH na efikasan i kvalitetan način redovno i dosljedno obnaša svoju regulatornu ulogu u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije?</i></p> <p>Bit će identificirane politike koje eventualno nedostaju, a na osnovu pregleda postojećih politika i propisa VSTV-a BiH. Analiza neće prejudicirati vrstu akata koje je potrebno usvojiti već oblasti koje do sada nisu regulisane, a neophodno ih je regulisati radi konsolidacije sveobuhvatnog sistema rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.</p>

¹ OECD (2014). OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, The Governance of Regulators, OECD Publishing. Dostupno na https://read.oecd-ilibrary.org/governance/the-governance-of-regulators_9789264209015-en#page19.

<p>2. Odgovarajući institucionalni okvir i drugi aranžmani upravljanja</p>	<p><i>Da li VSTV BiH raspolaže sistemskim mehanizmom za nadzor nad radom/rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije i kakvim?</i></p> <p>Na ovo pitanje će biti odgovoreno pregledom postojećeg institucionalnog okvira VSTV-a i procedura i praksi interakcije između Vijeća, njegovih stalnih komisija i unutrašnjih organizacionih jedinica VSTV-a, u skladu sa propisima, te na koji način se organizuje rad unutar VSTV-a radi provođenja nadzora nad radom/rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.</p> <p><i>Šta podrazumijeva uspostavljanje sistemskog mehanizma za nadzor nad radom/učinkom sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije?</i></p> <p>Radi odgovora na ovo pitanje bit će analizirana institucionalna uloga VSTV-a BiH, njegovih stalnih komisija i drugih radnih tijela, te uloga Sekretarijata VSTV-a BiH u vršenju nadzora nad radom i rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Radi predviđanja uspostavljanja sistemskog mehanizma za nadzor, bit će sagledane izvodljive opcije, imajući u vidu postojeću institucionalnu kulturu VSTV-a BiH i način i dinamiku rada i donošenja odluka. Bit će uzeti u obzir postojeći mehanizmi za nadzor sa vizijom njihove nadogradnje i unapređenja. Komparativne prakse će biti korištene kao primjeri, ukoliko ti primjeri mogu biti modeli za jačanje regulatorne uloge VSTV-a BiH.</p>
<p>3. Visoko kvalitetni i osnaženi institucionalni kapaciteti</p>	<p><i>Da li postoje pouzdani mehanizmi i indikatori za praćenje unutar VSTV-a BiH da bi se na sistemski način vršio nadzor nad efikasnošću i kvalitetom rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane sudova i tužilaštava?</i></p> <p>Radi odgovora na ovo pitanje, bit će sagledano kojim indikatorima se koristi VSTV BiH da bi pratio rad pravosuđa u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, a radi usmjeravanje svojih regulatornih i nadzornih aktivnosti prema realizaciji prioriteta borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije. Bit će istraženo na koji način, uz pomoć kojih podataka, te koliko često VSTV BiH provodi nadzor nad radom sudova i tužilaštava u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.</p> <p><i>Na koji način se postojeći mehanizmi za nadzor nad efikasnošću i kvalitetom rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane sudova i tužilaštava i indikatori za praćenje unutar VSTV-a BiH mogu uskladiti sa drugim izvorima praćenja?</i></p> <p>Bit će istražena potreba i mogućnost za kreiranje indikatora i mehanizama za praćenje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije unutar VSTV-a BiH</p>

	<p>da bi ovi indikatori i mehanizmi bili usklađeni za drugim izvorima praćenja. Ovo bi moglo doprinijeti uspostavljanju harmoniziranog postupka praćenja i smanjila mogućnost kontradiktornih podataka i nalaza te dupliciranja napora više institucija i organizacija (domaćih i međunarodnih), a VSTV BiH dalje etabliran kao izvor pouzdanih podataka za izvještavanje i donošenje informiranih odluka u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije.</p>
<p>4. Efektivni, dosljedni i pravični operativni postupci i prakse</p>	<p><i>Da li postoji sistemska koordinacija i dvosmjerna komunikacija između sudova, tužilaštava, agencija za provođenje zakona, anti-korupcijskih tijela, ministarstava pravde i VSTV-a BiH da bi se na efikasan i kvalitetan način vršila regulatorna uloga VSTV-a BiH i poduzimale mjere za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije?</i></p> <p>Na ovo pitanje će biti odgovoreno pregledom postojećih praksi VSTV-a BiH u dvosmjernoj komunikaciji sa sudovima i tužilaštvima u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije te identificiranjem u kojem obimu i na koji način se ova komunikacija odvija. U ovom kontekstu će biti istražena i komunikacija VSTV-a BiH sa međunarodnim organizacijama koje prate rad VSTV-a BiH i pravosudnih institucija. S obzirom na nadležnosti VSTV-a BiH odnosno njegovu regulatornu ulogu koja je usmjerena isključivo prema pravosuđu, komunikacija sa drugim institucijama (npr. agencije za provođenje zakona, antikorupcijska tijela) neće biti posebno obrađivana, radi fokusiranja na isključive odgovornosti VSTV-a. U ovom dijelu će biti istraženo na koji način VSTV BiH komunicira sa javnošću po pitanju rješavanja ove vrste predmeta.</p> <p><i>Koji bi bio izvodljiv mehanizam za unapređenje koordinacije i komunikacije između VSTV-a BiH sa sudovima, tužilaštvima, agencijama za provođenje zakona, anti-korupcijskim tijelima, ministarstvima pravde da bi se na efikasan i kvalitetan način vršila regulatorna uloga VSTV-a BiH i poduzimale mjere za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije?</i></p> <p>Na osnovu pregleda postojećih mehanizama koordinacije i komunikacije VSTV-a BiH sa sudovima i tužilaštvima, a na osnovu identificiranih dobrih praksi (domaćih ili inostranih), bit će sagledana mogućnost unapređenja postojećih ili uvođenja novih i redovnih mehanizama dvosmjerne komunikacije između VSTV-a BiH i sudova i tužilaštava. Ovo će uključiti i razmatranja poželjne dinamike dvosmjerne komunikacije radi blagovremenog donošenja odluka i poduzimanja mjera na rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije.</p>

Ozbilnost i zahtjevnost zadatka VSTV-a BiH kao regulatora u oblasti pravosuđa se ogleda u njegovim sljedećim ulogama, koje zahtijevaju balans između ponekad kontradiktornih obaveza:

- da reguliše u najvećoj mogućoj mjeri pitanja koja se odnose na rad pravosuđa i nosilaca pravosudne funkcije, ali na način da ne prekorači svoje nadležnosti,
- da donosi pravovremene i odluke fokusirane na važna pitanja, ali ne zanemaruje dosljednost u odlučivanju po drugim pitanjima,
- da donosi odluke u konsultacijama sa pravosudnom zajednicom, ali ne i udovoljava svim različitim zahtjevima, naročito ne sindikalne prirode, te
- da u ovom čitavom procesu zadrži dignitet institucije, ali uz puni angažman da neadekvatne prakse u pravosuđu budu prepoznate, ispravljene ili sankcionisane.

1.3. METODOLOGIJA PROVOĐENJA ANALIZE I IZRADE IZVJEŠTAJA

Za provođenje analize u skladu sa prethodno definisanim ciljevima i obuhvatom, predviđen je prvenstveno kvalitativni metodološki pristup odnosno baziranje nalaza na osnovu obrade prikupljenih kvalitativnih podataka. Predviđeni izvori kvalitativnih podataka su:

- **Dokumentarni izvori (propisi, izvještaji, analize mjerodavnih domaćih i međunarodnih institucija i organizacija)**
- **Intervjui sa ključnim akterima i drugim zainteresiranim stranama (članovi VSTV-a BiH, predstavnici relevantnih odjela Sekretarijata VSTV-a BiH, predstavnici međunarodnih organizacija u BiH, drugi stručnjaci u oblasti pravosuđa, pravde i vladavine zakona).**

Opseg analize i izrada Izvještaja kao rezultata analize određuju dokumentarne izvore koje je potrebno koristiti, a koji prevashodno obuhvataju propise koji se odnose na rad VSTV-a i njegovu regulatornu ulogu u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Također, analiza kao dokumentarne izvore konsultuje i dnevne redove, izvještaje i zapisnike sa sjednica VSTV-a, kao i druge dostupne dokumente VSTV-a. Komparativna analiza djelovanja regulatornih tijela u novim i starim državama članicama EU ima svrhu identificiranja zajedničkih principa djelovanja regulatornih tijela u pravosuđu i utvrđivanje dobrih praksi koje mogu biti primijenjene u kontekstu pravosuđa u BiH. Kvalitativni podaci dobiveni putem intervjua sa ključnim akterima, na osnovu upitnika za provođenje polustrukturiranih intervjua, kao i putem komparativne analize, su ključni za definisanje problema, utvrđivanje postojećeg stanja i predlaganje preporuka za buduće djelovanje.

1.4. PREGLED NALAZA MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA KOJE PRATE PROCESUIRANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PREPORUKA ZA VRŠENJE REGULATORNE ULOGE VSTV-A BIH

Više izvještaja evropskih i međunarodnih institucija, organizacija i projekata su u proteklom periodu dali ocjene procesuiranja predmeta organizovanog kriminala i korupcije (EU, OSCE i USAID-ov projekt). Javni izvještaji koje su objavile ove organizacije bave se određenim pitanjima vezanim za rješavanje predmeta organizovanog kriminala i korupcije. Izvještaji se ne bave neophodno ciljano procjenom vršenja regulatorne uloge VSTV-a BiH u ovom smislu. Ipak, oni sadrže određene preporuke za VSTV BiH i reflektuju očekivanja međunarodne zajednice u BiH od VSTV-a BiH. Naprimjer, posljednja **Stručna analiza borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije iz**

marta 2022. godine - Peer Review misija² prepoznaje određene pozitivne inicijative VSTV-a BiH, ali i dalje naglašava da je potrebno povećati proaktivnost VSTV-a u identificiranju problema kod rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u sudovima i tužilaštvima. Nadalje, ova stručna analiza identificira niz ozbiljnih izazova u radu sudova i tužilaštava na ovim predmetima koji rezultiraju izostankom konkretnih rezultata u suzbijanju ovih vrsta kriminaliteta. Ovi izazovi se, između ostalog, odnose na:

- reaktivan odgovor tužilaštava na krivične prijave i manjak proaktivnih istraga uslijed nedostatka jasne politike krivičnog gonjenja za korupciju i organizirani kriminal,
- ograničeno vlasništvo tužilaca nad predmetima koje zastupaju pred sudom, što se dovodi u vezu sa nedovoljno kvalitetno prikupljenim dokazima i njihovom izvođenju na sudu,
- nestručnost sudija za rad na predmetima organiziranog kriminala i korupcije, pa i manipulacije tokom sudskog postupka što dovodi do nepoštivanja osnovnih pravila postupka, uključujući i manuelnu umjesto automatsku dodjelu predmeta.

Iako ne govori detaljnije o ulozi VSTV-a BiH, Stručna analiza identificira probleme u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije na koje VSTV, imajući u vidu njegove nadležnosti, može imati značajan uticaj. Ovo se posebno odnosi na imenovanje, ocjenjivanje, i edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, kao i utvrđivanje disciplinske odgovornosti.

Izveštaj stručnjaka o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini³ iz 2019. godine je prethodno naglasio da VSTV bira, imenuje i unapređuje nosioce pravosudnih funkcija i rukovodeći kadar, te vrši disciplinsku funkciju. Osim toga, ovaj izvještaj naglašava da se podzakonski akti VSTV-a primjenjuju u sva četiri pravosudna sistema u BiH, što je bitan element koherentnosti i dosljednosti pravosudne politike. Izvještaj, konkretnije, sugerije sljedeće:

1. Inicijative VSTV-a za unapređenje kvaliteta pravosuđa se moraju konsolidovati i proširiti što se konkretno odnosi na inicijativu VSTV-a za uvođenje mentorstva u sudovima i tužilaštvima od strane starijih nosilaca pravosudnih funkcija se mora nastaviti i na usvajanje kriterija za ocjenjivanje, kojima se nastoji povećati kvalitet sudskih odluka.
2. VSTV BiH treba da značajno poveća transparentnost i komunikaciju s javnošću – „Odluke VSTV-a o pravosudnim reformama ili novim praksama moraju razmatrati na širim raspravama s pravosudnom zajednicom i mora ih se bolje objasniti“ te „VSTV, u tijesnoj saradnji sa sudovima, treba bez odlaganja osigurati pristup javnosti pravomoćnim presudama“.
3. Potcrtana je i uloga Sekretarijata VSTV-a BiH, posebno u odnosu na „fokus na prioritetne reforme u pravosuđu“ i „koordinaciju projekata međunarodnih donatora“.
4. Naglašena je potreba za daljom koordinacijom između VSTV-a BiH, predsjednika sudova i glavnih tužilaca u „osiguravanju djelotvornijeg i kvalitetnijeg rada nezavisnog pravosuđa“.

Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: Sindrom nekažnjivosti iz 2020. godine⁴ sadrži niz preporuka upućenih VSTV-u BiH, naglašavajući njegovu ulogu kreatora politika u procesuiranju ovih predmeta u koordinaciji sa predsjednicima sudova i glavnim tužiocima. Zanimljivo je da je od 28 preporuka najmanje osam posebno upućeno VSTV-u, u nekim slučajevima kao jedinom adresatu, a u drugim slučajevima zajedno sa sudovima i tužilaštvima. Ove preporuke obuhvataju brojne aspekte koji utiču na rješavanje predmeta organizovanog kriminala i korupcije. Preporuke posebno naglašavaju:

² Nije objavljeno.

³ Dostupno na <https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/12/Izveje%C5%A1taj-stru%C4%8Dnjaka-o-pitanjima-vladavine-prava-u-BiH.pdf>.

⁴ Dostupno na <https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/471006.pdf>.

1. VSTV BiH, tužilaštva i sudovi trebaju javnosti omogućiti pristup smislenim i detaljnijim informacijama o istragama, krivičnom gonjenju i presuđivanju predmeta, pogotovo onih koji su od posebnog značaja za javni interes.
2. U svjetlu činjenice da su institucije na državnom nivou posljednjih godina u drastično manjoj mjeri koristile „proširenu nadležnost“ u predmetima korupcije, potrebno je detaljno ispitati uzroke ove promjene kursa kako bi se utvrdilo da li se radi o opravdanim ili neopravdanim uzrocima, i ako se za tim ukaže potreba, preduzeti odgovarajuće mjere u cilju rješavanja ove situacije.
3. S ciljem stimuliranja procesuiranja predmeta visoke korupcije, VSTV BiH treba razmotriti usvajanje kriterija koji na adekvatan način prave razliku između predmeta visoke i sitne ili administrativne korupcije u pogledu izračunavanja „orijentacione norme“, odnosno broja predmeta koje bi svaki pojedinačni sudija ili tužilac trebao završiti.
4. S ciljem usklađivanja tumačenja zakona koji se odnose na koruptivna krivična djela omogućavanjem uvida u postojeću praksu u sudskim odlukama, VSTV BiH treba osigurati da se relevantna sudska praksa na sistematičan način prikuplja i dostavlja svim relevantnim sudovima u odgovarajućoj jurisdikciji.
5. U bliskoj saradnji sa najvišim sudovima na nivou države, entiteta i Brčko distrikta BiH, VSTV BiH bi trebao preduzeti sve potrebne mjere na uspostavljanju jedinstvene i javne baze podataka jednostavne za korištenje, koja će omogućiti pretraživanje po temama sudske prakse i odlukama tih sudova.
6. VSTV BiH i tijela izvršne vlasti trebaju ojačati kapacitete tužilaštava i agencija za provođenje zakona, sa posebnim fokusom na istrage finansijskih aspekata korupcije.
7. VSTV BiH treba izraditi konkretne smjernice i edukativne materijale za izradu optužnica u predmetima korupcije.
8. Odgovarajuće mjere trebaju se hitno preduzeti kako bi se osiguralo da se postupci, pogotovo u predmetima visoke i korupcije srednjeg nivoa, vode ažurno, u skladu sa pravom na suđenje u razumnom roku i na način koji osigurava odgovornost i kojim se štite prava oštećenih. U tom pogledu, VSTV BiH, zajedno sa predsjednicima sudova, trebao bi razmotriti usvajanje smjernica za upravljanje ročištima za izjašnjenje o krivici i suđenjima u složenim predmetima.

USAID-ov projekt “Pravosuđe protiv korupcije in BiH” je također uputio niz preporuka VSTV-u BiH u cilju definiranja efikasnijih politika za procesuiranje predmeta organizovanog kriminala i korupcije. Najrelevantnije za potrebe ovog istraživanja su one koji se odnose na kriterije za kategorizaciju predmeta visokog nivoa organizovanog kriminala i korupcije. S tim u vezi, **Izveštaj o primjeni definicija za klasifikaciju predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala u tužilaštvima i sudovima u BiH⁵** ističe ulogu VSTV-a u pogledu:

1. Davanja jasnijih smjernica i preciziranje kriterija za kategorizaciju predmeta;
2. Na osnovu objektivnih nalaza koji proističu iz analiza prakse i iskustava u primjeni Definicija, vršenja njihove revizije i usvajanja eventualnih izmjena i dopuna u svjetlu potpunog ostvarivanja svrhe njihovog donošenja;
3. Uvođenja periodičnih upita od strane VSTV-a prema korisnicima (tužilaštvima i sudovima) o njihovim iskustvima i praksama u primjeni Definicija, u svrhu redovnog praćenja i unapređivanja Definicija;
4. Uspostave mehanizama koji će tužilaštvima i sudovima omogućiti kontinuirano pružanje podrške kroz pojašnjavanje i davanje uputa za jednoobraznu primjenu nejasnih ili spornih dijelova Definicija;
5. Organizovanja posebnih obuka za kategorizaciju predmeta u skladu sa Definicijama.

⁵ Dostupno na <https://usaidjaca.ba/storage/publications/UasXoWOPUpr7dDuta69ZNpWY9RHHzvFvFMN4glwl.pdf>.

Gore navedene preporuke upućene VSTV-u ilustruju ključnu ulogu koju međunarodna zajednica pripisuje ovoj instituciji u jačanju pravosudnog odgovora na organizovani kriminal i korupciju i u kontekstu procesa reforme pravosuđa općenito. Očekivanja međunarodne zajednice su u skladu sa ovlastima koje VSTV BiH ima u skladu sa Zakonom. Važno je, međutim, napomenuti da ova uloga ima ograničenja i da nikada ne bi trebalo da ulazi u oblast davanja instrukcija nosiocima pravosudnih funkcija u pogledu procesuiranja konkretnih predmeta. Izveštaji međunarodne zajednice također ukazuju na to da smjernice o proceduralnim aspektima procesuiranja predmeta organizovanog kriminala i korupcije treba osmisliti u bliskoj saradnji i na osnovu ključnih doprinosa rukovodilaca pravosudnih institucija (predsjednika sudova i glavnih tužilaca).

2. REGULATORNA ULOGA VSTV-A BIH U RJEŠAVANJU PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE – PREGLED STANJA, PRAKSI I PRIORITETA ZA UNAPREĐENJE

Ovaj dio Izvještaja prvenstveno odgovara na pitanja:

- **Do koje mjere je VSTV BiH provodio svoju regulatornu ulogu i koja je praksa iniciranja relevantnih mjera da bi se povećala učinkovitost sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije?**
- **Koje je akte još potrebno donijeti, ili postojeće izmijeniti, te koje mjere poduzeti da bi se osiguralo da VSTV BiH na efikasan i kvalitetan način redovno i dosljedno obnaša svoju regulatornu ulogu u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije?**

Odgovori na ova pitanja ujedno indiciraju i do koje mjere je ispunjen standard „**Dobro formulisana pravila i propisi koji su efikasni i efektivni**“ definisan prethodno opisanim elementima za postizanje boljih regulatornih rezultata, prema OECD-u. Da bi se odgovorilo na postavljena pitanja, prvenstveno se vrši pregled nadležnosti VSTV-a BiH koje se mogu odnositi i na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Potom se sagledava na koji način je VSTV BiH do sada regulatorno djelovao u oblastima imenovanja nosilaca pravosudne funkcije (NPF), ocjenjivanja NPF i rukovodilaca pravosudnih institucija, orijentacionih mjerila za rad NPF, vremenskih okvira za rješavanje predmeta, stručnog usavršavanja NPF, označavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, strateškog planiranja sudova i tužilaštava, budžetiranja pravosudnih institucija, te pružanja podrške i savjetovanja u upravljanju sudovima i tužilaštvima, kao i disciplinske odgovornosti NPF i rukovodilaca pravosudnih institucija. Ovaj dio Izvještaja daje odgovore i na pitanja koje je još propise potrebno donijeti i politike kreirati radi konsolidacije sistema rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u pravosuđu.

2.1. PREGLED NADLEŽNOSTI VSTV-A BIH KOJE SE ODNOSI NA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Da bi se sagledalo na koji način i u kojoj mjeri VSTV BiH provodi svoju regulatornu ulogu te koja je praksa iniciranja relevantnih mjera da bi se povećala učinkovitost sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, potrebno je prvo sagledati nadležnosti VSTV-a BiH kao regulatora u sektoru pravosuđa u BiH, a onda kao regulatora u odnosu na posebnu oblast rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

Prema članu 3. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine⁶ (u daljem tekstu: Zakon o VSTV-u BiH), VSTV BiH je „nezavisni i samostalni organ“ koji ima zadatak „da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.“ Nadležnosti VSTV-a BiH, prema članu 17. Zakona o VSTV-u BiH, se odnose na:

- imenovanje nosilaca pravosudne funkcije i rukovodilaca pravosudnih institucija,
- utvrđivanje broja sudija, tužilaca i zamjenika glavnog tužioca za sudove i tužilaštva,
- učešće u izradi nacrtu i odobravanje pravilnika o poslovanju sudova i tužilaštava,

⁶ Integralni tekst dostupan na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/8236>.

- utvrđivanje kriterija za rad sudova i tužilaštava, te pokretanje istraga koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija,
- prikupljanje i analiza izvještaja sudova i tužilaštava kako bi se obezbijedili statistički podaci za njihov efikasan rad,
- učešće u procesu izrade godišnjih budžeta za sudove i tužilaštva,
- nadgledanje i savjetovanje sudova i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi sa budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i iniciranje edukacije u tom pogledu,
- vođenje, koordinaciju i nadzor nad korištenjem informacione tehnologije u sudovima i tužilaštvima,
- donošenje odluka o privremenom upućivanju sudija i tužilaca u drugi sud ili tužilaštvo,
- utvrđivanje kriterija za ocjenjivanje rada sudija i tužilaca,
- nadzor nad stručnim usavršavanjem nosilaca pravosudne funkcije,
- utvrđivanje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudne funkcije,
- davanje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe i davanje smjernica sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća,
- pokretanje postupka usvajanja zakona i drugih propisa i davanje smjernice sudovima i tužilaštvima iz svoje nadležnosti,
- pokretanje, nadgledanje i koordinaciju projekata koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora,
- druga ovlaštenja utvrđena Zakonom o VSTV-u BiH ili drugim zakonom.

Očigledno je da član 17. Zakona o VSTV-u BiH među nadležnostima VSTV-a BiH ne izdvaja posebno pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Međutim, ako se posmatraju prethodno navedene nadležnosti, očigledno je da VSTV BiH ima status i mandat ključnog regulatora pravosuđa u BiH. Naime, VSTV BiH ima četiri ključne uloge, a samim tim i mogućnost uticaja na sve aspekte rada pravosuđa, uključujući rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije:

- IMENOVANJE NPF I UTVRĐIVANJE DISCIPLINSKE ODGOVORNOSTI NPF
- KARIJERNO NAPREDOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE NPF
- KREIRANJE PRAVOSUDNIH POLITIKA I PRAVOSUDNA UPRAVA
- SARADNJA, KONSULTACIJE I KOORDINACIJA SA ZAINTERESIRANIM STRANAMA.

2.2. PREGLED PROPISA KOJE JE USVOJIO VSTV BIH I POLITIKA KOJE JE KREIRAO U SVRHU UNAPREĐENJA RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Do sada je VSTV BiH donio niz podzakonskih akata, smjernica, uputstava i drugih akata u oblastima iz svoje nadležnosti, putem kojih je vršio svoju regulatornu ulogu. Međutim, ovi akti u različitoj mjeri regulišu pitanja koja se odnose posebno na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. U odlomcima koji slijede ilustrira se dosadašnje vršenje regulatorne uloge VSTV-a BiH u pojedinim oblastima iz njegove nadležnosti.

2.2.1. IMENOVANJE NPF I RUKOVODILACA PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA

Poslovnik VSTV-a BiH⁷ i Pravilnik o pismenom i kvalifikacionom testiranju⁸ ne izdvajaju posebno pitanje kvalitetnog i efikasnog rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u postupku testiranja kandidata i imenovanja na pozicije NPF. **Uputa za procjenu vještina i sposobnosti kandidata⁹** iz 2018. godine sadrži listu kompetencija kandidata koje se ispituju tokom razgovora sa kandidatima te strukturu i sadržaj programa rada za kandidate za rukovodioce pravosudnih institucija. Kompetencije kandidata za pozicije NPF ne obuhvataju posebno pitanja kvaliteta i efikasnosti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Međutim, kompetencije koje se, prema ovoj uputi, procjenjuju tokom razgovora sa kandidatima za rukovodioce pravosudnih institucija obuhvataju, između ostalog: „RUKOVOĐENJE ORGANIZACIJOM: (a) utvrđuje ulogu i namjeru institucije u ostvarivanju državnih strateških prioriteta i ima detaljan uvid u niz političkih, nacionalnih i međunarodnih pitanja koja utječu na dugoročnu budućnost institucije; (b) izrađuje, prati i revidira dugoročne strateške planove rada kako bi osigurao uspješan rad institucija u budućnosti i preuzme odgovornost za ostvarenje strateških ciljeva;...“ te „UPRAVLJANJE KVALITETOM, OSTVARIVANJE REZULTATA I UČINKOVITO UPRAVLJANJE RESURSIMA: (a) razumije potrebe i očekivanja javnosti i partnerskih organizacija na široj strateškoj razini, kako bi na najprofesionalniji i najstručniji način zadovoljili te potrebe i ispunili očekivanja;...“

VSTV BiH u postupku imenovanja rukovodilaca pravosudnih institucija također od 2018. godine primjenjuje **Uputstvo za provođenje postupka imenovanja¹⁰** kojim su definisani kriteriji za procjenu programa rada kandidata za rukovodne funkcije. Kriteriji, između ostalog, služe da se ocijeni da li je kandidat i u kojoj mjeri utvrdio i objasnio svrhu programa rada, pri čemu je potrebno je razmotriti očekivanja zadata drugim okvirnim strateškim dokumentima koji utječu na rad institucije (npr. strateški okvir tužilačkog sistema u Federaciji BiH i RS). Također se ocjenjuje da li su programom utvrđeni prioritetni strateški ciljevi, te da li je program rada podijeljen na pod-programe koji opisuju kako svaki dio institucije ili odjela može organizirati svoj rad i doprinijeti ostvarenju općeg programa rada. Prema kriterijima, program rada bi trebao obuhvatati jasnu metodologiju za redovno praćenje napretka i izvještavanje o realizaciji programa rada. Kriteriji se ne odnose specifično na postavljanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije kao prioriteta. Prema članu 46. st. (9) i (10) Poslovnika VSTV-a BiH, program rada sadrži pregled stanja u sudu, odnosno tužilaštvu za koje se kandidat prijavio, te prijedlog mjera i rezultate koje kandidat namjerava ostvariti u svrhu unapređenja rada institucije.

⁷ Prečišćeni tekst sadrži tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16, 48/17, 88/17, 41/18, 64/18, 12/21, 26/21, 35/21, 68/21, 1/22 i 26/23). Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/kategorije-vijesti/1172/1180/4570>.

⁸ Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/10001/article/40610>.

⁹ Interni akt VSTV-a BiH.

¹⁰ Interni akt VSTV-a BiH.

Također, kandidat može tražiti od Vijeća da mu se dostave relevantne informacije potrebne za pripremu programa rada. Očigledno je da ovo može da uključuje i podatke o predmetima organiziranog kriminala i korupcije. Vijeće je s ciljem osiguravanja mogućnosti nadzora i praćenja stepena provođenja programa rada predsjednika sudova, usvojilo zaključak da bude kreiran format za izradu programa rada kandidata za predsjednike sudova.

VSTV je uveo mehanizam za praćenje realizacije programa rada koji su imenovani predsjednici sudova predstavili prilikom njihovog intervjua kao kandidate za rukovodeće pozicije. Prva analiza programa rada je provedena za određene predsjednike sudova, koji su imenovani na dužnost 2021. godine. Vijeće je usvojilo zaključak da se uvede redovna praksa detaljnog izvještavanja o realizaciji programa rada svih predsjednika sudova nakon proteka dvije godine od početka mandata te da se prilikom reizbora predsjednika sudova uzme u obzir stepen realizacije prethodnog programa rada. Vijeće je također zaključilo da se pojedinačni nalazi u pogledu provođenja programa rada dostave svim predsjednicima sudova obuhvaćenih analizom, te da će ovi nalazi biti uzeti u obzir prilikom eventualnog reizbora, a sve s ciljem ukazivanja na nedostatke u pogledu realizacije prezentiranih programa rada, te ukazivanja na potrebu intenziviranja aktivnosti na ostvarenju nerealizovanih ciljeva. Također, odlučeno je da se predstavnici Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova sastanu sa predsjednicima sudova koji su na osnovu analize ostvarili srednje zadovoljavajuće i nezadovoljavajuće rezultate provođenja programa rada, ukoliko je istim do isteka mandata ostalo najmanje 18 mjeseci. Uporedive mjere se poduzimaju i u odnosu na analizu ispunjenja programa rada kandidata za glavne tužioce.¹¹

U januaru 2023. godine, VSTV BiH je usvojio **Politiku izbora i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija**,¹² koja će biti na snazi do početka primjene Poslovnika o izmjenama i dopunama Poslovnika VSTV-a BiH - Poglavlje 2. Postupak odabira i imenovanja s ciljem unapređenja postupanja učesnika u postupku izbora i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija u konkursnim procedurama po objavljenim konkursima radi osiguranja efikasnosti, nezavisnosti i kvaliteta pravosuđa Bosne i Hercegovine. Vezano za predlaganje i imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija i postupanje podvijeća u tom segmentu, Politika nalaže da „Nadležno podvijeće prilikom predlaganja kandidata vodi računa i o stručnosti i iskustvu kandidata u odnosu na poziciju na koju se prijavio, posebno iskustvo kandidata sticano u sudu ili tužilaštvu, te iskustvo stečeno na građanskom ili krivičnom referatu kao i specifično iskustvo u okviru krivičnog (rad na predmetima ratnih zločina, privrednom, organizovanom kriminalu i korupciji i sl.) ili parničnog referata (upravni referat, vanparnični, izvrsni i sl.)....“ Na ovaj način, VSTV BiH na određeni način usmjerava postupak imenovanja i u pravcu efikasnijeg i kvalitetnijeg rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije ističući važnost relevantnog iskustva za rad na ovim predmetima. Potrebno je naglasiti da istaknuti dijelovi ove politike nisu integrisani kao takvi u posljednje izmjene i dopune Poslovnika VSTV-a BiH iz marta 2023. godine.¹³

Politika izbora i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija, a posljedično i Poslovnik VSTV-a prema posljednjim izmjenama (čl. 48. i 48a.) značajno pooštrava kriterije za ocjenu podobnosti kandidata za NPF te uvodi vremenske okvire u kojima se kandidati smatraju nepodobnim za imenovanje a nakon pravosnažnosti odluke kojom je izrečena disciplinska mjera (po svim vrstama mjera). U kontekstu odgovornosti rukovodilaca, a i nosilaca pravosudne funkcije, za poštivanje odluka VSTV-a BiH (koje se odnose, između ostalog i na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije), ovo predstavlja posebno upozorenje, a i poseban mehanizam u rukama VSTV-a BiH za osiguranje dosljednog provođenja njegovih odluka i mjera. Konkretnije, Politika i Poslovnik nalažu da se smatra da „kandidat, koji je sudija ili tužilac nije podoban da bude predložen za imenovanje na upražnjenu poziciju u pravosuđu:... e) u periodu od 5 godina od pravosnažnosti odluke kojom mu je izrečena disciplinska

¹¹ Nadležna stalna komisija je usvojila ovu odluku i predložit će je Vijeću za usvajanje.

¹² Dostupno na <https://ossud-brckodistriktbih.pravosudje.ba/vstvfo/S/141/article/119625>.

¹³ Poslovnik o izmjenama i dopunama Poslovnika VSTV-a BiH, broj 26/23, usvojen na sjednici Vijeća 22. i 23.03.2023. godine (objavljen 14.4.2023. godine, stupio na snagu 22.4.2023. godine).

mjera premještanja s mjesta predsjednika suda na mjesto sudije, ili s mjesta glavnog tužioca ili zamjenika glavnog tužioca na mjesto tužioca.“

Zaključak br. 1 Unapređenje politike imenovanja rukovodilaca pravosudnih institucija radi kreiranja pretpostavki za efektivnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Imenovanje rukovodilaca pravosudnih institucija je ključni alat u rukama VSTV-a BiH kojim može osigurati efektivno i kvalitetno upravljanje pravosudnim institucijama, uključujući ciljano posvećivanje jednom od ključnih prioriteta pravosuđa – rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Stoga je neophodno da VSTV BiH svojim politikama koje se odnose na imenovanje rukovodilaca pravosudnih institucija obuhvati ovaj prioritet. Dosadašnje politike imenovanja nisu prioritetizirale ovo pitanje, što predstavlja ozbiljnu prazninu i neiskorištenost regulatornih i nadzornih nadležnosti VSTV-a BiH u odnosu na pravosudne institucije i upravljanje njima. Naime, na osnovu prethodnog identificiranog stanja, može se zaključiti da Uputa za procjenu vještina i sposobnosti kandidata iz 2018. godine nalaže da se prilikom provođenja razgovora sa kandidatima za rukovodioce pravosudnih institucija procjenjuje da li kandidat poznaje državne strateške prioritete, kao i druga pitanja od velike domaće i međunarodne važnosti, na koji način ih namjerava adresirati kroz rad pravosudne institucije, te da li uzima u obzir očekivanja javnosti i partnerskih organizacija od rada pravosudne institucije, a radi postizanja širih strateških ciljeva. Međutim, iako na generalan način skreće pažnju na potrebu sagledavanja šireg strateškog okvira te očekivanja od države i pravosuđa, Uputa ne upućuje na posebno pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, koje jeste regulisano strateškim okvirom za suzbijanje organiziranog kriminala i korupcije u BiH i koje je u fokusu očekivanja kako domaće tako i međunarodne javnosti. Samim tim nije obavezno da se kroz razgovor sa kandidatom provjerava poznavanje problematike rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u skladu sa širim strateškim okvirom te na koji način kandidat planira adresirati ovo pitanje kroz svoj rad i rukovođenje.

Komparativni primjer:

U ovom smislu, praksa Pravosudnog vijeća Italije (Consiglio Superiore della Magistratura - CSM) je relevantna. CSM je usvojio kriterije za imenovanje tužilaca i glavnih tužilaca u posebne tužilačke urede za borbu protiv mafije. Kriteriji stavljaju naglasak na prethodno iskustvo i rezultate u procesuiranju organiziranog kriminala. Ovim se pokazuje da je uključivanje kriterija posebnih kompetencija u vezi posebnih zadataka moguća i poželjna.¹⁴

Uputstvo za provođenje postupka imenovanja iz 2018. godine definiše kriterije za procjenu programa rada kandidata za rukovodne funkcije, tako što kao ključne elemente procjene navodi svrhu programa rada, prioritete strateške ciljeve te redovno praćenje napretka i izvještavanje o realizaciji programa rada. Međutim, Uputstvo ne izdvaja na bilo koji način prioritet rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije niti nalaže provjeru da li kandidat koji se prijavio za rukovodnu poziciju u pravosudnoj instituciji koja je nadležna za rješavanje ovih predmeta među prioritetima svog rada i rukovođenja obuhvata i posebno pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije te da li ovi prioriteti odgovaraju broju i statusu rješavanja ovih predmeta.

¹⁴ CSM (2009). CRITERI E MODALITÀ DELLA DESIGNAZIONE ALLE FUNZIONI DI PROCURATORE NAZIONALE Antimafia aggiunto. Dostupno na <https://www.csm.it/documents/21768/87321/Risposta+a+quesito+dell%E2%80%9911+febbraio+2009/9f6c1371-3f00-47df-bb8c-46a398980c82>.

Komparativni primjer:

U ovom smislu, korisna je praksa talijanskog Pravosudnog vijeća (CSM). Godine 2014. CSM je usvojio kriterije za prioritetizaciju krivičnih postupaka kojima se apsolutni prioritet daje rješavanju predmeta organiziranog kriminala.¹⁵

Zaključak br. 2 Unapređenje politike imenovanja nosilaca pravosudne funkcije radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Politikom izbora i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija ističe se važnost procjene prethodnog specifičnog iskustva rada kandidata za nosioce pravosudne funkcije na predmetima organiziranog kriminala i korupcije u okviru krivičnog referata prilikom predlaganja kandidata za imenovanje na poziciju na koju je ovakvo prethodno iskustvo relevantno. Na ovaj način se stremlji kao osiguranju veće stručnosti u obavljanju pravosudne dužnosti na rješavanju ove posebne vrste predmeta, iako se neophodno ne može uticati na koju poziciju/referat u pravosudnoj instituciji će kandidat nakon imenovanja biti raspoređen.

2.2.2. OCJENJIVANJE RADA NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE I RUKOVODILACA PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA

VSTV BiH je 2020. godine utvrdio **Kriterije za ocjenjivanje rada predsjednika sudova, Kriterije za ocjenjivanje rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca i šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima, Kriterije za ocjenjivanje rada sudija i Kriterije za ocjenjivanje rada tužilaca**¹⁶ u BiH. Primjena kriterija je izravno vezana za Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima i Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH, s obzirom da se orijentacijska norma za rad nosilaca pravosudne funkcije propisuje ovim aktima. O orijentacijskoj normi će biti govora u dijelu 2.2.3. Izvještaja.

Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada predsjednika sudova, primjenjuju se dva elementa ocjene za rukovođenje radom suda: i. kolektivna orijentacijska norma suda ii. organizacija i rukovođenje radom suda. Vezano za element ocjene koji se odnosi na organizaciju i rukovođenje radom suda, prilikom ocjenjivanja uzimaju se u obzir sljedeći parametri: i. redovno izvršavanje obaveza propisanih Pravilnikom o unutrašnjem sudskom poslovanju/Poslovnikom o radu Suda BiH i ii. procenat realizacije plana rješavanja predmeta na nivou suda. Kriteriji ne uključuju parametre iz godišnjih programa rada sudova odnosno parametre zadate strateškim planovima sudova. Kriteriji za ocjenjivanje rada sudija u BiH regulišu posebne slučajeve ocjenjivanja, kojima se omogućuje dodjela dodatnih bodova sudijama koji su ažurno i efikasno rješavali predmete srednjeg i visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala.

Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca i šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima, elementi ocjene rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima koji se odnose na rad cjelokupne institucije i rukovođenje njom su: i. kolektivna ostvarena orijentacijska norma i kolektivni kvalitet odluka tužilaštva i odjela/odsjeka i ii. organizacija i rukovođenje radom

¹⁵ CSM (2021). Criteri di priorità nella trattazione degli affari penali. Dostupno na https://www.csm.it/web/csm-internet/norme-e-documenti/dettaglio/-/asset_publisher/YoFfLzL3vKc1/content/criteri-di-priorita-nella-trattazione-degli-affari-penali.

¹⁶ Svi nabrojani propisi su dostupni na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/98503>.

tužilaštva i odjela/odsjeka. Vežano za organizaciju i rukovođenje radom tužilaštva i odjela/odsjeka, uzimaju se u obzir sljedeći parametri: i. izvršenje godišnjeg plana rada tužilaštva; ii. izvršenje godišnjeg plana tužilaštva za rješavanje starih predmeta (prijava i istraga); iii. osigurani jednaki uslovi za rad svim tužiocima u tužilaštvu u smislu ravnomjernog zaduženja tužilaca predmetima po broju i složenosti/strukturi, kao i ujednačenost administrativno-stručne podrške i ostalih uslova za nesmetan rad tužilaca; iv. davanje obaveznih uputstava zamjenicima glavnih tužilaca, šefovima odjela i tužiocima i njihova realizacija, te održavanje Kolegija tužilaštva i odjela; v. izvještavanje višeg tužilaštva i postupanje po uputstvima višeg tužilaštva; vi. organiziranje saradnje s agencijama za provođenje zakona i drugim organima vezanim za rad na predmetima; vii. u potpunosti blagovremeno riješene pritužbe na tužilačke odluke. Iz prethodnog je jasno da kriteriji za ocjenjivanje rukovodilaca u tužilaštvima uključuju parametre vezane za godišnji plan tužilaštva, koji je u direktnoj vezi sa strateškim okvirom za tužilački sistem. Indikativno je da je jedan od parametara za ocjenjivanje organizacije i rukovođenja „realizacija predmeta iz akcionog plana za rad na predmetima ratnih zločina“, čime se daje prioritet jednoj posebnoj vrsti predmeta krivičnog referata.

Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada tužilaca, elementi ocjene rada tužioca su: i. ostvarenje orijentacijske norme, ii. statistički kvalitet odluka te iii. odnos prema radu. Kod ocjenjivanja odnosa prema radu, primjenjuju se parametri: i. realizacija plana rješavanja starih predmeta, odnosno realizacija predmeta iz akcionog plana za rad na predmetima ratnih zločina te ii. u potpunosti izvršena obavezna uputstva glavnog tužioca u vezi s primjenom Zakona o krivičnom postupku u pogledu postupanja po predmetima, poštivanja rokova, prisustva kolegijima i odnosa prema strankama i saradnicima. Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada sudija, elementi ocjene rada sudije su: i. ostvarenje orijentacijske norme, ii. statistička kvaliteta odluka te iii. ažurnost rada. Nisu propisani parametri za ocjenjivanje koji se odnose na posebne vrste predmeta. Iz ovoga se može zaključiti da samo Kriteriji za ocjenjivanje rada tužilaca posvećuju posebnu pažnju rješavanju izdvojene vrste predmeta – ratnim zločinima, dok se drugi predmeti na ovaj način ne izdvajaju.

Zaključak br. 3 Unapređenje politike ocjenjivanja rukovodilaca pravosudnih institucija i nosilaca pravosudne funkcije radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Kriteriji za ocjenjivanje rada predsjednika sudova, Kriteriji za ocjenjivanje rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca i šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima i Kriteriji za ocjenjivanje rada tužilaca ne obuhvataju direktno pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, na način na koji je naprimjer to učinjeno sa predmetima ratnih zločina u kriterijima za ocjenjivanje rada tužilaca. Kriteriji za ocjenjivanje predsjednika sudova ne sadrže kriterije koji bi se odnosili na uspjeh u realizaciji postavljenih ciljeva institucija bilo kroz programe rada suda odnosno strateške planove, dok je situacija u tužilačkom sistemu drugačija te se realizacija godišnjih planova tužilaštava propisuje kao kriterij za ocjenjivanje rukovodilaca u tužilaštvima. Međutim, Kriteriji za ocjenjivanje rada sudija omogućavaju dodatno bodovanje za rad na predmetima organiziranog kriminala i korupcije srednjeg i visokog nivoa.

2.2.3. ORIJENTACIONA MJERILA ZA RAD NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE

VSTV BiH je u januaru 2022. godine donio novi **Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH**.¹⁷ Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestao je važiti prethodni pravilnik koji je prvi put usvojen 2016. godine, a mijenjan je odnosno dopunjivan šest puta. **Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH**¹⁸ je usvojen prvi put 2012. godine i mijenjan je odnosno dopunjivan devet puta zaključno sa 2023. godinom. Ovim pravilnicima se propisuju orijentaciona mjerila za praćenje i mjerenje rada i radnih rezultata nosilaca pravosudne funkcije.

Prema Pravilniku o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH, rezultati rada u predmetima organiziranog kriminala i korupcije se vrednuju više nego ostali predmeti (izuzimajući ratne zločine i terorizam), čime se posebno izdvaja rad na predmetima i KTO i KTK, te posebno rad na predmetima KTKV i KTOV (koji se vrednuju višestruko više i u odnosu na KTO i KTK). Pravilnik također propisuje posebno vrednovanje izuzetno složenih predmeta, predmeta s više prijavljenih/osumnjanih lica, rad u tužilačkim timovima, te vrednovanje predmeta finansijske istrage. Prema ovom pravilniku, glavni tužilac može odrediti da se složeni predmeti organiziranog kriminala, privrednog kriminala i korupcije u kojima je podignuta optužnica više vrednuju od drugih predmeta, u skladu s težinom konkretnog predmeta. Također, prema Pravilniku, kada tužilac postupa kao član tužilačkog tima u krivičnom predmetu kojim nije zadužen, može mu se ovaj rad uračunati u normu. Nadalje, predmeti finansijske istrage (KTF) vrednovat će se jednako kao i vrsta predmeta za osnovno krivično djelo za koje se provodi finansijska istraga. Na ove načine prepoznati su posebni uslovi i kompleksnost rada na posebnoj vrsti tužilačkih predmeta organiziranog kriminala i korupcije, između ostalih. Kontrola nad primjenom Pravilnika je prvenstveno odgovornost entitetskih tužilaštava, koja daju suglasnost na posebno vrednovanje. Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava je počela da vrši nadzor nad primjenom Pravilnika uvidom o odluke glavnih tužilaca o posebnom vrednovanju i saglasnosti entitetskih tužilaštava nakon usvajanja novog Pravilnika. Do sada VSTV BiH nije proveo analizu učinka izmijenjenog Pravilnika u odnosu na rješavanje predmeta tužilaštava, uključujući predmete organiziranog kriminala i korupcije. Izvještaj Evropske komisije o BiH za 2022. godinu nalaže da „VSTV mora završiti proces smanjenja broja neriješenih predmeta i dužine trajanja postupaka, uključujući i analizu učinka nedavno usvojenih normi za tužioce“¹⁹

Za razliku od orijentacionih mjerila za rad tužilaca, Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u Bosni i Hercegovini kao posebne kategorije vrednuje samo predmete ratnih zločina i organiziranog kriminala (odnosi se na kantonalne/okružne, vrhovne sudove entiteta, te Sud BiH), dok predmeti korupcije nisu zasebno prepoznati. Ipak, prema ovom pravilniku, predsjednik suda može odlučiti da se predmet više vrednuje od drugih ukoliko nakon završavanja pojedinog predmeta sudija ili stručni suradnik smatra da dodijeljena vrijednost u konkretnom slučaju ne odgovara njegovoj pravoj vrijednosti. Ova odredba se može odnositi i na posebno složene predmete organiziranog kriminala i korupcije. VSTV BiH je u decembru 2022. godine usvojio Kriterije za označavanje sudskih predmeta organiziranog kriminala složenim.

¹⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 6/22.

¹⁸ Posljednja konsolidovana verzija ovog pravilnika je dostupna na <https://vsts.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/106391>.

¹⁹ Dostupno na https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf, str. 22.

Zaključak br. 4 Unapređenje orijentacionih mjerila za rad sudija i tužilaca radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH posebno vrednuje rad tužilaca na predmetima organiziranog kriminala i korupcije odnosno rad na predmetima KTO, KTK, a naročito KTKV i KTOV, se vrednuje više nego većina drugih predmeta. Pravilnik definiše i ostale uslove rada na predmetima koji se mogu posebno vrednovati, a ovo se odnosi direktno na složene predmeta organiziranog kriminala, privrednog kriminala i korupcije. Ovo, međutim, nije u potpunosti slučaj sa vrednovanjem rada sudija na ovim predmetima, jer Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima posebno vrednuje samo predmete organiziranog kriminala, a ne i korupcije, niti izdvaja predmete visokog nivoa.

2.2.4. OZNAČAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

VSTV BiH je u martu 2018. godine usvojio izmijenjene Liste koruptivnih krivičnih djela iz svih krivičnih zakona u Bosni i Hercegovini²⁰ i zaključak prema kojem će one biti dostavljene svim tužilaštvima u Bosni i Hercegovini. Lista koruptivnih djela ne podrazumijeva taksativno nabranje krivičnih djela već i određene okolnosti koje se mogu desiti činjenjem krivičnog djela opšteg kriminala, a da se takvo djelo kategorizuje kao krivično djelo korupcije obzirom na konkretne okolnosti pod kojima je isto učinjeno. Lista koruptivnih djela podržava posebno označavanje predmeta korupcije u tužilaštvima, te ona nije implementirana u sudovima.²¹ VSTV BiH je u kasnije 2018. godine usvojio i Definiciju predmeta korupcije i organizovanog kriminala na visokom nivou. Definicija je 2021. izmijenjena na inicijativu jednog tužilaštva. Na ovaj način, uspostavljeni su kriteriji za označavanje predmeta koji omogućavaju unificirano praćenje ove vrste predmeta u svim tužilaštvima u BiH. Praćenje primjene Definicija do sada nije bila redovna praksa Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava,²² ali postoje primjeri odgovaranja na upite tužilaštava vezano za primjenu Definicija i izmjene Definicija na osnovu uočenih potreba.

U tužilaštvima postoje četiri oznake za predmete korupcije i organiziranog kriminala i to: KTK (predmeti krivičnog djela korupcije), KTKV (predmeti krivičnog djela korupcije visokog nivoa), KTO (predmeti krivičnog djela organiziranog kriminala), KTOV (predmeti krivičnog djela organiziranog kriminala visokog nivoa). Razvrstavanje predmeta ovakvim označavanjem omogućava ciljano postupanje u odnosu na ove posebne vrste predmeta, kako u smislu njihovog rješavanja, tako i u smislu vrednovanja rada na ovim predmetima, strateško planiranje u odnosu na ove predmete, kao i ciljano izvještavanje o postizanju ciljeva u smislu rješavanja ovih predmeta u tužilaštvima. Sistem za izvještavanje i podršku odlučivanju (SIPO) omogućava statističko praćenje tužilačkih predmeta u stvarnom vremenu.

S druge strane, u sudovima ne postoje posebne CMS oznake za predmete krivičnih djela korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa. Međutim, moguće je preuzimati oznaku predmeta iz oznake tužilačkog predmeta. Ipak, sudovi nisu u mogućnosti mijenjati oznake predmeta, ukoliko za tim nastane potreba. Zahvaljujući postojanju navedenih oznaka u TCMS, bilo je moguće u sistemu SIPO (Sistem za izvještavanje i podršku odlučivanju) za sudove kreirati četiri izvještaja: i. KOMPLETAN PROTOK (ORG. KRIMINAL), ii. KOMPLETAN PROTOK (KORUPCIJA), iii. KOMPLETAN PROTOK (VISOKI ORG. KRIMINAL), iv. KOMPLETAN PROTOK (VISOKA KORUPCIJA). Ovim izvještajima se omogućava uvid sudovima, naročito rukovodiocima sudova, u potrebne informacije prilikom

²⁰ Inicijalne liste su usvojene 13. maja 2015. godine

²¹ Sudovi klasificiraju prema pravnom osnovu (član, stav KZ), a ne grupi predmeta.

²² Praksu redovno prati USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije (USAID JACA).

definisanja ciljeva obuhvaćenih strateškim planova, te redovnog praćenja trendova i kreiranja upravljačkih politika.

Zaključak br. 5 Unapređenje označavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje ovih predmeta

Oznake za tužilačke predmete organiziranog kriminala i korupcije (KTO, KTK, KTKV i KTOV) omogućavaju pregled brojčanog stanja ovih predmeta i njihovog rješavanja, kao i njihovo izdvajanje radi posebnog vrednovanja u tužilačkom sistemu. Također, posebno označavanje predmeta je i upravljački alat za rukovodioce tužilaštava, tužilačke kolegije i VSTV BiH u strateškom i godišnjem planiranju tužilačkog sistema i kreiranju politika vezanih za rješavanje ove posebne vrste predmeta. Sudovi također raspolažu izvještajima o broju i protoku predmeta organiziranog kriminala i korupcije (uključujući visoki nivo). Ovim izvještajima se omogućava uvid sudovima, naročito rukovodiocima sudova, u potrebne informacije prilikom definisanja ciljeva obuhvaćenih strateškim planovima ili programima rada, te redovnog praćenja trendova i kreiranja upravljačkih politika. Međutim, ne postoje posebne oznake za označavanje ove vrste sudskih predmeta te nije moguće promijeniti oznaku predmeta u sudovima, kada za tim postoji potreba.

2.2.5. STRATEŠKO PLANIRANJE SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

VSTV BiH je u maju 2020. godine usvojio **Uputstvo za strateško planiranje u sudovima u BiH**²³ a revidirano **Uputstvo za strateško planiranje i izvještavanje u sudovima** je usvojeno u februaru 2023. godine. Uputstvo jasno upućuje na važnost dugoročnog i godišnjeg planiranja u oblasti pravosuđa imajući u vidu širi strateški okvir, koji između ostalog obuhvata Strategiju za reformu sektora pravde u BiH, Strategiju za borbu protiv organiziranog kriminala u BiH, Strategiju za borbu protiv korupcije, Strateški plan VSTV-a i dr. Uputstvo definiše da sudovi pripremaju godišnje programe rada suda sa trogodišnjim ciljevima i pokazateljima za mjerenje njihove realizacije. Iako program rada suda zadržava naziv godišnji program rada suda u kojem se detaljno razrađuju godišnje planirane aktivnosti, sada mu se dodaje trogodišnja perspektiva rada koja služi za usmjerenje budućih strateških aktivnosti suda. Uputstvo ne prejudicira strateške ciljeve sudova niti na bilo koji način daje prioritet rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Uvidom u pojedine programa rada, ustanovljeno je da je, naprimjer, rješavanje predmeta korupcije među strateškim ciljevima nekih sudova. Također je vidljivo da se pri izradi programa rada sudovi osvrću na širi strateški okvir, kako konkretne strategije i politike, tako i na izvještaje međunarodnih organizacija. Iako je započeo praksu analiziranja programa rada sudova, putem Odjela za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u sudovima i nadležne stalne komisije, VSTV BiH do sada nije davao upute za određivanje strateških ciljeva sudova koji bi reflektovali prioritet suzbijanja organiziranog kriminala i korupcije, te prioritizacija ovih ciljeva trenutno ostaje predmetom izbora pojedinačnih institucija. Ipak, nakon razmatranja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, VSTV je poslao dopis svim sudovima u aprilu 2021. da moraju prioritizirati ove predmete i sačiniti akcione planove za rješavanje ovih predmeta.

Za kontrolu usaglašenosti godišnjih programa sudova zadužen je VSTV. Sudovi svoje godišnje programe rada dostavljaju VSTV-u, koji ih pojedinačno razmatra i reaguje ukoliko nisu usklađeni sa svim elementima Uputstva. Jednako tako, svoje godišnje izvještaje o radu, u skladu sa programom, sudovi dostavljaju VSTV-u. Nakon donošenja odluke o primjeni Uputstva u svim sudovima u BiH 2020. godine, koje propisuje obavezu izrade i dostavljanja godišnjeg izvještaja o radu, nije prestala obaveza dostavljanja godišnjeg izvještaja o radu u skladu

²³ Interni akt VSTV-a BiH.

sa Smjernicama za izradu godišnjeg narativnog izvještaja o radu sudova²⁴, prema kojima su sudovi dužni dostaviti VSTV-u izvještaje najkasnije do 15.02. tekuće godine za prethodnu godinu. Ovim smjernicama je obuhvaćena i obaveza izvještavanja o ostvarenim rezultatima u radu na predmetima korupcije i organiziranog kriminala (broj riješenih predmeta, priliv i broj neriješenih predmeta korupcije i organiziranog kriminala, itd.). Sudovi su tako obavezni dostavljati VSTV-u BiH dva odvojena izvještaja o radu: 1. Godišnji izvještaj o radu propisan Smjernicama i 2. Godišnji izvještaj o radu propisan Uputstvom.

VSTV BiH je 2016. godine Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH i **Uputstvom za primjenu Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH**²⁵ uspostavio obavezu i nadzor nad primjenom strateškog i godišnjeg planiranja tužilaštava u BiH, a ova praksa ovakvog planiranja ja započeta 2012. godine. Pomenuti dokumenti su se nekoliko puta dopunjavali i mijenjali, a trenutno su na snazi Pravilnik i Uputstvo iz 2022. godine. Ovim dokumentima VSTV BiH uspostavlja obavezu strateškog i godišnjeg planiranja i vremenski okvir godišnjeg planiranja, strukturu srednjoročnog strateškog okvira tužilačkih sistema BiH, FBiH, RS i BD, strukturu godišnjih planova rada pojedinačnih tužilaštava i strukturu godišnjih izvještaja pojedinačnih tužilaštava. Uspostavlja se i obaveza redovnog izvještavanja VSTV-a BiH.

Prema Uputstvu, glavni tužilac Tužilaštva BiH, glavni federalni tužilac Federalnog tužilaštva FBiH, glavni republički javni tužilac Republičkog javnog tužilaštva RS i glavni tužilac Tužilaštva Brčko distrikta BiH donose srednjoročni strateški okvir za trogodišnji period, najkasnije do kraja aprila tekuće godine. Srednjoročni strateški okvir predstavlja okvir za donošenje godišnjih planova rada tužilaštava, koje donose glavni tužioci svih tužilaštava do 15.02. tekuće godine. Ciljevi tužilaštava se definišu u odnosu na definisane ciljne rezultate u srednjoročnom strateškom okviru za BiH, FBiH, RS i Brčko distrikt BiH. Uputstvo koje je usvojio VSTV BiH ne prejudicira strateške ciljeve tužilačkih sistema.

Međutim, pregledom trenutno važećeg Strateškog okvira za period 2022. – 2024. godina za tužilaštva u Federaciji Bosne i Hercegovine (koji je u svrhu ove analize uzet kao ogledan), utvrđeno je da se on temelji prvenstveno na Srednjoročnom planu rada VSTV-a BiH, te na Strategiji za borbu protiv korupcije u Bosni i Hercegovini za period 2015.-2019. godina i pratećem Akcionom planu i Strategiji za borbu protiv organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020. godina, između ostalih strateških dokumenata. Srednjoročnim strateškim okvirom definisan je poseban strateški cilj koji se odnosi na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije: „Povećati broj riješenih KTK i KTO predmeta“ (Strateški cilj 3). Ciljani rezultati pod ovim strateškim ciljem obuhvataju: i. Povećati broj riješenih KTK predmeta, ii. Povećati broj riješenih KTO predmeta, te iii. Povećati broj riješenih predmeta korupcije i organiziranog kriminala na visokom nivou. Ciljni rezultati su kvantificirani željenim procentima za svaku godinu Srednjoročnog strateškog okvira. Poseban strateški cilj se odnosi na efikasnost i kvalitet rada te obuhvata, između ostalog i ciljani rezultat: Povećati omjer osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj presuda, što se odnosi na opšti kriminal, privredni kriminal i korupciju.

Prema Uputstvu, istekom godine za koju je donesen plan rada, a najkasnije do 15.02. naredne godine, glavni tužilac je obavezan sačiniti izvještaj o realizaciji plana rada tužilaštva za proteklu godinu. Jedan od obaveznih elemenata izvještaja o realizaciji plana rada tužilaštva je „Pregled godišnje realizacije strateškog okvira tužilačkog sistema/tužilaštva“. Kantonalna i okružna tužilaštva su dužna da, za potrebe izvještavanja VSTV-a BiH, dostave izvještaje o realizaciji plana rada za prethodnu godinu glavnom federalnom i glavnom republičkom javnom tužiocu, koji će ove izvještaje objediniti i dostavljati VSTV-u BiH, najkasnije do kraja februara mjeseca tekuće godine. Praćenje realizacije strateških okvira vrši kolegij Tužilaštva BiH, kolegij glavnih tužilaca FBiH i kolegij glavnih tužilaca RS i kolegij Tužilaštva Brčko distrikta BiH. Ovi kolegiji se sastaju najmanje dva puta godišnje kako

²⁴ Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/96226>.

²⁵ Interni akt VSTV-a.

bi razmatrali donesene srednjoročne strateške okvire. Prema Smjernicama za izradu godišnjeg izvještaja o radu tužilaštava – Prečišćeni tekst²⁶, ovaj izvještaj treba da sadrži i poseban dio - Izvještaj o realizaciji strateških ciljeva predviđenih strateškim planom. Na ovaj način je u redovno izvještavanje VSTV-a integrisano i izvještavanje o realizaciji strateškog okvira za rad tužilaštava.

Zaključak br. 6 Unapređenje strateškog planiranja sudova i tužilaštava radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Iako je strateško planiranje u pojedinačnim tužilaštvima primjenjivano od 2012. godine, sistem strateškog planiranja za tužilaštva u BiH zaživio je od 2016. godine, a za sudove od 2020. godine. Strateško planiranje za tužilaštva formalizirano je propisima (Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH i Uputstvo za primjenu Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH). Srednjoročni strateški okviri za tužilački sistem uzimaju u obzir i Srednjoročni plan rada VSTV-a BiH, čime se prave formalne i suštinske poveznice između prioriteta VSTV-a i tužilačkog sistema. Praksa tužilačkih kolegija je zaživjela, a strateški okviri i godišnji planovi obuhvataju mjerljive ciljeve vezane za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije te se njihova realizacija redovno prati. Također, u primjeni je Uputstvo za strateško planiranje u sudovima u BiH koje nalaže da sudovi definišu svoje trogodišnje ciljeve koje razrađuju godišnjim programima rada i o njihovoj realizaciji, na osnovu, pokazatelja, izvještavaju VSTV BiH. Iako pomenuto Uputstvo nalaže usaglašavanje sa širim strateškim okvirom za suzbijanje organiziranog kriminala i korupcije, uključujući i Strateški plan VSTV-a i Strategiju za reformu sektora pravde, nije moguće bez posebne analize svakog programa rada utvrditi do koje mjere je rješavanje ovih posebnih vrsta predmeta prioritetizirano godišnjim programima sudova. Također nije jasno da li je i na koji način uspostavljena suštinska veza između godišnjih programa sudova i akcionih planova sudova kojima se da je prioritet rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Izvještavanje o realizaciji godišnjih planova rada tužilaštava i programa rada sudova je uređeno kako posebnim uputstvima o strateškom planiranju, tako i smjernicama VSTV-a za godišnje izvještavanje. Dok je izvještavanje po dva osnova u jednoj mjeri konsolidovano za tužilaštva, ovo još nije urađeno za sudove.

2.2.6. VREMENSKI ROKOVI ZA RJEŠAVANJE PREDMETA

Prečišćeni tekst **Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima**,²⁷ koji sadrži osnovni tekst Pravilnika usvojenog na sjednici VSTV BiH iz 2012. godine, te izmjene i dopune Pravilnika iz 2013. i 2014. godine, je usvojen od strane VSTV-a BiH 2014. godine. Ovaj pravilnik utvrđuje: i. optimalne rokove za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima, ii. metodologiju za određivanje predvidivih rokova za rješavanje predmeta, iii. način obavještavanja stranaka o predvidivim rokovima za rješavanje predmeta i činjenja dostupnim javnosti podataka o optimalnim i predvidivim rokovima u sudovima i tužilaštvima, iv. vođenje statističkih podataka o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova, te v. nadzor nad primjenom pravilnika. Optimalni rokovi za postupanje u pojedinim vrstama predmeta su utvrđeni u Aneksu uz ovaj pravilnik. **Prečišćeni tekst Aneksa Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini - optimalni rokovi za rješavanje predmeta**²⁸ iz 2015. godine predviđa optimalne rokove za provođenje istrage za krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti,

²⁶ Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/96226>.

²⁷ „Službeni glasnik BiH”, br. 5/13, 101/13 i 61/14.

²⁸ Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/53437>.

prvostepeni krivični postupak – redovni, te prvostepeni krivični postupak u predmetima ratnih zločina i organiziranog kriminala pred Sudom BiH, kao i postupke po žalbi u krivičnom postupku.

Prema Pravilniku, predsjednik suda, odnosno glavni tužilac donosi najkasnije do 15.2. tekuće godine odluku o utvrđivanju predvidivih rokova za rješavanje pojedinih vrsta predmeta u tekućoj kalendarskoj godini na nivou tog suda, odnosno tužilaštva, u skladu sa odredbama Pravilnika. **Uputstvo o primjeni Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini**²⁹ iz 2012. i 2013. godine detaljnije propisuje primjenu odredbi Pravilnika o metodologiji za određivanje predvidivih rokova za rješavanje predmeta, vođenju statističkih podataka i izradi statističkih izvještaja o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova u sudovima i tužilaštvima. Pravilnik propisuje obavezu oglašavanja odluke o utvrđenim predvidivim rokovima na Internet stranici suda odnosno tužilaštva.

Pravilnik također predviđa obavezu evidentiranja svih podataka koji su potrebni za praćenje poštivanja optimalnih i predvidivih rokova po vrstama predmeta koje su navedene u Aneksu te polugodišnje i godišnje statističko izvještavanje VSTV-a i predsjednika neposredno višeg suda odnosno glavnog tužioca Federalnog tužilaštva ili glavnog tužioca Republičkog tužilaštva o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. Prema Pravilniku, Stalna komisija za praćenje implementacije Uputstva za izradu plana rješavanja starih predmeta i efikasnost pravosuđa je zadužena za praćenje primjene Pravilnika odnosno razmatranje statističkih izvještaja sudova i tužilaštava o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. Sudovi i tužilaštva poštuju obavezu donošenja odluka o utvrđenim predvidivim rokovima, ali se od prakse da se stranke obavještavaju o očekivanim rokovima rješavanja predmeta odustalo. Ne poduzimaju se mjere u slučaju nepoštivanja predvidivih i optimalnih rokova. Sa aspekta trajanja postupaka u predmetima organiziranog kriminala i korupcije, koje je problematizirano od kako od međunarodnih institucija tako i od strane VSTV-a, poštivanja optimalnih i predvidivih rokova i njihovo praćenje je od ključne važnosti.

Zaključak br. 7 Unapređenje praćenja poštivanja predvidivih i optimalnih rokova za rješavanje predmeta i revidiranje propisa radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima predviđa optimalne rokove za provođenje istrage za krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, prvostepeni krivični postupak – redovni, te prvostepeni krivični postupak u predmetima ratnih zločina i organiziranog kriminala pred Sudom BiH, kao i postupke po žalbi u krivičnom postupku. Pravilnik također predviđa polugodišnje i godišnje statističko izvještavanje VSTV-a i predsjednika neposredno višeg suda odnosno glavnog tužioca Federalnog tužilaštva ili glavnog tužioca Republičkog tužilaštva o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. Pravilnik se primjenjuje i o njegovoj primjeni se izvještava VSTV BiH. Međutim, do sada nisu poduzimane mjere u slučaju odstupanja od optimalnih rokova.

²⁹ Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/53437>.

2.2.7. DAVANJE SMJERNICA/UPUTA SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA U SKLADU SA NADLEŽNOSTIMA VSTV-A

VSTV BiH je 2019. godine usvojio nekoliko smjernica za rad tužilaštava u BiH koji se neposredno ili posredno odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Tako su usvojene:

- **Smjernice za glavne tužioce za donošenje obavezujućeg uputstva kojim se propisuje obaveza provođenja finansijskih istraga prilikom provođenja istraga u određenim predmetima korupcije, organiziranog kriminala i pranja novca;**
- **Smjernice za donošenje obavezujućeg uputstva o dodatnim kriterijima za zaključivanje sporazuma o priznanju krivice u predmetima korupcije, organizovanog kriminala i u drugim vrstama predmeta;**
- **Smjernice za dopune pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji tužilaštava kojima se dodatno normira odnos između glavnog tužioca, zamjenika glavnog tužioca i tužilaca;**
- **Smjernice za glavne tužioce za uspostavljanje kriterija za raspoređivanje tužilaca po odjelima.**

Nadalje, Vijeće je u januaru 2022. godine je primilo k znanju informacije o sadržaju dokumenta za poboljšanje optužnica u predmetima korupcije u BiH³⁰. Vijeće je cijenilo da je, uzimajući u obzir sadržaj dokumenta i njegovu upotrebnu vrijednost, isti, u vidu edukativnog materijala, potrebno dostaviti svim glavnim tužiocima u BiH, kako bi ga distribuirali tužiocima koji su raspoređeni da rade na predmetima korupcije, budući da je navedeni dokument koristan, predstavlja praktične upute za postupanje i po ocjeni Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava može dati značajan doprinos u izradi optužnica u predmetima korupcije.

VSTV nema poseban sistem redovnog praćenja primjene prethodno pomenutih smjernica. Primjena smjernica se ne provjerava po određenom rasporedu, iako se povremeno anketiraju tužilaštva o ovoj primjeni. Odgovornost je na glavnim tužiocima da osiguraju primjenu smjernica, imajući u vidu da je nepoštivanje odluke Vijeća disciplinski prekršaj. Međutim, postoji praksa izmjena smjernica na osnovu pojedinih upita i sugestija tužilaštava nadležnoj stalnoj komisiji i Odjelu za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u tužilaštvima.

Što se tiče uputa sudovima, VSTV BiH je u decembru 2022. godine usvojio definirane **Kriterije za označavanje sudskih predmeta organiziranog kriminala složenim te izmijenjeno Uputstvo za izradu plana rješavanja predmeta sa izmjenama koje se odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala**. Prema Uputstvu, sud je dužan kreirati listu predmeta organiziranog kriminala uz evidenciju i obrazloženje svih kriterija složenosti, kao i naznaku pripadnosti predmeta jednogodišnjem ili dvogodišnjem planu rješavanja predmeta. Tako kreiranu listu predmeta sud će dostaviti na saglasnost Stalnoj komisiji za efikasnost i kvalitet sudova. Stalna komisija će cijeniti sve zaprimljene liste predmeta i dati komentare ili saglasnost na kreirane liste predmeta, te sudovima dostaviti povratne informacije. Nakon saglasnosti Stalne komisije na kreirane liste, jednogodišnji odnosno dvogodišnji planovi rješavanja predmeta smatraju se konačnim. Iako ne izdvaja posebno predmete korupcije, Uputstvo daje mogućnost da ako se drugi predmeti, osim predmeta organiziranog kriminala, smatraju složenim, Stalna komisija može donijeti odluku da se ovi predmeti uključe u dvogodišnji plan.³¹

U ovom kontekstu, potrebno je sagledati i prioritetne mjere vezane za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije koje su definisane Reformskim programom VSTV-a BiH.³² Naime, ovaj program predviđa i mjere: „5. Uspostaviti jedinstven sistem izrade planova za rješavanje predmeta korupcije i organiziranog kriminala, kao i sistem nadzora od strane glavnih tužilaca entitetskih tužilaštava, te izvještavanja na sjednicama VSTV-a i

³⁰ Pripremio Projekat EU4Justice sa Misijom OSCE-a u BiH i Centrom za međunarodnu pravnu saradnju (CILC).

³¹ Npr. jedan predmet korupcije Suda BiH je na ovaj način kategoriziran.

³² Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/101855>.

izvještavanja drugih institucija“ i „6. U planove rješavanja predmeta tužilaštava i sudova uvrstiti prioritetni cilj rješavanja predmeta visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa“.

Zaključak br. 8 Davanje smjernica/uputa sudovima i tužilaštvima radi kreiranja pretpostavki za efikasnije i kvalitetnije rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

VSTV BiH je u prethodnom periodu donio niz smjernica/uputa za tužilaštva i sudove radi efikasnijeg i kvalitetnijeg rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, te na ovaj način direktno vršio svoju regulatornu ulogu u odnosu na ovu posebnu problematiku. VSTV BiH je na ovaj način pristupio realizaciji ciljeva preporuka međunarodnih organizacija i svojih planskih dokumenata, između ostalog i Akcionog plana za provođenje preporuka Peer Review-a. Potrebno je naglasiti da smjernice i upute Vijeća predstavljaju odluke koje su sudovi i tužilaštva, njihovi rukovodioci i nosioci pravosudnih funkcija dužni poštovati imajući u vidu da je nepoštivanje odluka Vijeća regulisano Zakonom o VSTV-u BiH kao disciplinski prekršaj. Međutim, ne provode se neophodno redovne provjere i praćenje primjene donesenih smjernica/uputa, radi ažuriranja politika i poduzimanja mjera za unapređenje.

2.2.8. STRUČNO USAVRŠAVANJE NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE

VSTV BiH nadzire stručno usavršavanje sudija i tužilaca i usvaja programe stručnog usavršavanja sudija i tužilaca entitetskih centara za edukaciju sudija i tužilaca i Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine te određuje minimalan obim stručnog usavršavanja koji svaki sudija i tužilac mora ostvariti u toku godine. Ova uloga VSTV-a BiH je veoma značajna, u kontekstu ovog Izvještaja, za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, imajući u vidu imperativ visoke stručnosti sudija i tužilaca u rješavanju ove posebne vrste predmeta. Aktivnosti stručnog usavršavanja provode Centar za edukaciju sudija i (javnih) tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (CEST FBiH i CEST RS) prema programima koji se usvajaju na godišnjem nivou.

Za potrebe ove analize i utvrđivanja zastupljenosti tema koje su vezane za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije u programima stručnog usavršavanja CEST-ova, odnosno dostupnosti edukacije na ovu temu, analiziran je Program stručnog usavršavanja CEST-a FBiH za period 2018.-2022. godine. Tabela koja slijedi ukazuje na indikativnu brojčanu zastupljenost tema koje se odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije ili su usko vezane za ovu temu u obukama za NPF u organizaciji CEST-a FBiH.

Godina	Ukupan broj tema u krivičnoj oblasti	Broj tema koje se odnose na rješavanje predmeta OKK	Procent tema vezanih za predmet OKK u ukupnoj obuci u krivičnoj oblasti
2018.	40	14	35%
2019.	53	27	51%
2020.	47	9	19%
2021.	47	18	38%
2022.	42	23	55%

Ovaj ogledni pregled indicira da su teme vezane za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije značajno zastupljene u obuci u krivičnog oblasti (izuzetak je 2020. godina). Potrebno je, međutim, naglasiti da su neke od tema koje su ubrojane u pregled jednako važne za rješavanje i drugih krivičnih predmeta, npr. proaktivne istrage, izrada i kvalitet optužnice, pismena izrada presude, i sl. Ipak, većina tema se odnosi direktno na pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, uključujući i aspekte pranja novca i oduzimanja nezakonito stečene imovine. Pojedine teme se odnose na tužilačke i sudske radnje koje se mogu odnositi na više vrste krivičnih predmeta, ali se najčešće provode upravo u predmetima organiziranog kriminala i korupcije, npr.

posebne istražne radnje, finansijske istrage. Prema podacima CEST-a FBiH, u posmatranom periodu obuke vezane za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije je pohađalo ukupno 1.457 nosilaca pravosudne funkcije. Prema podacima CEST-a RS, obuku na ove teme je pohađalo ukupno 189 nosilaca pravosudne funkcije.³³ Ove brojčane podatke je potrebno posmatrati uz značajnu ogradu da u ukupnom broju učesnika ima ponavljanja lica, odnosno da su ista lica pohađala više obuka, što bi indiciralo višestruko manji ukupan broj učesnika.

Pregledom organizatora obuke, odnosno donatora, utvrđeno je da je najvećih broj obuka koje se direktno odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije organizovan od strane međunarodnih projekata (USAID-ov Projekt pravosuđa, USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije, projekt „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa“ koji finansira Vlada Švicarske, EU4JUSTICE, IPA 2017 Suprotstavljanje težim krivičnim djelima u Zapadnom Balkanu, IPA 2013 Twinning projekt Podrška borbi protiv pranja novca, OPDAT, DCAF, između ostalih), u saradnji sa CEST-ovima. Među ovih obukama su zastupljene i individualizirane i specijalističke obuke, npr. Program individualizirane obuke za tužioce iz partnerskih tužilaštava, koji se sastoji od četiri modula: I Modul - Osnovna krivična djela za suprotstavljanje korupciji i organizovanom kriminalu, II Modul - Krivično-procesne radnje i efikasno postupanje u krivičnim djelima korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa, III Modul - Posebne lične vještine, IV Modul - Posebne obuke za rukovodioce; ili Program specijalističke obuke za sudije: I Modul - Krivičnopravni odgovor na korupciju, Osnovna krivična djela za suprotstavljanje korupciji i organiziranom kriminalu, II Modul - Krivični postupak za krivična djela korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.

Programe stručnog usavršavanja CEST-ova odobrava VSTV BiH što ukazuje da VSTV ima značajan uticaj na strukturu ovog programa i njegov sadržaj. Pravosudna zajednica i međunarodni projekti su ti koji najčešće nominuju teme koje treba da se nađu u programima stručnog usavršavanja te se ove teme prihvataju integrisanjem u prijedloge programa stručnog usavršavanja od strane CEST-ova te odobravanjem od strane VSTV-a. Međutim, nije izvjestan strateški i planski pristup određivanju edukacije o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije te nije moguće garantovati da se programi stručnog usavršavanja svake godine obuhvatati set ključnih, standardiziranih i ciljanih obuka na ovu temu. Dostupnost obuke umnogome zavisi od raspoloživosti i prioriteta međunarodnih projekata. Nije poznato da su CEST-ovi ili VSTV proveli analizu obrazovnih potreba sudija i tužilaca u oblasti borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije da bi se eventualno izradio poseban nastavni plan i program koji bi se provodio kontinuirano i osigurao visok nivo stručnosti nosilaca pravosudnih funkcija i određeni nivo njihove specijalizacije za rad na ovoj posebnoj vrsti predmeta.

³³ Razlika u brojevima se može odnositi na različite metodologije CEST-ova primijenjene pri brojanju učesnika (CEST FBiH je imao širi pristup u odabiru tema koje se odnose na rješavanje predmeta OKK radi prikaza broja aktivnosti i učesnika, dok je CEST RS imao selektivniji pristup). Također, CEST FBiH vodi evidencije sudija i tužilaca sa nivoa BiH, za koje se pretpostavlja da su najmnogobrojniji učesnici, a i većina seminara je održana u Sarajevu.

Zaključak br. 9 Plansko stručno usavršavanje kao pretpostavka za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Edukacija NPF vezana za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije je u značajnoj mjeri zastupljena u programima stručnog usavršavanja CEST-ova. Podaci iz CEST-ova ukazuju također da je značajan broj nosilaca pravosudnih funkcije u proteklim godinama pohađao ovu obuku. Edukacije iz ove oblasti su obično organizovane od strane međunarodnih projekata, u saradnji sa CEST-ovima. VSTV BiH, u skladu sa svojim nadležnostima, ima značajan uticaj na sadržaj kontinuiranog stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, između ostalih oblasti te je potrebno da ih nastavi dosljedno vršiti sa posebnim strateškim usmjerenjem na povećanje stručnosti za rad na ovim posebnim vrstama predmeta.

2.2.9. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE I RUKOVODILACA PRAVOSUDNE INSTITUCIJE

Član 56. Zakona o VSTV-u BiH propisuje disciplinske prekršaje sudija, a **član 57.** disciplinske prekršaje tužilaca. Više prekršaja može biti povezano sa postupanjem ili ponašanjem vezanim za nefikasno i nekvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, kao i svih drugih predmeta. Međutim, u praksi su naročito zastupljene odluke disciplinskih organa u odnosu na nosioce pravosudne funkcije za prekršaje: nemar ili nepažnja u vršenju službenih dužnosti (član 56. tačka 8); donošenje odluka kojim se očigledno krši zakon ili uporno i neopravdano kršenje pravila postupka (član 56. tačka 9); neopravdano kašnjenje u izradi odluka ili u drugim radnjama u vezi s obavljanjem dužnosti sudije ili bilo kakvo drugo ponovljeno nepoštivanje dužnosti sudija (član 56. tačka 10); odnosno, nemar ili nepažnja u vršenju službenih dužnosti (član 57. tačka 8); neopravdano kašnjenje u provođenju radnji u vezi s vršenjem dužnosti tužioca ili bilo kakvo drugo ponovljeno nepoštivanje dužnosti tužioca (član 57. tačka 9). Pregledom disciplinske prakse do 2021. godine, utvrđen je samo jedan slučaj utvrđene disciplinske odgovornosti za rukovodioca pravosudne institucije u ovom smislu i to za prekršaj iz člana 56. tačka 8. Zakona o VSTV-u BiH. Međutim, broj postupaka protiv rukovodilaca pravosudnih institucija je višestruko uvećan 2022. godine, kada su disciplinski odgovornim oglaseni četiri glavna tužioca (između ostalog, za prekršaje iz člana 57. t. 8. i 9. Zakona o VSTV-u BiH) i jedan predsjednik suda (između ostalog, za prekršaje iz člana 56. tačka 8. Zakona o VSTV-u BiH).

Poseban disciplinski prekršaj se direktno povezuje sa regulatornom ulogom VSTV-a, a to je propuštanje, iz neopravdanih razloga, da postupi u skladu s odlukama, naredbama ili zahtjevima Vijeća (član 56. tačka 17 i član 57. tačka 17.). U praksi su zabilježena četiri slučaja utvrđene disciplinske odgovornosti rukovodioca za ove prekršaje, npr. za postupanje suprotno odredbama Uputstva za izradu plana rješavanja predmeta, kojeg je donijelo Vijeće, odnosno nepostupanje u skladu sa Pravilnikom o sistemu za automatsko upravljanje predmetima u tužilaštvima (TCMS), zaključkom VSTV BiH. Prema Izvještaju Evropske komisije o BiH za 2022. godinu, „prijavljena su odstupanja od nasumične automatske dodjele predmeta u rad, a neki slučajevi su i sankcionisani“³⁴. Ovaj izvještaj nalaže da „VSTV treba da pojača nadzor na osnovu pouzdanih statističkih podataka o radu pravosudnog sistema, uključujući i nadzor nad presigniranjem predmeta“³⁵. Nije poznato da li su Vijeće, njegov član ili stalna komisija ikada podnijeli pritužbu Uredu disciplinskog tužioca za radnje ili propuštanja koja su uočena pregledom podataka o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije a

³⁴ Dostupno na https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf, str. 19.

³⁵ Dostupno na https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf, str. 20-21.

koja eventualno sugerišu da postoje elementi disciplinske odgovornosti. Ipak, VSTV-ova **Lista identifikovanih rizika neprofesionalnog, neetičkog i koruptivnog ponašanja u sudovima u Bosni i Hercegovini i mogućih mjera za unapređenje integriteta**³⁶ u sklopu planova integriteta pravosudnih institucija je kao značajan izazov istakla da se disciplinski prekršaji i druge nezakonitosti u radu ne prijavljuju od strane kolega i rukovodilaca te je istaknut faktor rizika „Ponašanja koja narušavaju integritet pravosudne institucije se ne prijavljuju u dovoljnoj mjeri od strane nadređenih“.

Zaključak br. 10 Utvrđivanje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudne funkcije ili rukovodioca pravosudne institucija kao odgovor na neefikasno i nekvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Disciplinski prekršaji propisani Zakonom o VSTV-u BiH omogućavaju utvrđivanje disciplinske odgovornosti za nemar, nepažnju, nepravilno postupanje i kašnjenje u obavljanju službenih dužnosti, između ostalog i u predmetima organiziranog kriminala i korupcije. Također, jedan disciplinski prekršaj se izdvaja kao poseban alat u rukama VSTV-a BiH za osiguranje odgovornosti za poštivanje odluka ove institucije: propuštanje, iz neopravdanih razloga, da postupi u skladu s odlukama, naredbama ili zahtjevima Vijeća. Svaka prijava ili saznanje o nepoštivanju odluka VSTV-a BiH može biti osnov za ispitivanje disciplinske odgovornosti nosioca pravosudne funkcije. U odnosu na rukovodioce pravosudnih institucija, kao odgovornih lica za rad suda odnosno tužilaštva, praksa utvrđivanja disciplinske odgovornosti je donedavno bila gotovo zanemariva te je jasno da se utvrđivanje disciplinske odgovornosti nije značajno koristilo kao regulatorni i nadzorni alat VSTV-a u odnosu na nosioce pravosudne funkcije i rukovodioce radi osiguranja efikasnijeg i kvalitetnijeg rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

2.2.10. PODRŠKA SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA U UPRAVLJANJU LJUDSKIM RESURSIMA I IZRADI GODIŠNJIH BUDŽETA

Prema Zakonu o VSTV-u BiH, VSTV je nadležan da utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenika glavnog tužioca za sudove i tužilaštva, učestvuje u izradi nacрта i odobrava pravilnike o poslovanju sudova i tužilaštava, učestvuje u procesu izrade godišnjih budžeta za sudove i tužilaštva, nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi sa budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i iniciranje edukacije u tom pogledu, donosi odluke o privremenom upućivanju sudija i tužilaca u drugi sud ili tužilaštvo, između ostalog. Na ovaj način, VSTV može vršiti nadležnosti kreiranja pravosudne politike i pravosudne uprave. U kontekstu rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, VSTV je predvidio Akcionim planom za provođenje preporuka Peer Review-a u oblasti borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije mjeru „Preispitati sistematizaciju u tužilaštvima uz konsultaciju sa glavnim tužiocima i nadležnim ministarstvima pravde, te preispitati smjernice VSTV i Pravilnik Republičkog javnog tužilaštva RS o omjeru broja zaposlenika u odnosu na broj tužilaca te eventualno predložiti izmjene Smjernica i Pravilnika. Preispitati sistematizaciju u entitetskim sudovima“.

Intervencije VSTV-a u smislu uticaja na sistematizacije sudova i tužilaštava, u smjeru kvalitetnijeg i efikasnijeg rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, se odnose također i na donošenje **Smjernica za glavne tužioce za uspostavljanje kriterija za raspoređivanje tužilaca po odjelima**, koje propisuju kriterije za raspoređivanje tužilaca. Nadalje, Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava je, u konsultaciji sa glavnim

³⁶ Interni akt VSTV-a BiH.

tužiocima, u martu 2020. godine utvrdila **prijedlog za izmjenu Smjernica o optimalnom broju zaposlenika u odnosu na broj tužilaca**, na osnovu analiza koje su pripremili Odjel za pravosudnu upravu i Odjel za pravosudne budžete. Ove Smjernice su usvojene i predviđaju maksimalne omjere broja zaposlenika u odnosu na broj tužilaca. VSTV BiH prati primjenu ovih smjernica prilikom odobravanja pravilnika o unutrašnjoj organizaciji tužilaštava.

Druge intervencije VSTV-a se odnose na postupanje po zahtjevima tužilaštava za smanjenje broja tužilaca (barem dva u posmatranom periodu), ali i zaključak da se ubrzano pristupi popunjavanju tužilačkih pozicija nakon što je ustanovljeno putem izvještaja glavnih tužilaca Tužilaštva BiH, Republičkog javnog tužilaštva RS, Federalnog tužilaštva FBiH i Tužilaštva Brčko distrikta BiH iz marta 2023. godine da je nepopunjenost u velikom broju tužilaštava jedan od razloga za neostvarivanje boljih rezultata. Nadalje, Vijeće je u januaru 2022. godine usvojilo zaključak da je potrebno jačati kapacitete tužilaštava kroz angažman ekonomskih savjetnika u stalnom radnom odnosu radi efikasnijeg i kvalitetnijeg rješavanja predmeta privrednog kriminala i korupcije. Vijeće je zaključilo da je potrebno da tužilaštva, u kojima su sistematizovane pozicije ekonomskih savjetnika, intenzivnije pregovaraju sa nadležnim ministarstvima o dodatnim finansijskim sredstvima, predviđenim za sistematizovane pozicije. Vijeće je usvojilo zaključak da tužilaštva, koja trenutno nemaju sistematizovanu ovu poziciju, na osnovu analize predmeta privrednog kriminala, razmotre potrebu i, ukoliko ista postoji, pokrenu proces izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju, kao i proces zagovaranja obezbjeđenja finansijskih sredstava za popunjavanje ovih pozicija. Vijeće je također zaključilo da će, u okviru izrade godišnjih budžeta za tužilaštva, pružati podršku tužilaštvima, u skladu sa prethodno razmotrenim potrebama za angažmanom ekonomskih savjetnika.

Pružanje podrške sudovima i tužilaštvima u izradi budžeta koji su u skladu sa stvarnim potrebama i strateškim planom rada je također mjera iz Akcionog plana za provođenje preporuka Peer Review-a. Relevantni odjeli Sekretarijata tužilaštvima i sudovima kontinuirano pružaju podršku tokom cijelog budžetskog procesa, od izrade detaljnih smjernica za pripremu budžeta, do konačnog usvajanja budžeta. Uputstvo za strateško planiranje i izvještavanje u sudovima u BiH upućuje, između ostalog, na važnost strateškog planiranja za proces budžetiranja odnosno direktnu povezanost strateškog i budžetskog planiranja. Postavljanje strateških ciljeva pomaže organizaciji da ustanovi prioritete koji su neophodni da bi se izradio budžet. Ovakve odredbe nisu sadržane u Uputstvu za primjenu Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH kojim se reguliše postupak strateškog planiranja i izvještavanja u tužilaštvima. Nije zabilježena praksa VSTV-a da posebno utvrđuje potrebe sudova i tužilaštava za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije i podržava sudove i tužilaštva u procesu izrade budžeta u tom smislu.

Zaključak br. 11 Podrška sudovima i tužilaštvima u upravljanju ljudskim resursima i finansijskim i materijalnim sredstvima radi stvaranja pretpostavki za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije

VSTV BiH je nadležan za pružanje podrške sudovima i tužilaštvima u upravljanju ljudskim resursima i finansijskim i materijalnim sredstvima radi stvaranje pretpostavki za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije i tu je nadležnost vršio u odnosu na određivanje omjera broja zaposlenika u odnosu na broj tužilaca u tužilaštvima, raspoređivanje tužilaca po odjelima i angažman ekonomskih savjetnika u tužilaštvima. Međutim, izostala je ciljana analiza potreba sudova i tužilaštava u vezi broja sudija, tužilaca, drugih zaposlenih, kao i u vezi finansijskih i materijalno-tehničkih sredstava, za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, a u skladu sa strateškim opredjeljenjima vezanim za suzbijanje ovih posebnih vrsta kriminaliteta. Ovakva analiza bi mogla poslužiti kaoi poticaj za sudove i tužilaštva da posebno planiraju rad na ovim predmetima i prioritiziraju rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Učešće VSTV-a u budžetiranju sudova i tužilaštava je značajno sa aspekta davanja detaljnih smjernica za izradu budžeta, ali nije usmjereno na poseban strateški cilj efikasnog i kvalitetnog rješavanja predmeta korupcije i organiziranog kriminala, kao ni na druge strateške ciljeve u okviru postupka programskog budžetiranja.

STUDIJA SLUČAJA - PERCEPCIJA ČLANOVA VSTV-A O VRŠENJU REGULATORNIH I NADZORNIH NADLEŽNOSTI U ODNOSU NA SUDOVE I TUŽILAŠTVA U OBLASTI RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Za potrebe izrade Izvještaja, intervjuisani su svi članovi VSTV-a BiH. Odgovori su analizirani kvalitativnom metodom radi formulisanja ključnih zaključaka vezanih za percepciju članova Vijeća o regulatornoj i nadzornoj ulozi ove institucije u odnosu na sudove i tužilaštva u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

Svi članovi su prvenstveno istakli nadležnost VSTV-a za imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija, kao ključnu nadležnost ove institucije. Međutim, ovo pitanje nisu direktno doveli u vezu sa efikasnim i kvalitetnim rješavanjem predmeta organiziranog kriminala i korupcije niti su posebno posvetili pažnju razmatranju na koji način postupak imenovanja može biti unaprijeđen sa usmjerenjem da se osigura da nezavisni i stručni kandidati budu imenovani na pozicije na kojima će uspješno, nezavisno i sa integritetom raditi na ovim predmetima. Pojedini članovi su se osvrnuli kritički na politiku imenovanja, apostrofirajući da je potrebno spriječiti odliv tužilaca do kojeg dolazi između ostalog i zbog izazova rada na kompleksnim i izazovnim predmetima organiziranog kriminala i korupcije. Drugi su naglasili potrebu ubrzanja postupaka imenovanja radi popunjavanja sistematiziranih pozicija u sudovima i tužilaštvima.

Nije bilo previše govora o imenovanju rukovodilaca pravosudnih institucija i posebnim kriterijima koji bi se odnosili na njihove programe u pravcu prioritetiziranja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. S druge strane, u nekoliko razgovora naglašena je prevashodna odgovornost rukovodilaca za organizaciju rada institucija i upravljanje na način da se osigura efikasan i kvalitetan rad na ovim predmetima.

Gotovo svi sagovornici su naglasili nadležnost VSTV-a za ocjenjivanje rada sudija i tužilaca, kao i rukovodilaca. Naglašena je izmjena kriterija za vrednovanje rada tužilaca, kao jedna od mjera koju je poduzeo VSTV radi podrške povećanju fokusa i kvaliteta rada na složenim predmetima. Međutim, nije posebno istaknuta uloga VSTV-a u praćenju efekata ove politike, kao jednog od primjera djelovanja VSTV-a.

Članovi VSTV-a naglašavaju kao jednu od ključnih nadležnosti i utvrđivanje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudne funkcije, ali naglašavajući da nije moguće disciplinski sankcionisati nosioce pravosudne funkcije, uključujući rukovodioce pravosudnih institucija, za nekvalitetan rad na predmetima organiziranog kriminala i korupcije. Većina članova smatra da utvrđivanje disciplinske odgovornosti treba da bude posljednja mjera u ovom kontekstu, prije koje je potrebno iscrpiti sve druge mjere za poboljšanje rada sudova i tužilaštava na ovim posebnim vrstama predmeta. Ipak, članovi Vijeća insistiraju da se rukovodioci pravosudnih institucija trebaju držati odgovornim za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije u njihovim institucijama. Pored izvještavanja, ocjenjivanja i utvrđivanja disciplinske odgovornosti, druge opcije za postizanje odgovornosti nisu razmatrane.

Članovi VSTV-a naročito naglašavaju nadležnost Vijeća u oblasti stručnog usavršavanja nosilaca pravosudne funkcije, radi osiguravanja stručnosti u radu na predmetima organiziranog kriminala i korupcije, pa čak i specijalizacije. Međutim, nisu posebno elaborirani načini na koje Vijeće može snažnije uticati na sadržaj, trajanje, kvalitet edukacije u posebnoj oblasti rješavanja ovih predmeta, odabir edukatora te praćenje efekata edukacije i utvrđivanje daljih obrazovnih potreba.

Što se tiče upravljanja sudovima i tužilaštvima, članovi Vijeća vide prvenstvenu odgovornost rukovodilaca pravosudnih institucija u ovom kontekstu, ali vide i nadležnost VSTV-a da pruži podršku kod upravljanja ljudskim resursima i osiguranja boljih materijalno-tehničkih uslova za rad sudova i tužilaštava. Pojedini članovi Vijeća su naglasili ulogu ove institucije u upućivanju nosilaca pravosudne funkcije na rad u drugu pravosudnu instituciju, ako za tim postoji potreba. Drugi članovi su naglasili podršku Vijeća u angažiranju savjetnika posebnih profila u tužilaštvima radi efikasnijeg rada na predmetima organiziranog kriminala i korupcije.

Vezano za praćenje rada sudova i tužilaštava, svi članovi VSTV-a naglašavaju kvalitetne izvještaje s kojima raspolažu i koji omogućavaju redovno praćenje promjena u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Pojedini članovi su naglasili da se na osnovu ovih podataka kreiraju politike i daju smjernice/upute koje su sudovi i tužilaštva dužni poštovati. Svi članovi Vijeća su saglasni da ova institucija nema operativnu nadležnost odnosno nadležnost da daje instrukcije za rad na pojedinačnim predmetima. U ovom kontekstu, posjete pravosudnim institucijama i sastanci sa rukovodiocima su naglašeni kao načini generalnog savjetovanja i podrške.

3. POSTOJEĆI MEHANIZMI VSTV-A BIH ZA NADZOR NAD RADOM/REZULTATIMA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U POSEBNOJ OBLASTI RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PRIORITETI ZA UNAPREĐENJE

U prethodnom poglavlju ovog izvještaja elaborirano je na koji način, odnosno usvajanjem i primjenom kojih propisa je VSTV BiH vršio svoju regulatornu ulogu u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala te je prepoznato na koji način postojeći propisi i politike mogu biti unaprijeđeni. Ovo poglavlje Izvještaja se nadovezuje na prethodno na način da elaborira na koji način VSTV vrši svoju nadzornu ulogu u odnosu na sudove i tužilaštva i rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Da bi se ustanovilo na koji način se vrši nadzorna uloga VSTV-a, potrebno je ustanoviti ključne ciljeve i elemente ovog nadzora. Ovi ciljevi i elementi se posmatraju, za potrebe ovog izvještaja, u kontekstu rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, ali se mogu primijeniti i na sva ostala pitanja iz nadležnosti VSTV-a. Nije moguće posmatrati nadzornu ulogu VSTV-a odvojeno od njegovog planiranja, kao i planiranja rada sudova i tužilaštava, indikatora za praćenje sopstvenog rada i rada sudova i tužilaštva, kao i komunikacije sa sudovima i tužilaštva.

CILJEVI VRŠENJA NADZORA VSTV-A NAD RADOM/REZULTATIMA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Ovi ciljevi se odnose primarno na vršenje nadležnosti VSTV-a BiH da kroz svoju regulatornu ulogu, odnosno usvajanje propisa i kreiranje politika, te njihovo praćenje, podržava sudove i tužilaštva u efikasnom i kvalitetnom rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

ELEMENTI VRŠENJA NADZORA VSTV-A NAD RADOM/REZULTATIMA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA

Za vršenje nadzora nad sopstvenim radom kao i radom i rezultatima sudova i tužilaštava u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije potrebni su sljedeći elementi:

- Institucionalna struktura i institucionalni mehanizmi nadzora VSTV-a
- Planiranje i odlučivanje VSTV-a
- Indikatori za praćenje rada/rezultata pravosuđa
- Dvosmjerna komunikacija sa sudovima i tužilaštvima.

Imajući u vidu ciljeve i elemente samonadzora i nadzora VSTV-a nad radom sudova i tužilaštava, ovo poglavlje objedinjuje odgovore na pitanja postavljena Opisom posla koja se odnose na ove elemente nadzora:

- **Da li VSTV BiH raspolaže sistemskim mehanizmom za nadzor nad radom/rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije i kakvim?**
- **Šta podrazumijeva uspostavljanje sistemskog mehanizma za nadzor nad radom/učinkom sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije?**
- **Da li postoje pouzdani mehanizmi i indikatori za praćenje unutar VSTV-a BiH da bi se na sistemski način vršio nadzor nad efikasnošću i kvalitetom rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane sudova i tužilaštava?**
- **Na koji način se postojeći mehanizmi za nadzor nad efikasnošću i kvalitetom rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane sudova i tužilaštava i indikatori za praćenje unutar VSTV-a BiH mogu uskladiti sa drugim izvorima praćenja?**

- Da li postoji sistemska koordinacija i dvosmjerna komunikacija između sudova, tužilaštava, agencija za provođenje zakona, anti-korupcijskih tijela, ministarstava pravde i VSTV-a BiH da bi se na efikasan i kvalitetan način vršila regulatorna uloga VSTV-a BiH i poduzimale mjere za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije?
- Koji bi bio izvodljiv mehanizam za unapređenje koordinacije i komunikacije između VSTV-a BiH sa sudovima, tužilaštvima, agencijama za provođenje zakona, anti-korupcijskim tijelima, ministarstvima pravde da bi se na efikasan i kvalitetan način vršila regulatorna uloga VSTV-a BiH i poduzimale mjere za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije?

3.1. INSTITUCIONALNA STRUKTURA I INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA VRŠENJE NADZORNE ULOGE VSTV-A BIH

Analizom institucionalne strukture i institucionalnih mehanizama za vršenje nadzorne, a posljedično i regulatorne uloge VSTV-a BiH ujedno se indicira i do koje mjere su ispunjeni standardi „**Odgovarajući institucionalni okvir i drugi aranžmani upravljanja**“ odnosno „**Visoko kvalitetni i osnaženi institucionalni kapaciteti**“ definisani prethodno opisanim elementima za postizanje boljih regulatornih rezultata, prema OECD-u. Da bi se odgovorilo na ova pitanja bit će analizirana institucionalna uloga VSTV-a BiH, njegovih stalnih komisija i drugih radnih tijela, te uloga Sekretarijata VSTV-a BiH u vršenju nadzora nad radom i rezultatima sudova i tužilaštava u posebnoj oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Radi predviđanja uspostavljanja sistemskog mehanizma za nadzor, bit će sagledane izvodljive opcije, imajući u vidu postojeću institucionalnu kulturu VSTV-a BiH, kao i način i dinamiku rada i donošenja odluka. Bit će uzeti u obzir postojeći mehanizmi za nadzor sa vizijom njihove nadogradnje i unapređenja.

Kako za vršenje uloge regulatora, tako i za vršenje uloge nadzora nad radom sudova i tužilaštava, VSTV BiH postupa u skladu sa Zakonom o VSTV-u BiH, Poslovníkom VSTV-a BiH te Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta VSTV-a BiH.³⁷ Vijeće ima 15 članova (šest ili pet sudija odnosno tužilaca i četiri člana nepravosudna člana) čija su prava i dužnosti su propisana Poslovníkom VSTV-a (čl. 32i. i 32j.), bez obzira da li se radi o članovima sa punovremenim radnim angažmanom ili ne. Sastav i nadležnosti Predsjedništva VSTV-a BiH su također regulisani Poslovníkom (član 16.). Prema članu 12. Zakona, Vijeće postupa i odlučuje kao jedinstveni organ, a može osnivati komisije u sastavu od najmanje tri člana, većinom sudija i tužilaca koji su ovlašteni da donose odluke i izvršavaju zadatke u skladu sa Poslovníkom VSTV-a BiH, kako bi svoje zadatke i obaveze utvrđene Zakonom ispunjavalo na efikasan način. Rad komisija i njihova ovlaštenja uređena su Poslovníkom VSTV-a BiH i odlukama o njihovom formiranju. U smislu vršenja regulatorne i nadzorne uloge VSTV-a BiH u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, komisije koje imaju najdirektnije nadležnosti su: Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava (trenutno je čine pet tužilaca) i Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova (trenutno je čine šest sudija, od kojih dva krivičara). I ostale komisije, međutim, imaju mogu imati značajnu ulogu u integrisanju prioriteta borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije u svoja razmatranja i odlučivanje, bilo da se radi o imenovanjima, edukaciji, integritetu, pravosudnoj analitici ili izradi propisa. Prema članu 18. Poslovníka VSTV-a BiH, stalne komisije su dužne utvrditi godišnji plan rada odnosno godišnji raspored sastanaka, najkasnije do 31. januara tekuće godine, te dostavljati Vijeću svaka tri mjeseca izvještaj o radu koji uključuje podatke o izvršenim aktivnostima kao i podatke o prisustvu članova sastancima stalne komisije.

³⁷ Dostupno na <https://portalfo2.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/66410>.

Institucionalna rutina u velikoj mjeri određuju odnose između Vijeća, Predsjedništva i stalnih komisija. Vijeće je to koje u većini slučajeva donosi odluke kao jedinstven organ, ali najčešće na prijedlog stalnih komisija. Vijeće zadužuje stalne komisije za razmatranje pitanja za koje su nadležne, uključujući i niz pitanja vezanih za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Intencija je da se osigura fokusirano razmatranje pojedinih pitanja, jer Vijeće ne raspolaže sa dovoljno vremena za ovo na sjednicama, koje često imaju obiman dnevni red. Također, radom stalnih komisija (za efikasnost i kvalitet rada sudova i tužilaštava) na posebnim pitanjima, naročito u sferi rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, osigurava se razmatranje pitanja posebno sa tužilačkog i sudskog aspekta čime se osigurava zastupljenost mišljenja tužilačke odnosno sudijske profesije. S druge strane, donošenjem odluka o predloženim zaključcima komisija u plenumu, na sjednici VSTV-a, očekuje se da Vijeće daje najveći legitimitet tim zaključcima te da osigurava balans i konsolidaciju između politika koje se donose na sudove i tužilaštva, što je naročito važno u kontekstu koherentnosti odgovora pravosuđa na organizirani kriminalitet i korupciju odnosno efikasno i kvalitetno rješavanje ovih predmeta.

Podjela rada između Vijeća i njegovih komisija nije regulisana propisima već je najvećim dijelom određena praksom odnosno institucionalnom rutinom. Postojeća institucionalna rutina u ovom smislu je analizirana na primjeru vršenja nadležnosti VSTV-a BiH u odnosu na reguliranje i nadzor nad radom sudova i tužilaštava u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, ali može biti primijenjena i na druga pitanja iz nadležnosti VSTV-a. Naime, primjećeno je analizom izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a, da Vijeće u većini slučajeva gotovo po automatizmu usvaja prijedloge zaključaka stalnih komisija (za efikasnost i kvalitet rada sudova i tužilaštava u ovom slučaju) te zadužuje komisije za razmatranje svih pitanja iz domena rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Ovim se, kako je prethodno navedeno, osigurava fokusirana rasprava o posebnim pitanjima vezanim za rad sudova i tužilaštava. Međutim, postavlja se pitanje da li se ovakvim načinom odlučivanja osigurava dovoljno široka rasprava od strane svih članova Vijeća, preuzima strateška odgovornost, te da li se uzimaju u obzir različiti aspekti konsolidacije odgovora pravosuđa u cjelini na problematiku organiziranog kriminala i korupcije. Naime, može se zaključiti da Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava može osigurati fokusirano i reprezentativno odlučivanje o tužilačkim i pitanjima tužilaštva u vezi sa rješavanjem predmeta organiziranog kriminala i korupcije ako u njenom radu učestvuje pet ili šest tužilaca koji su članovi Vijeća. Pregledom izvještaja o radu Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava za 2022 godinu (sa određenim podacima i za 2021. godinu) te za prvi kvartal 2023. godine, utvrđeno je da teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije zauzimaju značajno mjesto na dnevni redovima, u razmatranjima i zaključcima ove komisije. Komisija je redovno odgovarala na upite i sugestije tužilaštava vezano za primjenu propisa VSTV-a koji se odnose na tužilaštva, npr. u segmentu vrednovanja rada na ovim posebnim vrstama predmeta, razmatrala podatke o predmetima organiziranog kriminala i korupcije i izjašnjenja tužilaštava po posebno postavljenim pitanjima, te razmatrala preporuke međunarodnih izvještaja i planirala kako odgovoriti na ove preporuke i zahtjeve.

Pregledom izvještaja i zapisnika sa sjednica Vijeća u posmatranom periodu, kao i pregledom propisa i politika koje je VSTV BiH usvojio, postaje očigledno da je daleko više normiran rad tužilaštava u ovoj oblasti nego rad sudova, odnosno da su teme vezane za tužilački sistem bile više zastupljene nego teme vezane za sudski sistem u ovom kontekstu. Ako se ovome doda praksa da članovi Vijeća koji dolaze iz pravosudne zajednice, a ne rade na krivičnim referatima, obično ne učestvuju u raspravama koje se tiču krivičnog referata, i u ovom posebnom slučaju o pitanjima rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, postavlja se pitanje nivoa njihovog angažmana u radu Vijeća u skladu sa pravima i dužnostima koje su regulisane Poslovníkom VSTV-a BiH.

Uvidom u podatke o radu Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova od 2019. do 2022. godine zaključeno je da je ova komisija razmatrala podatke o rješavanju predmeta korupcije i organiziranog kriminala, preporuke međunarodnih izvještaja te organizaciju tematskih sastanaka na temu ovih posebnih vrsta predmeta. Međutim, postavlja se pitanje koliko je moguće osigurati fokusiranost na pitanje rješavanja predmeta organiziranog

kriminala i korupcije i predmete krivičnog referata uopšte, ako se u članstvu Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova od šest sudija nalaze dvoje sudija krivičara te imajući u vidu da ova komisija razmatra i mnogobrojna druga pitanja vezana za rješavanje predmeta i druga izazove sudova vezanih za sve druge referate. Ovo su pitanja na koje odgovore treba tražiti u sistemskom planiranju rada stalnih komisija u odnosu na planiranje i realizaciju zadataka VSTV-a, u skladu sa strateškim okvirom. U ulogu Predsjedništva VSTV-a treba posmatrati u svijetlu osiguravanja strateškog i planskog pristupa vršenju regulatorne i nadzorne uloge VSTV-a u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, o čemu će biti govora dalje u tekstu u dijelovima vezanim za provođenje Reformskog programa VSTV-a BiH.

Stručnu i administrativnu podršku komisijama pružaju nadležni odjeli Sekretarijata. U slučaju Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava to je Odjel za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u tužilaštvima, a u slučaju Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava Odjel za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u tužilaštvima. Odjel za pravosudnu analitiku i izvještavanje također pruža podršku ovim komisijama, između ostalih. Ovi odjeli imaju mnogobrojna zaduženja koja su propisana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta VSTV-a BiH. Ova zaduženja se odnose, između ostalog na podršku i sudjelovanje u izradi politika, strateških i drugih planskih dokumenata koji se odnose na rad tužilaštava i sudova u BiH i predlaganje i provođenje aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje efikasnosti, kvaliteta i transparentnosti rada sudova i tužilaštava na osnovu dostupnih podataka i izvještaja o radu sudova i tužilaštava. Odjeli provode i međunarodne projekte.

S obzirom ulogu Sekretarijata, najveći dio analitičkih, stručnih, ali i administrativnih poslova za potrebe Vijeća i njegovih stalnih komisija obavljaju odjeli Sekretarijata. U konkretnim odnosima između stalnih komisija i odjela Sekretarijata koji im pružaju podršku institucionalna rutina je takva da odjeli preuzimaju ključnu ulogu u prioritetizaciji pitanja koja razmatraju stalne komisije, a posljedično i Vijeće. Ovo je naročito očigledno u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije zbog posebnih projekata, finansiranih od strane međunarodnih donatora, koje provode odjeli Sekretarijata (konkretnije, Odjel za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u tužilaštvima i Odjel za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u sudovima). Također, odjeli su ti koji vrše kvantitativne i kvalitativne analize i predstavljaju nalaze stalnim komisijama koje onda donose mjerodavne odluke odnosno prijedloge zaključaka Vijeća. Obično su predstavnici odjela ti koji na sjednicama Vijeća predstavljaju materijale stalnih komisija i izlažu prijedloge za zaključke Vijeća. Ova praksa je pohvalna sa aspekta obavljanja stručne podrške Vijeću i stalnim komisijama kao i očuvanja institucionalne memorije VSTV-a BiH. Međutim, ova praksa može da utiče i na slabije preuzimanje „vlasništva“ predsjedavajućih i članova stalnih komisija nad prijedlozima koja daju kao i njihov angažman u elaboraciji ovih prijedloga.

Nadzorna uloga stalnih komisija (za efikasnost i kvalitet sudova odnosno tužilaštava, u kontekstu razmatranja pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije) je jednako podložna institucionalnoj rutini u odnosu na Vijeće i odjele Sekretarijata kao i uloga u razmatranju propisa i politika i predlaganja istih Vijeću na usvajanje. Komisije vrše nadzor nad radom sudova odnosno tužilaštava i efektima politika VSTV-a BiH u onoj mjeri u kojoj dobiju takva zaduženja od Vijeća odnosno u mjeri u kojoj nadležni odjeli obezbijede analitičke informacije za vršenje ovog nadzora. Redovna je praksa, naprimjer, razmatranje informacija o podacima o predmetima visoke korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa te predlaganje odgovarajućih mjera. Međutim, iz informacije dostavljene o temama koje je razmatrala Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova u proteklom periodu, nije vidljivo da su bili razmatrani efekti propisa i politika koje je usvojio VSTV u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije te identificirana potreba za njihovim izmjenama. Iz pregleda izvještaja Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava može se zaključiti da komisija djeluje po upitima i sugestijama tužilaštava vezano za primjenu propisa koje donosi VSTV te periodično provjerava primjenu pojedinih propisa, ali ne procjenjuje redovno i na sistemski način efekte kreiranih politika na efikasnost i kvalitet rješavanja predmeta organiziranog kriminala korupcije, osim eventualno u dijelu koji se odnosi na orijentaciona mjerila za rada.

Zaključak br. 12 Institucionalna struktura i rutina kojom se može poboljšati nadzor VSTV-a nad radom sudova i tužilaštava na rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije i praćenje učinkovitosti politika VSTV-a u ovoj oblasti

VSTV BiH raspolaže razvijenom institucionalnom strukturom za vršenje svojih nadležnosti sa formulisanim zadacima Vijeća, stalnih komisija, Sekretarijata i njegovih odjela. Međutim, institucionalna rutina naglasak u razmatranju pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije stavlja na stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova odnosno tužilaštava i odjele Sekretarijata koji podržavaju njihov rad. Najveći dio analitičkih, stručnih, ali i administrativnih poslova za potrebe Vijeća i njegovih stalnih komisija obavljaju odjeli Sekretarijata. Odjeli Sekretarijata vrše kvantitativne i kvalitativne analize i predstavljaju nalaze stalnim komisijama koje onda donose mjerodavne odluke odnosno prijedloge zaključaka Vijeća.

Vijeće u većini slučajeva gotovo po automatizmu usvaja prijedloge zaključaka stalnih komisija (za efikasnost i kvalitet rada sudova i tužilaštava u ovom slučaju) te zadužuje komisije za razmatranje svih pitanja iz domena rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Ovim se osigurava fokusirana rasprava o posebnim pitanjima vezanim za rad sudova i tužilaštava. Međutim, postavlja se pitanje da li se ovakvim načinom odlučivanja osigurava dovoljno široka rasprava od strane svih članova Vijeća, preuzima strateška odgovornost, te da li se uzimaju u obzir različiti aspekti konsolidacije odgovora pravosuđa u cjelini na problematiku organiziranog kriminala i korupcije. Također, iako je naglašena uloga stalnih komisija u predlaganju regulatornih rješenja VSTV-a u ovoj oblasti, nije jednako uočljiva njihova uloga u vršenju praćenja i nadzora efekata koje politike VSTV-a imaju na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

3.2. PLANIRANJE RADA VSTV-A BIH NA PITANJIMA VEZANIM ZA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE I PRAĆENJE PROVEDBE PLANOVA

Prema Poslovniku VSTV-a BiH (član 32b.), Vijeće usvaja srednjoročni plan rada i godišnji program rada Vijeća, kao i druge planske dokumente radi ispunjavanja misije i vizije Vijeća i obaveza koje proizilaze iz relevantnih dokumenata strateškog okvira za oblast sektora pravde (član 32c). Srednjoročni plan rada i godišnji program rada Vijeća se donose u skladu sa Odlukom o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH³⁸ i Odlukom o godišnjem planiranju rada i načinu praćenja i izvještavanja o radu u institucijama Bosne i Hercegovine,³⁹ kao i posebnim pravilnikom koji u skladu sa ovim odlukama donosi Vijeće.⁴⁰ Srednjoročni plan rada i godišnji program rada Vijeća imaju primarnu svrhu podrške programskom budžetiranju. Međutim, drugi planski dokumenti koje može donijeti VSTV BiH, mogu bliže odrediti specifične strateške pravce VSTV-a BiH radi adresiranja prioritetnih izazova sektora pravde.

U ovom smislu, VSTV BiH je u septembru 2021. godine usvojio **Reformski program VSTV-a BiH** za period 2021.-2023. godina, koji predstavlja skup strateških i reformskih opredjeljenja VSTV-a proisteklih, s jedne strane, iz zakonskih nadležnosti VSTV-a i, s druge strane, iz zahtjeva Evropske komisije koji su vezani za pravosuđe u BiH. Ovi zahtjevi su sadržani u preporukama misija stručne procjene Evropske komisije (eng. *Peer Review*), koje su provedene u periodu 2016. – 2017. godine, Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj

³⁸ „Službeni glasnik BiH“, br. 62/14.

³⁹ „Službeni glasnik BiH“, br. 94/14.

⁴⁰ Pravilnik o postupku srednjoročnog planiranja, godišnjeg programiranja, praćenja i izvještavanja u Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine. Dostupno na <https://portalfo2.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/53138>.

uniji iz maja 2019. godine i pratećem Analitičkom izvještaju Evropske komisije, Izvještaju nezavisnih viših eksperata o pitanjima vladavine prava u BiH iz decembra 2019. godine (poznat i kao Priebeov izvještaj), preporukama Evropske komisije upućenim institucijama BiH nakon 4. i 5. sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost⁴¹, kao i u Trećem godišnjem izvještaju OSCE-a o odgovoru pravosuđa na korupciju⁴² i dokumentu pripremljenom u okviru USAID-ovog projekta Pravosuđe protiv korupcije „Procjena toka postupaka i procesa rada u predmetima visokog nivoa korupcije, organizovanog i privrednog kriminala“⁴³. Reformski program VSTV-a sadrži posebno poglavlje „Borba protiv organiziranog kriminala i korupcije“ i obuhvata ukupno 17 mjera za koje čije je provođenje nadležan VSTV:

1. Dopuniti postojeći mehanizam VSTV-a za izvještavanje i praćenje rada sudova i tužilaštava po predmetima visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.
2. Integrirati definicije predmeta visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa u TCMS/CMS-u kako bi se omogućilo planiranje rada na ovim predmetima i praćenje izvršenja.
3. Redovno pratiti primjenu definicija predmeta visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa i poduzimati mjere za unapređenje.
4. Pružiti podršku tužilaštvima da u saradnji sa policijskim agencijama identificiraju područja prioritete borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, izrade akcione planove tužilaštava za djelovanje u saradnji sa policijskim agencijama i osiguraju nadzor nad njihovim provođenjem.
5. Uspostaviti jedinstven sistem izrade planova za rješavanje predmeta korupcije i organiziranog kriminala, kao i sistem nadzora od strane glavnih tužilaca entitetskih tužilaštava, te izvještavanja na sjednicama VSTV-a i izvještavanja drugih institucija.
6. U planove rješavanja predmeta tužilaštava i sudova uvrstiti prioritetni cilj rješavanja predmeta visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.
7. Poboljšati komunikaciju i međuinstitucionalnu koordinaciju između sudova i tužilaštava s ciljem kvalitetnijeg planiranja rada i efikasnijeg procesuiranja predmeta visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.
8. Unaprijediti rukovođenje postupcima u predmetima korupcije, privrednog ili organiziranog kriminala visokog nivoa.
9. Izraditi konkretne smjernice i edukativne materijale za izradu optužnica u predmetima korupcije.
10. Poboljšati kvalitet optužnica u predmetima korupcije i organiziranog kriminala, tako što će se osigurati da se optužnice strukturiraju na način da bude jasno na koji element (činjenični ili subjektivni) se odnosi konkretna činjenica. S tim u vezi je potrebno osigurati da tužioci izmijene način predstavljanja činjeničnog opisa optužbi u optužnicama s ciljem njihove veće jasnoće i razumljivosti.
11. Osigurati odgovarajući nadzor glavnih tužilaca u procesu izrade i finaliziranja optužnica u predmetima korupcije.
12. Razviti konkretne smjernice u pogledu utvrđivanja finansijskih aspekata krivičnih djela, krivičnog umišljaja optuženih, postojanja zajedničke namjere među različitim učiniocima i korištenja činjeničnih okolnosti za dokazivanje ovih elemenata.
13. Preispitati važeća pravila o orijentacionim mjerilima za vrednovanje rada sudija i tužilaca s ciljem uspostavljanja adekvatnog vrednovanja rada na predmetima visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.
14. Unaprijediti kapacitete tužilaštava i sudova za rad na predmetima korupcije i organiziranog kriminala, sa naglaskom na provođenje finansijskih istraga i oduzimanje nezakonito stečene imovine.

⁴¹ Četvrti sastanak je održan 5. – 6. decembra 2019., a peti 17. – 18. decembra 2020. godine.

⁴² OSCE (2020).

⁴³ USAID JACA (2020). Procjena toka postupaka i procesa rada u predmetima visokog nivoa korupcije organizovanog i privrednog kriminala. Dostupno na <https://usaidjaca.ba/storage/publications/g1kgeGCsUN8MIyWwpkE8RLxKebFQKm98gHHhdtLi.pdf>.

15. Tražiti od izvršne vlasti jačanje kapaciteta unutar odjela za privredni kriminal i korupciju u policijskim agencijama i drugim agencijama za provođenje zakona (materijalno–tehnički uslovi, povećanje broja specifičnih kadrova za potrebe borbe protiv korupcije i njihove stručne osposobljenosti) i kroz Strateški forum za saradnju problematizirati pitanje nedovoljnih kapaciteta u odjelima za privredni kriminal i korupciju u policijskim agencijama.
16. Zahtijevati od nadležnih institucija rješavanje pitanja primjene Zakona o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala u FBiH.
17. Analizirati i predložiti najefikasniji model za uvođenje krivično-procesnog instituta „saradnika pravosuđa“ u zakone o krivičnom postupku.

VSTV BiH je usvojio i Plan sprovođenja Reformskog programa te zaključak kojim je za realizaciju mjera iz Plana sprovođenja zadužio relevantna radna tijela VSTV-a, dok je za pružanje podrške relevantnim radnim tijelima VSTV-a zadužio nadležne organizacione jedinice VSTV-a. Pokazatelji uspjeha u planu provođenja su definisani na nivou aktivnosti, dok pokazatelji uspjeha u odnosu na strateške ciljeve suzbijanja organiziranog kriminala i korupcije nisu definisani. Samim tim, efekte Reformskog programa u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije nije moguće adekvatno mjeriti.

VSTV je zadužio rukovodstvo Sekretarijata VSTV-a i Odjel za evropske integracije i strateško planiranje za pripremu kvartalnih izvještaja za Predsjedništvo VSTV-a te zadužio Predsjedništvo VSTV-a da na kvartalnoj osnovi razmatra izvještaje i po potrebi preduzima korektivne mjere i informiše Vijeće. Potrebno je napomenuti da je Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2022. godinu naglasio da „Predsjedništvo VSTV-a mora pojačati svoju nadzornu ulogu i preuzeti odgovornost za suštinske reforme“⁴⁴. Pregledom izvještaja sa sjednica VSTV-a nije se moglo utvrditi da je Vijeće razmatralo realizaciju mjera iz Reformskog programa i napredak u realizaciji ovog planskog dokumenta na posebnim tačkama, već u sklopu redovne tačke koja se tiče aktivnosti predsjednika VSTV-a. Na ovaj način se ne omogućava posvećenost i dovoljno vremena detaljnijoj diskusiji o realizaciji Reformskog programa, te se može primjetiti formalistički pristup u razmatranju realizaciji mjera.

Nakon razmatranja Trećeg OSCE izvještaja odgovara pravosuđa na korupciju „Sindrom nekažnjivosti“, VSTV BiH je u martu 2021. godine usvojio i plan realizacije mjera i aktivnosti u odnosu na ovaj izvještaj, a radi ubrzanja rješavanja predmeta krivičnog djela korupcije. Za plan realizacije zadužene su Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova, Stalna komisija za efikasnost i kvalitet tužilaštava, te Stalna komisija za edukaciju i sudsku dokumentaciju. Informacija o aktivnostima provedenim u cilju realizacije zaključaka Vijeća koji se odnose na ubrzanje rješavanja predmeta krivičnog djela korupcije je razmatrana u martu 2022. godine uz jednu diskusiju i jednoglasno primanje k znanju Informacije od strane Vijeća.

Nakon što je u maju 2022. godine primio k znanju prezentiranu stručnu analizu borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije iz marta 2022. godine - Peer Review misija, Vijeće je usvojilo zaključak kojim je zadužilo Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet tužilaštava i Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet sudova, kao i ostala nadležna radna tijela VSTV-a BiH, da prioritarno razmotre i analiziraju ovu stručnu analizu, te predlože konkretne mjere i aktivnosti, nakon čega će Vijeće ponovo razmatrati ovo pitanje. Krajem novembra 2022. godine, VSTV je usvojio predložene mjere i aktivnosti za realizaciju preporuka upućenih tužilačkom sistemu i zaključak kojim je zadužilo Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet tužilaštava da kontinuirano prati realizaciju predloženih mjera i aktivnosti. VSTV je također usvojio predložene mjere i aktivnosti kao odgovor na preporuke upućenih sudskom sistemu koji se odnosi na procesuiranje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Jedna diskusija prije usvajanja ovih zaključaka se odnosila na informisanje i Stalne komisije za edukaciju i sudsku dokumentaciju o mjerama i aktivnostima.

⁴⁴ Dostupno na https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf, str. 18.

Zaključak br. 13 Planovi VSTV-a za realizaciju prioriteta u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije kao pretpostavka za efikasnije i kvalitetnije rješavanje ovih predmeta

Regulatorni okvir za planiranje rada VSTV-a BiH i njegovo odlučivanje omogućava planski pristup rješavanju svih pitanja iz nadležnosti VSTV-a BiH, kao i praćenje provođenja planova, kako opštih tako i posebnih koji se odnose na problematiku rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. VSTV BiH je usvojio barem tri plana za realizaciju preporuka i zahtjeva Evropske komisije, kao i drugih međunarodnih institucija i projekata (OSCE, USAID), a koje se odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, pored redovnih srednjoročnih planova rada i godišnjih programa rada Vijeća. Reformski program VSTV-a koji je usvojen 2021. godine je najsveobuhvatniji planski dokument koji, između ostalog, adresira i pitanje borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije i definiše prioritete mjere VSTV-a u tom pogledu, s tim da postoji prostor za unapređenjem indikatora za mjerenje uspjeha njegove realizacije. Sa davanjem novih preporuka Evropske komisije i OSCE-a pred Vijeću, izrađeni su dodatni planovi za realizaciju ovih preporuka. Ovo može dovesti do pretjeranosti u planiranju i izazova u implementaciji i praćenju više planskih dokumenata koji se suštinski odnose na istu problematiku.

Komparativni primjer:

Praksa talijanskog Pravosudnog vijeća (CSM) ide u tom pravcu. Programske rezolucije Kojima se definišu nadležnosti i aktivnosti CSM-a u borbi protiv organiziranog kriminala, korupcije i terorizma su usvojene na 6. Komitetu u decembru 2016. godine⁴⁵ i decembru 2017. godine⁴⁶. Mandat 6. Komiteta CSM-a je bio da adresira probleme upravljanja pravdom u oblasti organiziranog kriminala, korupcije i terorizma u skladu sa nadležnostima CSM-a.

U sklopu ovog programa, CSM se složio, naprimjer, da provede detaljnu analizu oduzimanja imovinske koristi i upravljanja oduzetom imovinom putem prikupljanja podataka od sudova i tužilaštava te konsultacije sa rukovodiocima tih institucija. Ova aktivnost je rezultirala usvajanjem Rezolucije o aktivnostima pravosudnih institucija u oblasti borbe protiv mafije i oduzimanju imovine.

3.3. ODLUČIVANJE VSTV-A O PITANJIMA VEZANIM ZA RJEŠAVANJE PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Indikativni pregled zastupljenosti teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije na sjednicama VSTV-a BiH je sačinjen radi utvrđivanja zastupljenosti teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije na sjednicama VSTV-a BiH da bi se ocijenilo koji je prioritet dat ovoj temi, vršenju regulatorne uloge VSTV-a BiH u odnosu na ove predmete, i na koji način. Radi sačinjavanja indikativnog pregleda, izvršen je pregled izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a BiH od 2018. godine do trenutka finalizacije ovog izvještaja (maj 2023.

⁴⁵ Dostupno na <https://www.csm.it/documents/21768/218057/risoluzione+programmatica+della+sesta+commissione+%28dicembre+2016%29/f4354f32-03fa-e49a-bf64-19cb61873686>.

⁴⁶ Dostupno na <https://www.csm.it/documents/21768/87321/Risoluzione+di+programma+sulle+nuove+competenze+della+Sesta+Commissione+in+materia+di+contrasto+alla+corruzione+e+alla+criminalit%C3%A0+organizzata+e+terroristica/393d3a30-3ca5-0345-cb1e-c7a46717669f>.

godine). Posmatrani period od pet i pol godina je ocijenjen kao reprezentativan imajući u vidu period prioritiziranja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane Evropske komisije preporukama koje su zasnovane na stručnoj analizi za uspješno rješavanje pitanja korupcije na visokom nivou, organiziranog kriminala i pranja novca iz oktobra 2017. godine te donošenja Akcionog plana VSTV-a BiH za provođenje preporuka Evropske komisije 2018. godine. Ovaj pregled ima u vidu da Vijeće donosi odluke na sjednicama i na taj način vrši svoju regulatornu ulogu, kao i nadzor nad provođenjem odluka koje je usvojio.

U posmatranom periodu, zaključno sa majem 2023. godine, VSTV BiH je održao ukupno 92 sjednice. Pregledom dnevnih redova, izvještaja i zapisnika sa sjednica (zavisno od njihove dostupnosti) utvrđeno je da je od ovog ukupnog broja VSTV BiH na 39 sjednica razmatrao pitanja vezana za rješavanje predmeta organiziranog kriminala i/ili korupcije. Tabela koja slijedi prikazuje zastupljenost ovih posebnih pitanja na sjednicama VSTV-a BiH u proteklih pet i pol godina, po godinama.

Godina	2018	2019	2020	2021	2022	2023	UKUPNO
Broj sjednica	18	16	23	15	14	4	92
Broj sjednica na kojima su razmatrana pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i/ili korupcije	9	9	4	7	7	3	39

Pregledom razmatranja posebne teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije na sjednicama VSTV-a uočeni su određeni trendovi u prioritizaciji od strane VSTV-a i relativan kontinuitet, iako ne neophodno redovnost i sistematičnost u razmatranju ove teme. Vidljivo je da najveći poticaj za razmatranje teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije došao od Evropske komisije, kao i drugih međunarodnih organizacija i projekata tokom i nakon 2017. godine te da se najveći dio diskusija VSTV-a na ovu temu odnosio upravo na preporuke i zahtjeve Evropske komisije.

Tokom posmatranog perioda od pet i pol godina, na ukupno 92 sjednica, VSTV BiH je imao na dnevnom redu/razmatrao ukupno 2.119 tačaka. Broj tačaka na dnevnim redovima sjednica se kretao od 1 do 46, s tim da je najviše sjednica na dnevnom redu imalo između 20 i 30 tačaka (30 sjednica) te između 30 i 40 tačaka (23 sjednice). Prosječan broj tačaka na sjednicama u posmatranom periodu je 23,5. Rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije je razmatrano u sklopu ukupno 66 tačke dnevnih redova VSTV-a BiH, što predstavlja procent zastupljenosti ove teme od 3,1%. Posebne teme razmatranja po broju tačaka dnevnog reda su date u pregledu koji slijedi:

Preporuke i zahtjevi EU	18
Usvajanje propisa vezanih za rješavanje predmeta OKK	11
Rad tužilaštava i sudova na predmetima OKK	11
Izvještaji OSCE-a i projekata USAID-a	7
Stručno usavršavanje NPF vezano za rješavanje predmeta OKK	6
Projekti vezani za rješavanje predmeta OKK	6
Konferencije vezane za rješavanje predmeta OKK	5
Izvještavanje javnosti o rješavanju predmeta OKK	2
UKUPNO	66

Pregledom izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a BiH u posmatranom periodu, mogu se dati ključna zapažanja vezana za razmatranje prethodno navedenih pitanja u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala:

1. Vidljivo je da najveći poticaj za razmatranje teme rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije došao od Evropske komisije, te da se najveći dio diskusija VSTV-a na ovu temu odnosio upravo na ove preporuke i zahtjeve. Brojčani pregled tačaka obuhvata šira razmatranje odgovora VSTV-a na preporuke i zahtjeve Evropske komisije, npr. Akcionog plana za provođenje ovih preporuka i alata za

njegovo praćenje, koji se ne ograničavaju samo na rješavanje predmeta OKK. Međutim, za potrebe ovog izvještaja, fokus analize je stavljen na adresiranje ove posebne oblasti u odnosu na evropske zahtjeve i preporuke. (Detaljnije dole u Studiji slučaja - Pristup VSTV-a postupanju po preporukama i zahtjeva Evropske komisije u vezi rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije).

2. VSTV BiH je u sklopu 11 tačaka dnevnog reda u posmatranom periodu usvojio propise ili dao smjernice za postupanje u predmetima organiziranog kriminala i korupcije. Ovi propisi/smjernice obuhvataju izmijenjene Liste koruptivnih krivičnih djela iz svih krivičnih zakona u Bosni i Hercegovini, Definiciju korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa, Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH, šest smjernica za rad glavnih tužilaca, tužilaštava te korištenje sistema SIPO, upute za poboljšanje kvaliteta optužnica u predmetima korupcije, te Uputstvo za izradu plana rješavanja predmeta – organizirani kriminal uz Kriterije za označavanje sudskih predmeta organiziranog kriminala složenim.
3. VSTV BiH je razmatrao izvještaje u vezi predmeta visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala na osnovu Tabele za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala osam puta (na polugodišnjoj osnovi) (Detaljnije u dijelu 3.4.1.). Posebno su razmatrani izvještaji glavnih tužilaca Tužilaštva BiH, Republičkog javnog tužilaštva RS, Federalnog tužilaštva FBiH i Tužilaštva Brčko distrikta BiH o rješavanju predmeta korupcije i organiziranog kriminala (prvi put uvedena obaveza redovnog izvještavanja 2023. godine) i usvojeni zaključci po prijedlogu Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava, uključujući i informaciju da je Vijeće promptno djelovalo po zahtjevima glavnih tužilaca, oglašavajući tužilačke pozicije za koje su postojala osigurana finansijska sredstva i to prilikom prve naredne objave konkursa.
4. Također je u skorije vrijeme (april 2023. godine) evidentirano posebno razmatranje statističkih izvještaja o radu tužilaštava i petogodišnjih trendova o radu tužilaštava u odnosu na posebne parametre.
5. Razmatrane su preporuke iz izvještaja OSCE-a o procesuiranju predmeta korupcije pred sudovima u BiH, te preporuke iz izvještaja projekta USAID-a. Ovi izvještaji i preporuke su razmatrani 2019. godine na inicijativu jednog člana koja je podnesena na sjednici u februaru 2019. godine. Stalne komisije za efikasnost sudova i tužilaštava su zadužene da razmatraju ove izvještaje i predlože zaključke, što su uradile različitom dinamikom, uz traženja Vijeća za dopune i dva odgađanja rasprave po ovim tačkama dnevnog reda. (Vidi dole Studiju slučaja - Razmatranje izvještaja drugih međunarodnih projekata i njihovih preporuka od strane VSTV-a BiH).
6. VSTV je razmatrao stručno usavršavanje sudija i tužilaca u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije na šest tačaka dnevnog reda. Radilo se o odobravanju aktivnosti USAID-ovog projekta Pravosuđe protiv korupcije vezano za individualiziranu obuku za tužioce za rad na predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala i provođenje specijalističke edukacije za sudije na temu korupcija i organizirani kriminal, proširenju programa CEST-ova da bi se uključile teme vezane za borbu protiv organiziranog kriminala, te izradu priručnika za procesuiranje krivičnih djela organiziranog kriminala i korupcije koji sa primjerima dobrih praksi i relevantnih sudskih i tužilačkih akata.
7. VSTV je razmatrao rad međunarodnih projekata koji adresiraju ovo pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Većinom se radilo o odobravanju projekata ili primanju k znanju informacija o ovim projektima (EU Projekt Borba protiv organiziranog kriminala – Zapadni Balkan, EU4Justice – Podrška borba protiv organiziranog kriminala i korupcije, USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije, Jačanje borbe protiv privrednog kriminala i organizovanog kriminala i korupcije” - kroz

angažman tužioca iz Kraljevine Holandije na period od 24 mjeseca u Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo, Jačanje kapaciteta pravosuđa za borbu protiv organiziranog kriminala i nekažnjivosti u BiH – Druga faza projekta 2022-2025.godine (AIRE Centar)).

8. Dva puta je VSTV razmatrao javnost podataka o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Jednom je to učinjeno vezano za dostavu prikupljenih podataka o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala, prema zahtjevu novinara i zainteresovanih strana, kada je odobreno da se anonimizirani i statistički podaci mogu dostavljati nevladinim organizacijama, istraživačima i medijima po njihovom zahtjevu. Drugi put je razmatrano pitanje osnivanja koordinacionog tijela za informisanje o predmetima korupcije i organiziranog kriminala, međutim pregledom izvještaja sa sjednica nije moglo biti identificirano da li se ovo pitanje ponovo razmatralo na sjednicama Vijeća.

STUDIJA SLUČAJA – PRISTUP VSTV-A POSTUPANJU PO PREPORUKAMA I ZAHTJEVA EVROPSKE KOMISIJE U VEZI RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Vidljivo je da je tokom 2018. godine razmatranje VSTV-a BiH na temu rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije bilo usmjereno na **Preporuke Misije stručne procjene u oblasti borba protiv korupcije, organiziranog kriminala, uključujući pranje novca** koje su date VSTV-u i drugim institucijama u oblasti pravde od strane Evropske komisije u oktobru 2017. godine. Ove preporuke se odnose na predsudsku i sudsku fazu odnosno cjelokupni krivični postupak, od istraga do pravosnažnih sudskih presuda. Stalne komisije za efikasnost tužilaštava i sudova (kako su se tada nazivale) su zadužene da razmotre Preporuke i daju mišljenja iz svoje nadležnosti, a ova mišljenja su nakon toga prezentirana na seminaru TAIEX-a. VSTV BiH je razmatrao Informaciju o zaključcima seminara TAIEX-a na način da je primio k znanju Informaciju te usvojio zaključak kojim se obavezuju stalne komisije da razmotre prezentirani izvještaj, kao i da predlože plan realizacije sa identificiranim rokovima. Informacija o **Akcionom planu za realizaciju preporuka Evropske komisije za uspješno rješavanje pitanja korupcije na visokom nivou, organiziranog kriminala i pranja novca koja obuhvata cjelokupan krivični postupak od istrage do pravosnažnih sudskih presuda** je data u sklopu tačke Informacija direktora Sekretarijata VSTV-a BiH, zajedno sa Informacijom o ministarskom sastanku u okviru Strukturiranog dijaloga o pravosuđu. Vijeće je primilo k znanju ove informaciju te usvojilo zaključak kojim prihvaća obaveze proistekle iz zaključaka sa ministarskog sastanka Strukturiranog dijaloga, održanog 2. jula 2018. godine, te se obavezuje da do 30.09.2018. godine izradi Akcioni plan za dalju provedbu PR preporuka, uz obavezivanja Sekretarijata VSTV-a BiH, Stalne komisija za legislativu, te Britanskog projekta podrške VSTV-u to vrijeme da, u saradnji sa ostalim stalnim komisijama Vijeća, bez odlaganja, pokrenu aktivnosti na izradi prijedloga Akcionog plana implementacije svih preporuka misija stručne procjene.

Na drugoj septembarskoj sjednici 2018. godine (skoro godinu dana nakon posljednjih preporuka Peer Review-a), VSTV BiH je usvojio **Akциони plan za dalje provođenje Peer Review preporuka**, uz zaključke da Stalna komisija za međunarodne odnose i evropske integracije mjesečno izvještava Vijeće o stepenu provođenja Akcionog plana, da šestomjesečno analizira stepen provođenja Akcionog plana i utvrdi potrebu za njegovim ažuriranjem o čemu izvještava Vijeće te da se zadužuju nadležni odjeli Sekretarijata da razviju neophodne alate za kontinuirano praćenje provedbe Akcionog plana. Alati su i razvijeni te je VSTV BiH u februaru 2019. godine primio k znanju Informaciju o razvoju i implementaciji aplikativnog modula za praćenje provedbe Peer Review preporuka, koji se može koristiti i za praćenje realizacije strateških planova, programa rada i drugih aktivnosti VSTV-a BiH.⁴⁷ Istom prilikom, Vijeće je usvojilo Izvještaj Stalne komisije za međunarodne odnose i evropske integracije o

⁴⁷ U sklopu Britanskog projekta podrške VSTV-u, u saradnji sa svim odjelima Sekretarijata, izrađeni su indikatori uspjeha za svaku mjeru iz Akcionog plana (kvalitativni i kvantitativni). Međutim, mjerenje po ovim indikatorima nije zaživjelo u VSTV-u.

realizovanim preporukama Peer Review-a sa fokusom na kratkoročne rokove iz Akcionog plana. Naredni izvještaj iste vrste (s tim da su razmatrane preporuke sa srednjoročnim rokovima za realizaciju) je razmatran i primljen k znanju od strane VSTV-a u septembru 2019. godine. Nakon ove prilike, pregledom izvještaja sa sjednica VSTV-a više nije zabilježeno izvještavanje stalne o provođenju Akcionog plana za provođenje preporuka Peer Review-a. Međutim, Odjel za evropske integracije i strateško planiranje Sekretarijata VSTV-a je uz podršku Britanskog projekta podrške VSTV-u izradio u junu 2020. godine **Izvještaj o provođenju preporuka Evropske komisije za VSTV i pravosuđe BiH**. Ovaj izvještaj je direktor Sekretarijata predstavio na sjednici VSTV-a BiH u oktobru 2020. godine i izvještaj je usvojen bez diskusije i jednoglasno. Izvještaj jasno i detaljno pokazuje koje su preporuke Evropske komisije realizovane i na koji način, a koje je tek trebalo realizovati.

VSTV BiH je postupao i po **zahtjevu Evropske komisije za dostavljanje informacija za 3. sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost iz novembra 2018. godine** koji je podrazumijevao da VSTV-a do sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost 28. novembra 2018. godine pripremi listu predmeta (tada) tzv. visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala i da se ti podaci objedine i prikažu na navedenom sastanku. Kako do ovog zahtjeva VSTV nije vodio ovu evidenciju, bilo je potrebno da VSTV napravi listu kriterija na osnovu koje će se od pravosudnih institucija zatražiti da popune određenu tabelu koju Evropska komisija koristi za praćenje predmeta i dostave Vijeću kako bi se sve te informacije objedinile. Pomenuti kriteriji su formulisani **Definicijama predmeta korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa** koje je usvojilo Vijeće na prijedlog Stalne komisije za efikasnost tužilaštava, a po uzoru na model ponuđen u Izvještaju OSCE-a o stanju korupcije i organizovanog kriminala. Potrebno je naglasiti da je zahtjev Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost bio poticaj VSTV-u za usaglašavanje podataka koji će biti traženi od tužilaštava da bi se popunila Tabele za praćenje po zahtjevu. Vijeće je zaključilo da će ova tabela biti poslana odmah svim tužilaštvima sa rokom za popunjavanje do 16. novembra 2018. godine i sa instrukcijom da podatke o predmetu koje ne posjeduju pribave od nadležnih sudova. Pomenuta tabela će od ovog trenutka postati stalni mehanizam za praćenje predmeta organiziranog kriminala i korupcije u pravosudnim institucijama u BiH.

Nakon preporuka misija stručne procjene te drugih prethodno spomenutih zahtjeva Evropske komisije, krajem 2019. godine **Izvještaj grupe eksperata o pitanjima vladavine prava u BiH** (poznat također i kao Priebeov izvještaj) dolazi kao dalji poticaj za razmatranje pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od strane VSTV-a BiH odnosno dalje prioritiziranje ovog pitanja. Nakon razmatranja Priebeovog izvještaja na sjednici u decembru 2019. godine, VSTV BiH je, između ostalog, usvojio i sljedeće zaključke:

„2. VSTV BiH je svjesno činjenice da je njegovim uspostavljanjem određeno da će ono snositi osnovnu odgovornost za pravosuđe i da će svoja ovlaštenja izvršavati na način koji ulijeva sigurnost i povjerenje javnosti u pravosuđe;

3. U Izvještaju su pravilno mapirani sistemski nedostaci u funkcioniranju pravosuđa, koji u dosadašnjoj reformi nisu riješeni na zadovoljavajući način;...

5. Efikasnije i kvalitetnije građansko, privredno, upravno i krivično sudovanje (pravosuđe), borba protiv korupcije, organizovanog kriminala, procesuiranje predmeta ratnih zločina i ocjenjivanje i imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija ostaju prioriteta u radu VSTV-a BiH;

6. VSTV BiH će cjelokupni izvještaj uputiti nadležnim komisijama koje će na bazi istog preporučiti VSTV-u BiH preduzimanje potrebnih mjera, koje nisu obuhvaćene dosadašnjim aktivnostima, a koje ocijeni opravdanim i mogućim u važećem zakonskom okviru;

7. Sve predložene i usvojene mjere bit će inkorporirane u jedinstveni operativni reformski program VSTV-a BiH;

8. VSTV BiH poziva Evropsku komisiju, koja je naručila Izvještaj, na još efektivnije praćenje rada VSTV-a BiH i podupiranje naših reformskih aktivnosti;...“

Tokom 2020. godine o prioritetu rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije VSTV BiH je diskutovao u sklopu četiri tačke na četiri odvojene sjednice. Međutim, izrada Reformskog programa VSTV je i pod okolnostima pandemije COVID 19 nastavljena u sklopu redovnih aktivnosti Sekretarijata VSTV-a i posebno uspostavljene radne grupe sastavljene od pet članova. Urgencija za izradu potrebnih dokumenata za provođenje Izvještaja grupe eksperata o pitanjima vladavine prava u BiH od strane Evropske komisije iz januara 2021. godine dovela do usvajanja zaključka da članovi Vijeća, uz podršku Sekretarijata VSTV-a BiH i projekata Vijeća, odmah pristupe izradi potrebnih dokumenata, te do 12.02.2021. godine, predlože mjere usmjerene na provođenje Izvještaja.

VSTV BiH je u septembru 2021. godine usvojio **Reformski program VSTV-a BiH za period 2021.-2023. godina**, koji predstavlja skup strateških i reformskih opredjeljenja VSTV-a proisteklih, s jedne strane, iz zakonskih nadležnosti VSTV-a i, s druge strane, iz zahtjeva Evropske komisije koji su vezani za pravosuđe u BiH. VSTV BiH je usvojio i Plan sprovođenja Reformskog programa te zaključak kojim je za realizaciju mjera iz Plana sprovođenja zadužio relevantna radna tijela VSTV-a, dok je za pružanje podrške relevantnim radnim tijelima VSTV-a zadužio nadležne organizacione jedinice VSTV-a. VSTV je zadužio rukovodstvo Sekretarijata VSTV-a i Odjel za evropske integracije i strateško planiranje za pripremu kvartalnih izvještaja za Predsjedništvo VSTV-a te zadužio Predsjedništvo VSTV-a da na kvartalnoj osnovi razmatra izvještaje i po potrebi preduzima korektivne mjere i informiše Vijeće.

U martu 2022. godine uslijedila je još jedna **Stručna analiza borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije - Peer Review misija** i ona je u maju 2022. godine razmatrana na sjednici VSTV-a BiH. Vijeće je primilo k znanju prezentiranu stručnu analizu te zadužilo Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet tužilaštava i Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet sudova, kao i ostala nadležna radna tijela VSTV-a BiH, da prioritarno razmotre i analiziraju ovu stručnu analizu, te predlože konkretne mjere i aktivnosti, nakon čega će Vijeće ponovo razmatrati ovo pitanje. Krajem 2022. godine, predstavnici odjela Sekretarijata su prezentirali mjere i aktivnosti za realizaciju preporuka istaknutih u Peer Review izvještaju upućenih tužilačkom i sudskom sistemu, ispred Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova i Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava, a koje su istaknute u Stručnoj analizi borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije na osnovu konkretnih predmeta.

STUDIJA SLUČAJA – RAZMATRANJE IZVJEŠTAJA DRUGIH MEĐUNARODNIH PROJEKATA I NJIHOVIH PREPORUKA OD STRANE VSTV-A BIH

Tokom 2019. godine pažnju VSTV-a BiH dobivaju i **izvještaji i preporuke OSCE-a i projekta USAID-a**, na inicijativu jednog člana koja je podnesena na sjednici u februaru 2019. godine. U martu 2019. godine Vijeće je zadužilo Stalnu komisiju za efikasnost tužilaštava i Stalnu komisiju za efikasnost i kvalitet sudova da Izvještaj o svim preporukama i zapažanjima, koje je na osnovu monitoringa izvršio OSCE i USAID, dopune podacima koji uključuju informacije o propustima u radu sudova i tužilaštava, vezano za kvalitet optužnica, kvalitet postupaka, kvalitet obrazloženja odluka i sva zapažanja o kojima bi Vijeće moglo raspravljati i dati konkretne mjere, pored onih koje su navedene u izvještaju, od edukacija, finansijskih stručnjaka itd., te pripreme analizu broja istraga i broja predmeta organizovanog kriminala i korupcije, po tužilaštvima u BiH, uključujući starosnu strukturu tih predmeta, dužinu trajanja suđenja, kao i razloge za nerješavanje predmeta korupcije starijih od tri godine. Informacija o mišljenju Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova u pogledu preporuka iz izvještaja OSCE i USAID na temu korupcija i organizirani kriminal je odgađana tri puta i tek je u decembru 2019. godine VSTV BiH bio u mogućnosti da primi k znanju Informaciju o mišljenju ove stalne komisije. Informacija o tome da je Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova razmatrala preporuke Misije OSCE-a i donijela odgovarajuće zaključke predstavljene u materijalima, kao i plan izvršenja, te informacija Stalne komisija za efikasnost tužilaštava o dopunjavanju prethodne informacije određenim statističkim podacima u materijalima a tiču se starosne strukture neriješenih KTK i KTO predmeta te analize razloga starosti prijave, istraga predmeta korupcije

neriješenih duže od tri godine su usvojene bez rasprave i jednoglasno. Vijeće je u martu 2021. godine razmatralo zaključke Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova i Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava u pogledu preporuka iz Trećeg OSCE Izvještaja o odgovoru pravosuđa na korupciju (Sindrom nekažnjivosti) usvojenim na zajedničkom sastanku obje stalne komisije održanom 9. marta 2021. godine. Vijeće je usvojilo zaključke i preporuke komisija sa mjerama i aktivnostima kako je predloženo te zadužio komisije, uključujući Stalnu komisiju za edukaciju i sudsku dokumentaciju da pristupe realizaciji zaključaka, uz podršku relevantnih odjela Sekretarijata VSTV-a BiH. U januaru 2022. godine Vijeće je primilo k znanju, bez diskusije, informaciju o aktivnostima provedenim u cilju realizacije zaključaka Vijeća koji se odnose na ubrzanje rješavanja predmeta krivičnog djela korupcije, usvojenih na sjednici Vijeća, održanoj 24. i 25. marta 2021. godine.

Zaključak br. 14 Posvećenost VSTV-a pitanju efikasnijeg i kvalitetnijeg rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Prethodni pregled ukazuje da je VSTV BiH u kontinuitetu razmatrao pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije od 2018. godine (posmatrani period) nakon prvih Preporuka Misije stručne procjene u oblasti borbe protiv korupcije, organiziranog kriminala, uključujući pranje novca iz oktobra 2017. godine, iako ne neophodno na sistematičan način. Očigledno je da je prioritizacija ovog pitanja za sektor pravde u BiH došla iz krugova međunarodne zajednice, prvenstveno Evropske komisije te da je VSTV postupao najvećim dijelom po ovim zahtjevima koji su uvjetovali donošenje planskih dokumenata, posebnih propisa i politika, te provođenje međunarodnih projekata. Međutim, i dalje se primjećuje da je VSTV posvetio samo mali dio svog vremena na sjednicama razmatranju pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, kao i sa značajnim zakašnjenjima. Nekoliko posljednjih sjednica u posmatranom periodu ukazuje na određeno intenziviranje diskusije po ovim pitanjima, naročito kroz posebno izvještavanje glavnih tužilaca o radu na ovim predmetima. Potvrđuje se zaključak izveden prethodno u ovom izvještaju da su stalne komisije i odjeli Sekretarijata najvećim dijelom zaduženi za razmatranje ovih pitanja dok se informacije na sjednicama Vijeća primaju k znanju, a prijedlozi zaključaka koje daju stalne komisije najvećim dijelom usvajaju bez rasprave. Također je očigledno da planski dokumenti VSTV-a koji se odnose na borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije nisu vodilja za planiranje dnevnih redova sjednica VSTV-a, niti osnova za praćenje napretka u odgovoru pravosuđa na organizirani kriminal i korupciju.

3.4. PREGLED INDIKATORA ZA PRAĆENJE RADA SUDOVA I TUŽILAŠTAVA I NADZORA NAD RADOM PRAVOSUĐA RADI EFIKASNOSTI I KVALITETA RJEŠAVANJA PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Ovaj dio Izvještaja analizira kojim indikatorima se koristi VSTV BiH da bi pratio rad pravosuđa u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, a radi usmjeravanje svojih regulatornih i nadzornih aktivnosti prema realizaciji prioriteta borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije. Bit će istraženo na koji način, uz pomoć kojih podataka, te koliko često VSTV BiH provodi nadzor nad radom sudova i tužilaštava u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Također, istražuje se potreba i mogućnost za kreiranje indikatora i mehanizama za praćenje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije unutar VSTV-a BiH koji bi usklađeni za drugim izvorima praćenja. Ovo bi moglo doprinijeti uspostavljanju harmoniziranog postupka praćenja i smanjila mogućnost kontradiktornih podataka i nalaza te dupliciranja napora više institucija i organizacija (domaćih i međunarodnih), a VSTV BiH dalje etabliran kao izvor pouzdanih podataka za izvještavanje i donošenje informiranih odluka u odnosu na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije.

3.4.1. RAZMATRANJA UČINKOVITOSTI SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U RJEŠAVANJU PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE OD STRANE VSTV-A BIH

Nakon što je VSTV BiH je postupio po zahtjevu Evropske komisije za dostavljanje informacija za 3. sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost iz novembra 2018. godine koji je podrazumijevao da VSTV-a do sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost 28. novembra 2018. godine pripremi listu predmeta (tada) tzv. visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala i da se ti podaci objedine i prikažu na navedenom sastanku, kreirana je **Tabela za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala**. Od kreiranja ove tabele, ona postaje stalni mehanizam VSTV-a za praćenje predmeta organiziranog kriminala i korupcije u pravosudnim institucijama u BiH te se redovno traže podaci od tužilaštava i sudova da dostavljaju tražene podatke.

Elementi/parametri koje sadrži Tabela za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala omogućavaju VSTV-a da posmatraju detalje „živih“ predmeta, sa brojevima predmeta u tužilaštvu i sudu i identifikacijskim podacima postupajućih tužilaca i sudova, kao i identifikacijskim podacima lica protiv kojih je pokrenuta istraga odnosno podignuta optužnica. Podaci iz Tabele također omogućavaju uvid o tome ko je podnio izvještaj tužilaštvu koje je otvorilo istragu odnosno da li je istraga pokrenuta po prijavi građana, službenoj dužnosti i dr. Radi uvida u efikasnost odnosno trajanje postupka, iz Tabele je moguće zaključiti, analizom pojedinačnih predmeta, kada je pokrenuta istraga, dužina trajanja istrage nakon donošenja odluke o pokretanju, kada je podignuta optužnica i protiv koliko lica, odnosno da je istraga obustavljena ili je donesena odluka o neprovođenju istrage. Također je moguće ostvariti uvid u poduzete tužilačke radnje uz naredbu suda, kao što su posebne istražne radnje, privremene mjere blokiranja sredstava, određivanje pritvora ili druge mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog odnosno optuženog, kao i eventualna međunarodna policijska saradnja ili pravna pomoć. Svi ovi podaci mogu služiti kao indikacija složenosti predmeta odnosno uticaja složenosti na efikasnost rješavanja. Tabela također daje podatke o potvrđivanju optužnice u svakom predmetu, zaključenju sporazuma o priznanju krivnje (ako je primjenjivo), datumu otvaranja glavne rasprave, broju ročišta pred sudom te datumu presude u odnosu na svakog optuženog. Ovi podaci ukazuju na dužinu trajanja postupka odnosno efikasnost vođenja postupka. Što se tiče kvaliteta, daju se podaci o vrsti presude, izvršenju kazne zatvora (ili njenom odgađanju), žalbenim navodima pred višim sudom te ishodima predmeta u drugom ili trećem stepenu. Također, sadržani su i podaci o privremenom ili trajnom oduzimanju imovine, uz opis i vrijednost, te trajanje postupka oduzimanja. Na osnovu podataka iz ove tabele, VSTV može u imati pregled u kojoj fazi postupka se nalazi svaki predmet visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala te detalji svakog predmeta. Potrebno je naglasiti da se podaci o predmetima traže na polugodišnjem nivou od tužilaštava i sudova te da se u tabelu (koja je u Excel formatu) unose podaci u tekstualnom obliku. Samim tim, ova tabela ima prirodu kvalitativnog, a ne statističkog alata, te ne omogućava pretraživanje po parametrima niti vršenje bilo kakvih poređenja.⁴⁸ Tabela služi za pregled pojedinačnih predmeta i na osnovu nje se mogu, pažljivom analizom, formulisati određeni zaključci o efikasnosti i kvaliteti rješavanja pojedinačnih predmeta, s mogućnosti identificiranja generalnih zaključaka, ali ne neophodno i trendova.

VSTV BiH je do kraja 2022. godine osam puta razmatrao informacije o podacima o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala na osnovu pomenute tabele i sastavnih parametara. Prva informacija je razmatrana 27. novembra 2018. godine, ali su podaci o raspravi izostavljeni iz izvještaja i zapisnika sa ove sjednice VSTV-a BiH. Nakon ovoga, informacije su razmatrane sa presjekom na dan 31.5.2019., 31.12.2019., 30.6.2020., 31.12.2020., 30.06.2021., 31.12.2021. i 30.6.2022. Naime, VSTV BiH je u novembru 2019. godine, kada je razmatrana informacija sa presjekom stanja na dan 31.5.2019. godine, usvojio zaključak da tabele za praćenje

⁴⁸ Evropska komisija radi na izradi novog alata, u elektronskoj formi, i na regionalnom nivou.

tužilaštva dostavljaju redovno, dva puta godišnje, sa presjekom stanja na dan 30.06. i 31.12. u roku od 30 dana od navedenih datuma. Tabela je prvenstveno bila fokusirana na podatke iz tužilaštava, ali je krajem septembra 2020. godine, VSTV je odlučio da se u postojeći mehanizam izvještavanja o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala budu uključeni i sudovi, na način da se od sudova koji imaju u radu ovakve predmete, zatraži da redovno, tj. dva puta godišnje podnose izvještaj o svom postupanju i drugim okolnostima u vezi sa vođenjem sudskog postupka u svim predmetima koji su svrstani u ovu grupu od strane tužilaštava kroz njihovo prethodno označavanje u TCMS-u. Za prvi krug podnošenja izvještaja za sudove određeno je stanje na dan 31.12.2020. godine. Odlučeno je da će tužilaštva će u okviru postojećeg mehanizma podnositi izvještaje VSTV-u BiH o predmetima korupcije visokog nivoa i organiziranog kriminala visokog nivoa do podizanja/potvrđivanja optužnice.

Pregledom izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a BiH utvrđeno je da su informacije iz Tabele razmatrane sa određenim zakašnjenjima. Naprimjer, Informacija o podacima o predmetima visoke korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa – presjek stanja sa danom 30.06.2021. godine je razmatrana na sjednici u oktobru 2021. godine. Informacija o podacima o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala – presjek stanja sa danom 31.12.2020. godine je razmatrana na sjednici u maju 2021. godine. Informaciju o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala – presjek stanja na dan 30.6.2020. godine je razmatrana krajem septembra 2020. godine. Zbog protoka vremena može doći do promjena u statusu predmeta iz informacije u vrijeme razmatranja od strane VSTV-a.

Vijeće je većinom usvajalo zaključke po prethodno pomenutim informacijama bez rasprave, dok su prijedlozi zaključaka proizilazili iz rada i razmatranja izvještaja od strane nadležnih stalnih komisija. U dva navrata, 2022. godine, Vijeće je samo primilo k znanju informacije sa stanjem na dan 31.12.2021. godine i na dan 30.6.2022. godine s tim da je u potonjem slučaju usvojilo zaključak da ovu informaciju raspravi i da eventualne sugestije za dopune u narednom krugu izvještavanja. U drugim slučajevima, Vijeće je usvajalo zaključke kako su predloženi, većinom, iako ne uvijek, bez rasprave. Analizom zaključaka koje Vijeće usvajalo, a na osnovu dostavljenih izvještaja sudova i tužilaštava o ovim predmetima, ustanovljeno je da su reagovanja Vijeća bila sljedeća:

- Vijeće je zaključilo da se analiziraju informacije sudova za predmete u kojima prvostepeni postupak nije bio okončan do 31.12.2019. godine, a u kojima je optužnica potvrđena 2018. godine ili ranije. Ovaj zaključak se ne odnosi na predmete u kojima je ukinuta prvostepena presuda.
- Vijeće je zaključilo da se od tužilaštava zatraži informacija o okolnostima koje su dovele do veoma dugog trajanja istrage u pojedinim predmetima, na način da se takve informacije dostave za predmete u kojim je istraga naređena prije 1.1.2019. godine, ukoliko tužilačka odluka u istrazi ne bude donesena do 31.12.2020. godine. Previđeno je da se na ovaj način od tužilaštava pribave informacije koje su pribavljene od sudova za predmete visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala u kojima prvostepeni postupak traje veoma dugo.
- Vijeće je zaključilo da se zatraže podaci od tužilaštava koja su svojim izvještajima navela da nemaju u radu predmete visoke razine korupcije i organiziranog kriminala u vezi sa korupcijom, o tome da li su, tokom 2019. i 2020. godine, imali u radu prijave i izvještaje protiv lica koja mogu počinuti krivična djela iz oblasti visoke korupcije prema kriterijima VSTV BiH, ako jesu za koja krivična djela i kako je odlučeno o tim prijavama.
- Vijeće je zaključilo da se pošalje dopis sudovima koji su dostavili izjašnjenja, odnosno predsjednicima sudova i predsjednicima sudskih odjeljenja u tim sudovima, kojim će im se ukazati na izrazito nezadovoljstvo VSTV-a BiH dosadašnjim radom sudova na predmetima iz navedene skupine, imajući u vidu da, iz njihovih izjašnjenja, proizilazi da je većina razloga za dugo trajanje sudskih postupaka subjektivne prirode. Nadalje, predmetnim dopisom je potrebno podvući značaj uloge predsjednika suda i predsjednika sudskog odjeljenja, imajući u vidu njihove kompetencije, prilikom organiziranja rada i postupanja na navedenim predmetima, koje je potrebno smatrati hitnim i prioritarnim za rješavanje u narednom periodu.

- Vijeće je zaključilo da se sudovima dostavi dopis kojim će se akcentirati da je potrebno da sudovi intenziviraju postupanje u predmetima visoke korupcije i organiziranog kriminala visokog nivoa.
- Vijeće je zaključkom dalo saglasnost na predloženi set mjera za ubrzanje procesuiranja predmeta krivičnog djela korupcije i organiziranog kriminala u sudovima. VSTV BiH je zaključio da se predloženi set mjera odnosi na sve sudove, osim na Sud BiH koji već ima usvojen svoj Akcioni plan za ubrzanje procesuiranja predmeta krivičnog djela korupcije i organiziranog kriminala po kojem postupaju, koji obuhvata i aktivnosti iz seta mjera za sve sudove. VSTV BiH je usvojio zaključak da se set mjera dostavi svim sudovima zajedno sa propratnim dopisom Vijeća i to prilikom polugodišnjeg traženja podataka o predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala.

Pregledom zaključaka Vijeća, može se utvrditi da je VSTV BiH bio najvećim dijelom zainteresovan za dužinu trajanja postupka u predmetima visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala odnosno efikasnost u rješavanju ovih predmeta, pa su mjere koje se odnose na efikasnost i nalagane. VSTV BiH odnosno nadležne stalne komisije su, sudeći prema gore izloženom pregledu zaključaka Vijeća koristile Tabelu za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala za uočavanje anomalija u rješavanju ovih predmeta te su se najviše osvrtni na dužinu trajanja postupka, bilo u tužilačkoj ili sudskoj fazi. Pored upućivanja dopisa u kojima se izražava nezadovoljstvo dugim trajanjem postupaka i organizacijom sastanaka sa pojedinim pravosudnim institucijama po ovom pitanju, Vijeće je predložilo i set mjera za ubrzanje procesuiranja predmeta krivičnog djela korupcije i organiziranog kriminala u sudovima. Međutim, postavlja se pitanje do koje mjere je Tabela za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala, kao set operativnih podataka, korištena za praćenje sveobuhvatnijih promjena u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, sa aspekta efikasnosti i kvaliteta vođenja postupaka i rješavanja ovih predmeta.

VSTV BiH raspolaže još jednim alatom za praćenje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, između ostalih, a to su izvještaji iz sistema SIPO. SIPO je prvenstveno statistički alat koji proizvodi kvantitativne podatke na osnovu podataka iz TCMS-a. Izvještaji koje daje ovaj sistem za tužilaštva su: 1. Neriješeni stari KT predmeti, 2. Neriješeni stari KT i KTA predmeti, 3. Prosječno trajanje KT predmeta, 4. Pravosnažno presuđeni predmeti, 5. Pravosnažno presuđena lica, 6. Prijave, 7. Istrage, 8. Optužnice. Ove izvještaje je moguće pretraživati po oznakama tužilačkih predmeta, uključujući KTK, KTO, KTKV i KTOV, kao i KTAK i KTAO (što znači da su obuhvaćeni svi predmeti korupcije i organiziranog kriminala, a ne samo predmeti visokog nivoa). Moguće je dobiti ove izvještaje sa stanjem na dan.

STUDIJA SLUČAJA – PRIMJER KORIŠTENJA STATISTIČKIH IZVJEŠTAJA ZA UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA U SVRHU POSTIZANJA BOLJIH REZULTATA U RADU TUŽILAŠTAVA

Statistički izvještaj o radu tužilaštava za 2022. godinu je uzrokovao detaljniju raspravu na sjednici Vijeća 12. i 13. aprila 2023. godine jer je obuhvatio i informaciju o pokazateljima koji upućuju na određene trendove u tužilaštvima tokom proteklih pet godina (2018-2022.), a posebno trendove koji opisuju pad broja riješenih prijava i istraga, kao i pad broja podignutih optužnica. Vijeće je usvojilo zaključak da je kod razmatranja pomenutih indikatora potrebno imati u vidu da je uprkos negativnim trendovima u 2022. godini u tužilaštvima ostvarena prosječna orijentaciona norma od 126%, odnosno da se tužilaštva suočavaju sa kadrovskim izazovima, a koji se ogledaju u nepopunjenosti određenog broja tužilačkih pozicija uslijed dugog trajanja procesa imenovanja, kao i velikom broju dana odsustava tužilaca, u prvom redu zbog bolovanja. Također, potrebno je imati u vidu da je u 2022. godini značajno povećan broj podignutih optužnica u predmetima visokog nivoa korupcije što je jedan od strateških ciljeva VSTV BiH. Vijeće je usvojilo zaključak kojim je zadužio Odjel za imenovanje i napredovanje da od svih tužilaštava prikupi informacije o broju pozicija koje je potrebno raspisati na predstojećem konkursu.

.....

Zahvaljujući postojanju navedenih oznaka u TCMS, moguće je kreirati i četiri izvještaja za sudove: 1. Kompletan protok (ORG. KRIMINAL), 2. Kompletan protok (KORUPCIJA), 3. Kompletan protok (VISOKI ORG. KRIMINAL), 4. Kompletan protok (VISOKA KORUPCIJA). Ovim izvještajima nije moguće dobiti stanje na dan. Protok predmeta korupcije moguće je pratiti i putem Interaktivne mape⁴⁹ sa informacijama o radu sudova u BiH.

Pregledom izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a nije primjećeno da su ovi izvještaji posebno razmatrani, iako je za očekivati da su mogli biti korišteni za izradu Godišnjeg izvještaja VSTV-a o radu sudova i tužilaštava. Također, ovi izvještaji su značajni izvori podataka za stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava i sudova i koriste se za tekuće informacije o stanju i višegodišnjim trendovima. Sigurno je da su pomenuti izvještaji za tužilaštva ključni alati za praćenje provedbe godišnjih planova rada u sklopu strateškog okvira tužilačkog sistema odnosno za izvještavanje i razmatranje na kolegijima glavnih tužilaca na polugodišnjem nivou, za koju svrhu su prvenstveno i napravljeni. Međutim, iako se isključivo radi o indikatorima efikasnosti, ovi podaci imaju veliku vrijednost u praćenju sveobuhvatnog napretka u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, te koristiti se kao osnovni izvještaji za dalju kvalitativnu analizu.

Zaključak br. 15 Korištenje postojećih podataka o predmetima organiziranog kriminala i korupcije kao predušlov za kreiranje pretpostavki za efikasno i kvalitetno rješavanje ovih predmeta

VSTV BiH raspolaže sa dva bitna alata koji omogućavaju praćenje rada na predmetima organiziranog kriminala i korupcije u tužilaštvima i sudovima – Tabela za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala i izvještaji iz sistema SIPO. Ovi alati pružaju dvije različite vrste informacija – operativne i statističke. Tabela omogućava uvid u pojedinačne selektirane predmete visokog nivoa, dok SIPO izvještaji omogućavaju uvid u stanje i protok svih predmeta organiziranog kriminala i korupcije (uključujući i visokog nivoa) u tužilaštvima i sudovima. Analizom podataka iz Tabele moguće je utvrditi zastoje i druge anomalije u rješavanju pojedinačnih „živih“ predmeta, što Vijeću daje alat za intervencije regulatorne prirode na osnovu detalja iz prakse. Podaci iz Tabele omogućavaju određenu kvalitativnu analizu te bi se njenim detaljnim razmatranjem mogli identificirati nalazi kako u odnosu na efikasnost tako i kvalitet rada na predmetima organiziranog kriminala i korupcije visokog nivoa. Vijeće je do sada koristilo ove podatke najvećim dijelom u svrhu razmatranja efikasnosti te postavljalo pitanja tužilaštvima i sudovima da objasne razloge za određene zastoje ili razloge zašto u radu nemaju ove posebne predmete. Iako ima na raspolaganju izvještaje iz SIPO sistema, ne može se za sigurnošću zaključiti da je Vijeće ove izvještaje koristilo za razmatranje efikasnosti, dok se nije moglo očekivati da Vijeće na osnovu ovih izvještaja vrši analizu kvaliteta rada tužilaštva i sudova jer se radi o prvenstveno statističkim izvještajima. Međutim, može se reći da potencijal dva spomenuta alata nije u potpunosti iskorišten za vršenje regulatorne uloge VSTV-a BiH. Vijeće dobija izvještaje na osnovu Tabele sa zakašnjenjem te posvećuje veoma malo rasprave ovih izvještajima. Analiza izvještaja je delegirana stalnim komisijama za efikasnost i kvalitet tužilaštava i sudova, ali se postavlja pitanje koliko vremena i komisije mogu posvetiti detaljnoj analizi svih podataka koje Tabela nudi, a radi analize i efikasnosti i kvaliteta rada tužilaštava i sudova i predlaganje mjera za unapređenje. SIPO izvještaji su ključni alat za praćenje ispunjenja godišnjih ciljeva tužilaštava u sklopu šireg okvira i koristi se za praćenje trendova u radu tužilaštava, između ostalog, ali nije poznato u kojoj mjeri VSTV koristi ove izvještaje za praćenje efekata primjene njegovih politika i predlaganje unapređenja. Ipak, i jedan i drugi alat mogu da indiciraju pitanja koja je potrebno dalje kvalitativno analizirati, npr. zašto je toliko prijava (neočekivan nizak ili visok broj), zašto je toliko optužnica u odnosu na broj prijave, zbog kojih složenosti ili drugih problema istrage i postupci traju koliko traju, šta utiče na kvalitet rada i kaznenu politiku, itd.⁵⁰

⁴⁹ Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/10001/gis-mapa>.

⁵⁰ Do sada su međunarodne organizacije i projekti najviše provodili kvalitativne analize o ovim pitanjima.

3.4.2. USKLAĐIVANJE INDIKATORA UČINKOVITOSTI SUDOVA I TUŽILAŠTAVA U RJEŠAVANJU PREDMETA ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE OD STRANE VSTV-A BIH SA DRUGIM IZVORIMA

Prethodna analiza je ukazala da VSTV BiH raspolaže nizom podataka o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Ovi podaci se, međutim, mogu smatrati samo ulaznim parametrima za mjerenje po indikatorima učinkovitosti sudova i tužilaštava u rješavanju ovih predmeta. Naime, indikator je podatak koji pokazuje stanje ili promjenu u određenoj oblasti ili procesu. Postavljanje indikatora je jedan od ključnih elemenata planskog pristupa rješavanju određenog pitanja. Indikatori omogućavaju mjerenje promjena kroz vrijeme. U kontekstu rješavanja ove posebne vrste predmeta i borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije, indikatori su veoma bitni jer mogu da posluže kao indikacija potrebe za promjenama politika ili pristupa, kao i da pokažu napredak zbog postojećih politika.

VSTV BiH koristi određene indikatore za praćenje rada pravosuđa. Postoje indikatori vezani za trajanje postupaka i rješavanje predmeta (po referatima u sudovima, po vrstama kriminaliteta, a posebno za korupciju, u tužilaštvima), kao i indikatori vezani za kolektivne kvote sudija i tužilaca, stopu potvrđenosti odluka prvostepenih sudova (po referatima) te uspjeh optužnica (bez razvrstavanja po vrsti predmeta), koji se prate na godišnjem nivou. Ovim indikatorima se nastoji pratiti efikasnost i kvalitet rada tužilaštava i sudova. Međutim, ovi indikatori se najviše koriste u svrhu izvještavanja, a ne neophodno vršenje regulatorne uloge VSTV-a i njegovog nadzora nad radom pravosudnih institucija.

Nadalje, VSTV BiH nije definisao svoje indikatore za mjerenje stanja i promjena u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije.⁵¹ Ovo je vjerovatno iz razloga što u ovoj oblasti nisu definisani ni opšti ni specifični strateški ciljevi. Naime, iako planski dokumenti obuhvataju pitanje borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije, oni se najvećim dijelom odnose na aktivnosti VSTV-a, a ne odnose se na praćenje stanja i promjena u radu pravosuđa u ovoj oblasti. Nepostojanje ovih indikatora umanjuje usmjerenje rada VSTV-a na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Ovo se može direktno porediti sa ciljevima i indikatorima koji su postavljeni strateškim okvirom tužilačkog sistema i godišnjim planovima tužilaštava, koji su upravo ovim alatima usmjereni na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije kao prioriteta.

Evropske i međunarodne institucije, organizacije i projekti su u prethodnom periodu definisali više indikatora za mjerenje promjena u radu pravosuđa. Naprimjer, USAID MEASURE od 2015. godine izrađuje Indeks efektivnosti pravosuđa BiH na osnovu metodologije koja razvijena u saradnji sa VSTV-om BiH. Indeks je mjerni alat za praćenje promjena u efektivnosti bh. pravosuđa i ima pet dimenzija, 53 pod-dimenzije i 146 indikatora. Dimenzije Indeksa su: 1. Efikasnost: sposobnost blagovremenog rješavanja predmeta bez nepotrebnih odlaganja; 2. Kvalitet: primjena i usklađenost sa zakonima u postupcima i odlukama sudova i tužilaštava; 3. Odgovornost i transparentnost: posvećenost ispunjavanju pravosudnog mandata sa dovoljnim nivoom pristupa javnosti informacijama i povjerenja javnosti; 4. Kapacitet i resursi: raspoloživost različitih nivoa kadrovskih, finansijskih i tehničkih resursa i kapaciteta za pružanje pravosudnih usluga; i 5. Nezavisnost i nepristrasnost: jamstvo za nepostojanje neprimjerenih utjecaja na postupanje i donošenje sudskih i tužilačkih odluka, kojim se doprinosi izgradnji povjerenja u rad sudija i tužilaca.⁵² Kako je zamišljen za praćenje sveukupne efektivnosti rada bh. pravosuđa, ovaj indeks sadrži samo nekoliko indikatora koji se odnose na korupciju odnosno „Mjera u kojoj je pravosudni sistem ove zemlje pod uticajem korupcije“ i „Učinkovitost pravosuđa u borbi protiv korupcije“ (indikatori iz ankete o percepciji građana i ankete među sudijama i tužiocima).

⁵¹ Ovo ne znači da VSTV nije definisano nikakve indikatore jer se određeni indikatori vezani za trajanje postupaka i rješavanje predmeta (po referatima u sudovima, a za korupciju i u tužilaštvima) postoje i prate se na godišnjem nivou. Međutim, posebni indikatori za OKK predmete nisu definisani.

⁵² Dostupno na [https://www.measurebih.com/indeks-efektivnosti-pravosudja-\(iep-bih\)](https://www.measurebih.com/indeks-efektivnosti-pravosudja-(iep-bih)).

Evropska komisija također redovno prati rad pravosuđa u BiH u svrhu praćenje napretka u ispunjavanju uslova za članstvo BiH u Evropskoj uniji i izrade godišnjih izvještaja o napretku. Tako se od VSTV-a na godišnjem nivou traže podaci o zajedničkim istražnim timovima, finansijskim istragama, predmetima korupcije, predmetima organiziranog kriminala, te oduzimanju imovine,⁵³ između ostalih. Pretpostavlja se da VSTV može da obezbijedi ove podatke korištenjem izvještaja iz TCMS i CMS, posebnog modula za evidentiranje oduzete imovinske koristi, kao i Tabele za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala.

Posebne indikatore za praćenje rada na predmetima korupcije je razvio OSCE u sklopu Procjene potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima (ARC), Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: Sindrom nekažnjivosti. Ovi indikatori se koriste za izradu Indeksa učinkovitosti odgovora pravosuđa na korupciju. Cilj ovog indeksa je da mjeri različite faktore koji utiču na efektivnost odgovora pravosuđa na korupciju putem četiri ključne dimenzije: 1. produktivnost sudova i tužilaštava,⁵⁴ 2. kapacitet tužilaca i sudija u primjeni zakona,⁵⁵ 3. pravičnost postupka u smislu poštivanja

⁵³ 1. broj zajedničkih istražnih timova i specijaliziranih zajedničkih timova policije i tužilaca u predmetima organiziranog kriminala i korupcije, između ostalih (potrebno je specificirati koje tužilaštvo vodi tim),

2. finansijske istrage : broj prijava (svih prijava i izvještaja koje je podnijela policija), broj pokrenutih istraga (svih istraga i istraga koje su tužiocima pokrenuli po službenoj dužnosti), obustavljene istrage i odluke o neprovođenju istrage;

3. predmeti korupcije: broj prijava (svih prijava i izvještaja koje je podnijela policija), broj istraga (svih istraga i istraga koje su tužiocima pokrenuli po službenoj dužnosti), optužnice, konačne presude (osuđujuće/oslobađajuće), uključujući broj uslovnih osuda (ukupno i posebno za visoku korupciju), ukupna vrijednost privremeno i trajno oduzete imovine; sporazumi o krivnji (ukupno i posebno za visoku korupciju), broj zahtjeva za izmjenu naredbi za provođenje finansijskih istraga (ukupno i posebno za visoku korupciju), broj odbijenih zahtjeva za finansijske istrage, zahtjevi za međunarodnu pravnu pomoć (broj poslanih zahtjeva i zaprimljenih odgovora u predmetima visoke korupcije, uključujući podatke o državi od koje se traži pomoć), broj primljenih zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u predmetima visoke korupcije, uključujući podatke o državi koja traži;

4. predmeti organiziranog kriminala: broj istraga, sa brojem lica koja su pod istragom; broj optužnica, sa brojem optuženih lica; broj i vrsta izrečenih presuda, uključujući broj osuđenih lica; ukupna vrijednost privremeno i trajno oduzete imovine, sporazumi o priznanju krivnje;

5. Oduzimanje imovine: ukupna vrijednost privremeno i trajno oduzete imovine, uključujući broj predmeta u kojima je oduzeta imovina, broj predmeta u kojima je primijenjen institut proširenog oduzimanja imovine i oduzimanje od trećih strana.

⁵⁴ Produktivnost tužilaštava: 1. Ukupan broj tužilaca, 2. Broj optužnica za korupciju, 3. Broj optuženih u optužnicama za korupciju, 4. Broj potvrđenih optužnica u predmetima visoke i srednje korupcije, 5. Broj optuženih u potvrđenim optužnicama u predmetima visoke i srednje korupcije, 6. Broj prijedloga za oduzimanje imovinske koristi u potvrđenim optužnicama u predmetima visoke i srednje korupcije.

Produktivnost sudova: 1. Broj sudija, 2. Ukupni broj presuda u svim predmetima korupcije, 3. Ukupan broj presuda u predmetima visoke i srednje korupcije.

⁵⁵ Kapacitet tužilaca: 1. Prosječna ocjena kvalitete potvrđenih optužnica u predmetima korupcije visokog i srednjeg nivoa, 2. Stopa osuđujućih presuda u svim predmetima korupcije okončanim u pojedinačnim tužilaštvima, 3. Stopa osuđenih počinitelja u okončanim predmetima korupcije visokog i srednjeg nivoa u pojedinačnom tužilaštvu, 4. Broj okončanih predmeta korupcije visokog i srednjeg nivoa kod kojih je sud naložio trajno oduzimanje imovine na prijedlog tužilaštva u odnosu na ukupan broj predmeta predmeta korupcije visokog i srednjeg nivoa koje je okončalo isto tužilaštvo.

Kapacitet sudija: 1. Broj prvostepenih presuda u svim predmetima korupcije koje su u cijelosti potvrđene, djelomično potvrđene/ukinute ili u potpunosti ukinute u žalbenom postupku, u odnosu na broj prvostepenih presuda istog suda u svim predmetima korupcije, 2. Broj prvostepenih presuda potvrđenih u potpunosti, potvrđenih/ukinutih djelomično ili u potpunosti ukinutih u predmetima visoke i srednje korupcije u žalbenom postupku u odnosu na broj prvostepenih presuda istog suda, 3. Prosječna ocjena kvaliteta presuda i žalbenih odluka u predmetima korupcije visokog i srednjeg nivoa.

standarda pravičnog suđenja⁵⁶ i 4. efikasnost u smislu trajanja postupaka⁵⁷. Izvori podataka za ove indikatore su bili podaci iz monitoringa suđenja i zvanični podaci institucija odnosno VSTV-a. Rezultati Indeksa za 2019. godinu su prezentirani ocjenama za svaki indikator te razvrstavanjem na nivou pojedinačnih sudova i tužilaštava.

Prethodno predstavljeni indeksi i indikatori ukazuju na ključna pitanja koja su evropske i međunarodne institucije i organizacije i projekti identificirali kao esencijalne za praćenje stanja i promjena u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Vidljivo je da se radi o indikatora do čijeg izračunavanje se može doći uz korištenje podataka kojima već raspolaže VSTV-a, ali da su uzeti u obzir i drugi izvori podataka kao što su praćenje suđenja i ankete među sudijama i tužiocima i građanima. Posmatajući sva tri izvora indikatora – USAID, Evropska komisija, OSCE, kao i postojeće indikatore koje koristi VSTV, moguće je zaključiti da kombinacija svih postojećih indikatora može dati relativno cjelovitu sliku kako o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije tako i o percepciji o ovom pitanju. Postavlja se pitanje do koje mjere je VSTV BiH u mogućnosti da obezbijedi podatke za izračunavanje svih indikatora, ali se u svakom slučaju VSTV posmatra kao ključni izvor podataka vezanih za rad pravosuđa te se suočava za redovnim zahtjevima za dostavljanje podataka iz sistema (T)CMS.

Zaključak br. 16 Izrada seta indikatora o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije kao pretpostavka za efikasnije i kvalitetnije rješavanje ovih predmeta

VSTV BiH je definisao setove indikatora za praćenje efikasnosti i kvaliteta rada sudova i tužilaštava na redovnoj osnovi i za svoje potrebe. Međutim, ovi indikatori se ne odnose specifično na rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Evropske i međunarodne institucije, organizacije i projekti su kreirali posebne indekse ili indikatore za praćenje efektivnosti pravosuđa u BiH, koji se u značajnoj mjeri oslanjaju na podatke kojima raspolaže VSTV, ali i na druge izvore podataka (ankete, praćenje suđenja). Indikatori koje prate ove institucije i organizacije, kao i indikatori VSTV-a, mogu dati približno cjelovitu sliku o radu pravosuđa na predmetima organiziranog kriminala i korupcije odnosno o produktivnosti, kapacitetima, efikasnosti, pravičnosti, odgovornosti, kao i nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa te mogu poslužiti kao dobar osnov za definisanje sveobuhvatnog i ciljanog seta indikatora za praćenje rada pravosuđa na rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Odabirom indikatora od strateške važnosti, VSTV bi bio u mogućnosti da mjeri napredak u rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, mjeri efekte i uticaj svojih politika i mjera za unapređenje rješavanja ovih predmeta, lakše identificira posebne aspekte rada sudova i tužilaštava koji donose pozitivne ili negativne rezultate, te identificira koji sudovi i tužilaštva imaju bolje rezultate u odnosu na raspoložive resurse.

⁵⁶ Procent praćenih predmeta visoke i srednje korupcije u kojima je uočeno najmanje jedno problematično pitanje u vezi sa pravom na pravično suđenje u odnosu na ukupni broj predmeta visoke i srednje korupcije koji su praćeni tokom godine.

⁵⁷ 1. Prosječna dužina trajanja prvostepenog postupka u predmetima visoke i srednje korupcije, 2. Prosječna dužina trajanja postupka u predmetima visoke i srednje korupcije od podnošenja žalbe do konačne odluke, 3. Broj okončanih KTK predmeta kao procent svih okončanih krivičnih predmeta u određenoj jurisdikciji/sudu, 4. Broj okončanih predmeta visoke i srednje korupcije kao procent svih okončanih krivičnih predmeta u određenoj jurisdikciji/sudu, 5. Procent odloženih ročišta bez ikakvih procesnih radnji u predmetima visoke i srednje korupcije.

3.5. KOMUNIKACIJA VSTV-A SA SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA U VRŠENJU NJEGOVE REGULATORNE I NADZORNE ULOGE

Ovaj dio Izvještaja odgovara na pitanje da li postoji sistemska koordinacija i dvosmjerna komunikacija između VSTV-a BiH i pravosudnih institucija da bi se na efikasan i kvalitetan način vršila regulatorna uloga VSTV-a BiH i poduzimale mjere za efikasno i kvalitetno rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Radi odgovora na ovo pitanje razmatrana je postojeća praksa VSTV-a BiH te se identificiraju načini i obim komunikacije sa pravosudnim institucijama. Na osnovu pregleda postojećih mehanizama koordinacije i komunikacije VSTV-a BiH sa sudovima i tužilaštvima, sagledava se mogućnost unapređenja postojećih ili uvođenja novih i redovnih mehanizama dvosmjerne komunikacije između VSTV-a BiH i sudova i tužilaštava. Ovo će uključiti i razmatranja poželjne dinamike ove dvosmjerne komunikacije radi blagovremenog donošenja odluka i poduzimanja mjera na rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Odgovori na ova pitanja ujedno indiciraju i do koje mjere je ispunjen standard „**Efektivni, dosljedni i pravični operativni postupci i prakse**“ definisan prethodno opisanim elementima za postizanje boljih regulatornih rezultata, prema OECD-u.

3.5.1. PODNOŠENJE IZVJEŠTAJA O RADU SUDOVA I TUŽILAŠTAVA KAO PRETPOSTAVKA ZA VRŠENJE REGULATORNE I NADZORNE ULOGE VSTV-A BIH

Podnošenje izvještaja o radu sudova i tužilaštava od strane predsjednika sudova i glavnih tužilaca je redovna praksa VSTV-a u odnosu na rukovodioce čije rad ocjenjuje VSTV BiH. Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada predsjednika sudova u BiH, VSTV BiH ocjenjuje rad predsjednika Suda Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Republike Srpske i Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Prema Kriterijima za ocjenjivanje rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca i šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima u Bosni i Hercegovini, VSTV BiH ocjenjuje rad glavnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Federalnog tužilaštva Federacije Bosne i Hercegovine, Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske i Tužilaštva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U ovom smislu, rukovodioci nabrojanih institucija redovno, na godišnjem nivou, podnose izvještaje VSTV-u BiH o radu institucije kojom rukovode, na osnovu čega se formira ocjena njihovog rada. Podnošenje ovih izvještaja se može posmatrati kao formalna dvosmjerna komunikacija između VSTV-a BiH s obzirom da su prilike podnošenja izvještaja ujedno i prilike da rukovodioci pravosudnih institucija (barem ovih najviših) predstave stanje u pravosudnih institucija, uključujući i njihove rezultate, ali i izazove sa kojima se suočavaju u rješavanju predmeta (između ostalih i predmeta organiziranog kriminala i korupcije).

Pregledom izvještaja i zapisnika sa sjednica VSTV-a BiH u periodu od 2018. godine do vremena pisanja ovog izvještaja, rukovodioci prethodno pomenutih institucija su podnijeli svoje izvještaje za godine 2017. do 2021. Izvještaji za 2017. godinu su razmatrani od strane Vijeća u maju 2018. godine, a utvrđivanje mišljenja VSTV-a BiH o rezultatima rada u 2017. godini sudova i tužilaštava najviših instanci je uslijedilo u oktobru 2018. godine. Izvještaji za 2018. godinu su razmatrani na sjednici Vijeća u junu i julu 2019. godine, a mišljenja VSTV-a su utvrđena u julu 2019. godine. Izvještaji za 2019. i 2020. godinu su razmatrani na sjednici Vijeća u martu 2021. godine, a mišljenja o radu su utvrđena u maju 2021. godine. Izvještaji za 2021. godinu su razmatrani u martu 2022. godine. Očigledno je da su izvještaji o radu pravosudnih institucija viših instanci na početku posmatranog perioda razmatrani sa značajnim odmakom vremena (5-6 mjeseci nakon kraja izvještajne godine), dok su izvještaji za 2019. i 2020. godinu razmatrani zajedno. U posljednje dvije godine primjećuje se praksa razmatranja izvještaja u martu tekuće godine za prethodnu izvještajnu godinu.

Radi procjene sadržaja ove vrste komunikacije između VSTV-a BiH i pravosudnih institucija, izvršen je pregled zapisnika sa odgovarajućih sjednica. Predsjednici sudova podnose izvještaj po sljedećim parametrima, koji su u manjoj ili većoj mjeri zastupljeni u izlaganjima pojedinačnih rukovodilaca: struktura i popunjenost suda, finansijsko i materijalno-tehnički uslovi za rad suda, ostvarena norma suda i sudija, broj riješenih i neriješenih predmeta, rješavanje starih predmeta, rezultati u radu na predmetima ratnih zločina i predmetima korupcije i organizovanog kriminala, te plan za poboljšanje rada suda. Glavni tužioci podnose izvještaje po sljedećim parametrima: kadrovska osposobljenost i unutrašnja organizacija, finansijsko i materijalno-tehnički uslovi za rad tužilaštva, budžet i izvršenje budžeta, priliv predmeta, broj riješenih i neriješenih predmeta, broj istraga, broj podignutih i struktura optužnica, rezultati rada po tužiocima, neriješeni predmeti, predmeti ratnih zločina, organiziranog kriminala i korupcije, realizacija strateških ciljeva predviđenim strateškim okvirom za tužilaštva, mjere za poboljšanje rada tužilaštva, te ostvarivanje funkcije nadzora nad radom kantonalnih/okružnih tužilaštava, između ostalih pitanja.

Iz ovog pregleda se može zaključiti da izvještaji rukovodilaca pravosudnih institucija viših instanci sadrže izuzetno značajne informacije o radu pravosudnih institucija, uključujući i pitanja rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, kao i uslovima unutar institucija koji direktno utiču na rješavanje ovih predmeta. Izvještaji, kao takvi, predstavljaju značajan izvor informacija, koje se dobijaju putem direktne dvosmjerne komunikacije između VSTV-a i rukovodilaca pravosudnih institucija, a koje mogu da informišu donošenje odluka Vijeća odnosno vršenje njegove regulatorne i nadzorne uloge. Međutim, postavlja se pitanje do koje mjere se ove informacije koriste za vršenje regulatorne uloge Vijeća, npr. za odobravanje pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, podršku u budžetiranju pravosudnih institucija, uticanje na programe stručnog usavršavanja, praćenje efekata propisa o ocjenjivanju i posebnom vrednovanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, između ostalog. Naime, primjećuje se iz zapisnika sa sjednica VSTV-a na kojima su razmatrani predmetni izvještaji da članovi Vijeća nisu uvijek (ili često) učestvovali u raspravi o ovim izvještajima niti postavljali pitanja. Pitanja koja jesu postavljena od strane pojedinih (često istih članova Vijeća) su sljedeće vrste:

- Nacionalna struktura u sudu
- Rad na predmetima ratnih zločina u sudovima – broj predmeta u fazi glavnog pretresa, broj optužnica koje čekaju potvrđivanje, razlike u normama među sudijama
- Rad na predmetima ratnih zločina – pad u broju optužnica za ratne zločine
- Stavovi glavnog tužioca u vezi sa radom na predmetima korupcije u svim tužilaštvima nad kojima vrši nadzor
- Disproporcija u ostvarivanju godišnje norme po tužiocu
- Kolektivna norma uslovljena malim brojem predmeta i veza sa sistematizacijom radnih mjesta
- Mišljenje o zakonskom rješenju koje bi predvidjelo posebno odjeljenje za korupciju i organizirani kriminal u sudu.

Nakon predstavljanja izvještaja rukovodilaca pravosudnih institucija, Vijeće ima praksu da zaduži nadležne komisije (za efikasnost i kvalitet sudova i tužilaštava) da pripreme prijedloge za ocjene rada za predsjednike sudova i glavne tužioce. Ovi prijedlozi se na jednoj od narednih sjednica razmatraju i obično usvajaju jednoglasno bez rasprave. Mišljenja su gotovo uvijek takva da ukazuju na ostvarene zadovoljavajuće rezultate te Vijeće usvaja zaključke o godišnjoj ocjeni rada predsjednika sudova i tužilaštava. Godišnje ocjene rada se koriste u postupku imenovanja na poziciju u pravosuđu. Nije razvijena praksa davanja preporuka za unapređenje rada radi poboljšanja ocjene.

Na osnovu prethodno analiziranih sadržaja izvještaja rukovodilaca pravosudnih institucija viših instanci, kao i diskusija i pitanja po ovim izvještajima na sjednicama VSTV-a, postavlja se pitanje da li ovi izvještaji, kao izvori vrijednih informacija o radu suda odnosno tužilaštva, uključujući i pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, postiču ijednu drugu svrhu osim ocjenjivanja rukovodilaca ovih institucija. Također,

postavlja se pitanje do koje mjere su predsjednici sudova i glavni tužioci obavezni izvještavati o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije u sklopu svojih izvještaja o radu te o ključnim trendovima i izazovima u rješavanju ove posebne vrste predmeta. Ovo pitanje je početkom 2023. godine adresirano od strane Vijeća, kada je Vijeće usvojilo zaključak o uspostavljanju sistema izvještavanja glavnog tužioca Tužilaštva BiH, Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske, Federalnog tužilaštva Federacije BiH i Tužilaštva Brčko distrikta BiH o procesuiranju predmeta korupcije i organiziranog kriminala na sjednicama VSTV-a. Zaključeno je da se glavni tužioci zaduže da o rješavanju predmeta korupcije i organiziranog kriminala izvještavaju najmanje jednom godišnje na sjednici VSTV-a, u vrijeme redovnog podnošenja izvještaja o radu za prethodnu godinu na posebnoj tački dnevnog reda i tom prilikom predlože mjere za unaprjeđenje stanja ili otklanjanja eventualno uočenih nedostataka. Ova praksa je započeta na sjednici 22. i 23. marta 2023. godine, a posebni izvještaji su izazvali veću raspravu i pitanja od strane članova Vijeća. Primjećeno je da pitanja većinom dolaze od članova Vijeća koji su tužioci, iako su se u diskusiju uključivali i advokati. Pojedini članovi Vijeća su izrazili mišljenje da je za razmatranje izvještaja po ovom pitanju potrebno više vremena i dodatno razmatranje od strane Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava.

Zaključak br. 17 Izvještavanje rukovodilaca pravosudnih institucija kao mehanizam za dvosmjernu komunikaciju između VSTV-a i sudova i tužilaštava u oblasti rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Izvještaji predsjednika sudova i glavnih tužilaca čiji rad ocjenjuje VSTV BiH (Sud Bosne i Hercegovine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovni sud Republike Srpske, Apelacioni sud Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, Federalno tužilaštvo Federacije Bosne i Hercegovine, Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske i Tužilaštvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine) su jedan od ključnih mehanizama dvosmjerne komunikacije između VSTV-a i pravosudnih institucija s obzirom da ove izvještaje predstavljaju na sjednicama Vijeća rukovodioci i izvještavaju prema nizu veoma bitnih parametara, uključujući i rješavanje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, kao i faktora koji na ovo pitanje utiču. Međutim, očigledno je da Vijeće koristi ove izvještaje isključivo kao instrument za ocjenjivanje, a ne neophodno za analizu informacija iz izvještaja i vršenje svoje regulatorne i nadzorne uloge u skladu sa nalazima analize. Uvođenje posebnog sistema izvještavanja glavnog tužioca Tužilaštva BiH, Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske, Federalnog tužilaštva Federacije BiH i Tužilaštva Brčko distrikta BiH o procesuiranju predmeta korupcije i organiziranog kriminala na sjednicama VSTV-a predstavlja preokret u dosadašnjoj praksi i očekuje se da će se ovom praksom dati veći prioritet u razmatranju pitanja rješavanja ovih predmeta od strane Vijeća.

3.5.2. DRUGE VRSTE DVOSMJERNE KOMUNIKACIJE VSTV-A BIH SA SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA U OBLASTI RJEŠAVANJA PREDMET ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Dva su dodatna oblika dvosmjerne komunikacije između VSTV-a BiH i sudova i tužilaštava. Prvi se odnosi na posjete članova Vijeća sudovima i tužilaštvima i održavanje zajedničkih sastanaka. Drugi oblik su konferencije predsjednika sudova i glavnih tužilaca u kojima učestvuju i članovi VSTV-a, kao i tematski sastanci, seminari i okrugli stolovi.

Uočena je praksa sastanaka članova Vijeća, najčešće članova Predsjedništva Vijeća, sa predsjednicima sudova i glavnim tužiocima i njihovim saradnicima u sudovima odnosno tužilaštvima. Naprimjer, nakon razmatranja podataka iz Tabele za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organiziranog kriminala, VSTV je organizovao sastanke sa Sudom BiH i Tužilaštvom BiH, kao i sa pojedinim kantonalnim sudovima. Također, uočena je određena praksa članova Stalne komisije za efikasnost i kvalitet tužilaštava da posjećuje tužilaštva i izlažu na

sjednici Vijeća problematiku tužilaštava u oblasti rješavanja posebnih vrsta predmeta, npr. privrednog kriminala i korupcije. Nije poznato do koje mjere su informacije sa ovih sastanaka imale uticaja da vršenje regulatorne i nadzorne uloge VSTV-a s obzirom da izvještaji i zapisnici sa sjednica Vijeća ne sadrže ove informacije.

Slično je i sa konferencijama i okruglim stolovima, te sličnim sastancima. Iako je uočena praksa učestvovanja članova Vijeća u ovim događajima, na kojima se razgovara i o rješavanju predmeta organiziranog kriminala i korupcije, ili samo o ovim pitanjima, nije uočena prevalentna praksa (već radije izolovani slučajevi) razmatranja zaključaka sa ovakvih skupova na sjednicama Vijeća radi poduzimanja određenih regulatornih i nadzornih mjera. Naime, VSTV BiH je organizator godišnjih konferencija predsjednika sudova i glavnih tužilaca. Tema borbe protiv organiziranog kriminala i korupcije je redovna tema ovih konferencija. Međutim, zbog velikog broja tema, ova posebna tema je, naprimjer, na konferenciji u maju 2018. godine razmatrana u sklopu panela glavnih tužilaca ukupno sat vremena (pola sata uvodnog izlaganja i pola sata diskusije). Održavanje ove konferencije je spomenuto na sjednici Vijeća u maju 2018. godine u okviru tačke „Aktivnosti predsjednika VSTV-a“, ali zaključci nisu razmatrani. Zaključci konferencije koja je održana naredne, 2019. godine, su bili predmetom zaključaka VSTV-a na sjednici u maju 2019. godine, a zaključkom je naloženo da se svim predsjednicima sudova u BiH i predsjednicima krivičnih odjeljenja uputi dopis da se sve sudije koji rade u krivičnim odjeljenjima upoznaju sa zaključcima sa 15. Konferencije predsjednika sudova i glavnih tužilaca u BiH, sa posebnim akcentom na zaključak koji se odnosi na značajno pooštavanje kaznene politike u predmetima krivičnih djela korupcije i organizovanog kriminala, uz sugestiju da prate realizaciju ovog zaključka. Posljednje konferencije predsjednika sudova i glavnih tužilaca, koje su održane u aprilu 2023. godine, su rezultirale ciljanim zaključcima vezano za regulatornu ulogu VSTV-a u odnosu na rad sudova i tužilaštava.⁵⁸ Operacionalizacija zaključaka tek treba da uslijedi.

VSTV je učestvovao u organizaciji posebnih tematskih konferencija na temu rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije. Naprimjer, u Banja Luci je u februaru 2018. godine organizovana konferencija „Pravosuđe – trenutno stanje i perspektiva sa akcentom na borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala“. Nakon ove konferencije, Vijeće je u martu 2018. godine usvojilo zaključke sa ove konferencije te zaključilo da će Vijeće će usvojiti prijedlog mjera za realizaciju ovih zaključaka, koje će biti predstavljene na predstojećoj konferenciji predsjednika sudova i glavnih tužilaca (maj 2018. godine). Praksa tematskih sastanaka na ovu temu je nastavljena i u godinama koje su uslijedile. Tako su sastanci na temu Razmatranje relevantnih pitanja u pogledu procesuiranja predmeta krivičnog djela korupcije i organiziranog kriminala održani u martu 2020. godine, u junu i decembru 2021. godine, u junu i oktobru 2022. godine. Svaki sastanak je rezultirao nizom zaključaka. Međutim, nije jasno, prema sadržajima sjednica Vijeća, na koji način su ovi zaključci formalizirani i upućeni pravosudnim institucijama, te kako se njihova realizacija prati.

Zaključak br. 18 Konferencije i tematski sastanci kao izvor znanja o stanju i izazovima rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u tužilaštvima i sudovima

VSTV BiH ima praksu dvosmjerne komunikacije sa pravosudnom zajednicom, najviše putem glavnih tužilaca i predsjednika sudova na godišnjim konferencijama predsjednika sudova i glavnih tužilaca, koje obično razmatraju i pitanje rješavanja predmeta organiziranog kriminala i korupcije, među mnoštvom drugih tema. Također, nije nepoznata ni praksa VSTV-a da učestvuje u organizaciji tematskih konferencija na ovu posebnu temu, kao ni tematskih sastanaka sa pravosudnim institucijama. Ovi sastanci i konferencije predstavljaju izuzetan vrijedan izvor znanja s obzirom da pružaju informacije iz prakse. Međutim, nije izvjesno da VSTV ima razvijen mehanizam za objedinjavanje i sistematično razmatranje zaključaka sa ovakvih skupova radi poduzimanja regulatornih ili drugih mjera.

⁵⁸ Zaključci XVII Konferencije glavnih tužilaca u Bosni i Hercegovini koja je održana 27. aprila 2023. godine su dostupni na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/122856>. Zaključci XVII Konferencije predsjednika sudova koja je održana 26. aprila 2023. godine su dostupni na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/122806>.

SPISAK INTERVJUA

1. Halil Lagumdžija, predsjednik VSTV-a BiH
2. Sanela Gorušanović-Butigan, potpredsjednica VSTV-a BiH
3. Biljana Simeunović, potpredsjednica VSTV-a BiH
4. Sanin Bogunić, član VSTV-a BiH
5. Lejla Hadžić, članica VSTV-a BiH
6. Aleksandra Obradović, članica VSTV-a BiH
7. Saša Sarajlić, član VSTV-a BiH
8. Željka Radović, članica VSTV-a BiH
9. Jadranka Stanišić, članica VSTV-a BiH
10. Duška Bogojević, članica VSTV-a BiH
11. Davor Martinović, član VSTV-a BiH
12. Srđan Forca, član VSTV-a BiH
13. Mustafa Šabić, član VSTV-a BiH
14. Amila-Mimica Kunosić, članica VSTV-a BiH
15. Snježana Petković, članica VSTV-a BiH
16. Admir Suljagić, direktor Sekretarijata VSTV-a BiH
17. Hajro Pošković, zamjenik direktora Sekretarijata VSTV-a BiH
18. Ana Bilić Andrijanić, rukovoditeljica Projekti jačanja kvalitete pravosuđa
19. Kenan Ališah, zamjenik rukovoditeljice Projekata jačanja kvalitete pravosuđa
20. Amila Rahić, šefica Odjela za unaprjeđenje efikasnosti i kvaliteta rada u tužilaštvima (Sekretarijat VSTV-a BiH)
21. Rusmir Šabeta, šef Odjela za pravosudnu analitiku i izvještavanje (Sekretarijat VSTV-a BiH)
22. Katarina Peroš, šefica Odjela za evropske integracije i strateško planiranje (Sekretarijat VSTV-a BiH)
23. Romana DeVriendt, viša međunarodna pravna ekspertica za pitanja EU integracija pri u VSTV-u BiH
24. Enrico Visentin, programski menadžer za pravosuđe i borbu protiv korupcije u Delegaciji EU u BiH
25. Alfredo Strippoli, šef Odjela za vladavinu zakona u Delegaciji EU u BiH
26. Mirna Brešan, savjetnica za vladavinu zakona u Uredu specijalnog predstavnika EU
27. Drino Galičić, pravni savjetnik za vladavinu zakona u Uredu specijalnog predstavnika EU
28. Rebecca Agule, šefica Odjela za vladavinu zakona u Misiji OSCE-a u BiH
29. Andreja Šporer, šefica Jedinice za javno pravo i pravna savjetnica za krivična pitanja i pravosudne institucije u Uredu visokog predstavnika u BiH
30. Radost Toftisova-Matheron, voditeljica tima u projektu EU4Justice
31. Mika Aalto, ekspert u u projektu EU4Justice
32. Rachel Ganem, ekspertica u projektu EU4Justice
33. Sven Marius Urke, direktor Norveške sudske administracije, bivši međunarodni član VSTV-a BiH
34. Slavo Lakić, tužilac Federalnog tužilaštva FBiH i bivši član VSTV-a BiH

1. Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine. Integralni tekst dostupan na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/8236>.
2. Poslovnik VSTV-a BiH. Prečišćeni tekst sadrži tekst („Službeni glasnik BiH“, br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16, 48/17, 88/17, 41/18, 64/18, 12/21, 26/21, 35/21, 68/21, 1/22 i 26/23). Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/kategorije-vijesti/1172/1180/4570>.
3. Pravilnik o pismenom i kvalifikacionom testiranju. Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/10001/article/40610>.
4. Uputa za procjenu vještina i sposobnosti kandidata. Interni akt VSTV-a BiH.
5. Uputstvo za provođenje postupka imenovanja. Interni akt VSTV-a BiH.
6. Politika izbora i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija. Dostupno na <https://ossud-brckodistriktbih.pravosudje.ba/vstvfo/S/141/article/119625>.
7. Kriteriji za ocjenjivanje rada predsjednika sudova. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/98503>.
8. Kriteriji za ocjenjivanje rada glavnih tužilaca, zamjenika glavnih tužilaca i šefova odjela/odsjeka u tužilaštvima. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/98503>.
9. Kriteriji za ocjenjivanje rada sudija. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/98503>.
10. Kriteriji za ocjenjivanje rada tužilaca. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/98503>.
11. Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH. „Službeni glasnik BiH“, broj 6/22.
12. Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH. Posljednja konsolidovana verzija ovog pravilnika je dostupna na <https://vsts.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/106391>.
13. Uputstvo za strateško planiranje u sudovima u BiH. Interni akt VSTV-a BiH.
14. Uputstvo za primjenu Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH. Interni akt VSTV-a BiH.
15. Smjernice za izradu godišnjeg narativnog izvještaja o radu sudova. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/96226>.
16. Smjernice za izradu godišnjeg izvještaja o radu tužilaštava – Prečišćeni tekst. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/96226>.
17. Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima. „Službeni glasnik BiH“, br. 5/13, 101/13 i 61/14.
18. Prečišćeni tekst Aneksa Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini - optimalni rokovi za rješavanje predmeta. Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/53437>.
19. Uputstvo o primjeni Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini. Dostupno na <https://pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/53437>.
20. Uputstvo za izradu plana rješavanja predmeta sa izmjenama koje se odnose na rješavanje predmeta organiziranog kriminala. Interni akt VSTV-a BiH.
21. Lista identifikovanih rizika neprofesionalnog, neetičkog i koruptivnog ponašanja u sudovima u Bosni i Hercegovini i mogućih mjera za unapređenje integriteta. Interni akt VSTV-a BiH.
22. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta VSTV-a BiH. Dostupno na <https://portalfo2.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/66410>.

23. Dnevni redovi, izvještaji i zapisnici sa sjednica VSTV-a BiH. Dostupno na <https://vsts.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/kategorije-vijesti/1172/1175>.
24. Pravilnik o postupku srednjoročnog planiranja, godišnjeg programiranja, praćenja i izvještavanja u Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine. Dostupno na <https://portalfo2.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/53138>.
25. Reformski program VSTV-a BiH za period 2021. – 2023. godine. Dostupno na <https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/article/101855>.
26. Tabela za praćenje predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala. Interni dokument VSTV-a BiH.
27. OECD (2014). OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, The Governance of Regulators, OECD Publishing. Dostupno na https://read.oecd-ilibrary.org/governance/the-governance-of-regulators_9789264209015-en#page19.
28. Stručna analiza borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije iz marta 2022. godine - Peer Review misija
29. Izvještaj stručnjaka o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini. Dostupno na <https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/12/Izvie%C5%A1taj-stru%C4%8Dnjaka-o-pitanjima-vladavine-prava-u-BiH.pdf>.
30. OSCE (2020). Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: Sindrom nekažnjivosti. Dostupno na <https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/471006.pdf>.
31. USAID (2020). Izvještaj o primjeni definicija za klasifikaciju predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala u tužilaštvima i sudovima u BiH za 2020. godinu. Dostupno na <https://usaidjaca.ba/storage/publications/UasXoWOPUpr7dDuta69ZNpWy9RHHOZvfFMN4glwI.pdf>.
32. Treći izvještaj o primjeni definicija za klasifikaciju predmeta visokog nivoa korupcije i organizovanog kriminala u tužilaštvima i sudovima u BiH. Dostupno na <https://usaidjaca.ba/storage/publications/S5cO3vIUllwSAM1HYesplyeRtRId9ZXNDVQisqA.pdf>.
33. Izvještaj Evropske komisije o BiH za 2022. godinu. Dostupno na https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf.
34. Zaključci TALEX radionice o unapređenju postupka imenovanja sudija i tužilaca s posebnim osvrtom na kriterije za imenovanja, koja je održana 23. i 24. 11. 2022. godine.
35. USAID MEASURE. Indeks efektivnosti pravosuđa BiH. Dostupno na [https://www.measurebih.com/indeks-efektivnosti-pravosudja-\(iep-bih\)](https://www.measurebih.com/indeks-efektivnosti-pravosudja-(iep-bih)).
36. CSM (2009). CRITERI E MODALITÀ DELLA DESIGNAZIONE ALLE FUNZIONI DI PROCURATORE NAZIONALE Antimafia aggiunto. Dostupno na <https://www.csm.it/documents/21768/87321/Risposta+a+quesito+dell%E2%80%9911+febbraio+2009/9f6c1371-3f00-47df-bb8c-46a398980c82>.
37. CSM (2021). Criteri di priorità nella trattazione degli affari penali. Dostupno na https://www.csm.it/web/csm-internet/norme-e-documenti/dettaglio/-/asset_publisher/YoFfLzL3vKc1/content/criteri-di-priorita-nella-trattazione-degli-affari-penali.